

Institutul Național de Cercetări Economice

TENDINȚE în ECONOMIA MOLDOVEI

Nr. 36 (trim. IV) 2019

ISSN 1857-3126

Chișinău

ISSN 1857-3126

ECHIPA TEM:

Alexandru Stratan, Alina Ianioglo, Alexandru Ceban, Olga Timofei, Viorica Popa, Tatiana Iațișin, Alexandra Novac, Tatiana Colesnicova, Zinovia Toacă, Victoria Fală

Echipa **TEM** este recunoscătoare pentru cooperare instituțiilor publice din Republica Moldova: Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor, Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică.

Toate drepturile sunt rezervate. Nici o informație din această publicație nu poate fi retipărită sau reprodusă sub nici o formă fără permisiunea scrisă a INCE.

© Institutul Național de Cercetări Economice

Pentru informații adiționale Vă rugăm să ne contactați:

Institutul Național de Cercetări Economice

2064, RM, Chișinău, Str. Ion Creangă, 45

Tel: (+ 373 22) 50-11-00, Fax: (+ 373 22) 74-37-94

e-mail: info@ince.md, web site: www.ince.md

CUPRINS

Principalele evenimente politice, economice și sociale din Republica Moldova	10
Rezumatul ediției	15
Capitolul I. PRODUCȚIA	20
Capitolul II. PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ	29
Capitolul III. FINANȚE	39
Capitolul IV. SECTORUL EXTERN	51
Capitolul V. MEDIUL DE AFACERI	62
Capitolul VI. SECTORUL SOCIAL	65
Capitolul VII. PROGNOZA PENTRU ANUL 2020	78
ANEXE STATISTICE	85

DATE GENERALE

Denumirea oficială	REPUBLICA MOLDOVA
Capitala	Chișinău
Președinte	Igor Dodon
Președintele Parlamentului	Zinaida Greceanîi
Prim-ministru	Ion Chicu (Maia Sandu – până în 12 noiembrie 2019)
Parlamentul Republicii Moldova	101 deputați: Frațiunea Partidului Socialiștilor din Republica Moldova – 36, Frațiunea Partidului Democrat din Moldova – 29, Frațiunea PAS, Blocul ACUM – 14, Frațiunea ACUM Platforma DA – 11, Frațiunea Partidului ȘOR – 7, Deputați neafiliați – 3.
Obținerea independenței	27 august 1991
Suprafața	33,8 mii km ²
Unități administrative	32 raioane, 13 municipii, UTA Găgăuzia, Unitățile administrative-teritoriale din stânga Nistrului
Numărul populației cu reședință obișnuită	2 681,7 mii locuitori (la începutul anului 2019)
Principalele religii	ortodoxă (93,34%), protestantă (1,98%), creștină de ritm vechi (0,15%), catolică (0,14%) etc.
Moneda națională	Leu moldovenesc (cursul mediu de schimb, trimestrul IV, 2019: 1 USD = 17,5 MDL; 1 EUR = 19,3 MDL)

ABREVIERI

ACECL	Acordul Central European al Comerțului Liber
ACR	Avantajul Comparativ Relevant
AGCS	Acordul General asupra Comerțului cu Servicii
AHPCC	Analiza hazardului și punctul critic de control
AID	Asociația Internațională pentru Dezvoltare
ALSAC	Acordul de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător
ATP	Preferințe Comerciale Autonome
APC	Acordul de Parteneriat și Cooperare
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIM	Biroul Internațional al Muncii
BMA	Biroul Migrație și Azil
BNM	Banca Națională a Moldovei
BPN	Bugetul Public Național
BNS	Biroul Național de Statistică
BPA	Bune practici agricole
BTC	Barriere Tehnice în Comerț
CBN	CertIFICATELE BĂNCII NAȚIONALE
CE	Comisia Europeană
CFA	Consumul Final al Autorităților Publice
CFP	Consumul Final al Populației
CNPF	Comisia Națională a Pieței Financiare
CNT	Capital Normativ Total
CPE	Coeficientul Protecției Efective
CSCI	Clasificatorul Standard de Comerț Internațional
CSI	Comunitatea Statelor Independente
CT	Contingent Tarifar
DPI	Drepturile Proprietății Intelectuale
DST	Drepturi Speciale de Tragere
EAD	Echivalent ad-valorem
FMI	Fondul Monetar Internațional
INCE	Institutul Național de Cercetări Economice

IHH	Indicele Herfendahl-Hirschman
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
IPC	Indicele Prețurilor de Consum
IPP	Indicele Prețului de Producție
IPPI	Indicele Prețurilor Producției Industriale
ISD	Investiții Străine Directe
IVF	Indicele Volumului Fizic
IVU	Indicele Valorii Unitare
MAIA	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MAIB	Moldova Agroindbank
MDL	Leu Moldovenesc
MF	Ministerul Finanțelor
MSF	Măsuri sanitare și fitosanitare
NCMF	Națiunea cea mai Favorizată
NEER	Rata Nominală Efectivă de Schimb
NPC	Coeficientul Protecției Nominale
OCEMN	Organizația Cooperării Economice a Mării Negre
ODIMM	Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii
OIM	Organizația Internațională a Migrației
OMC	Organizația Mondială a Comerțului
ONU	Organizația Națiunilor Unite
PIB	Produsul Intern Brut
RC	Rata de concentrare
REER	Rata Reală Efectivă de Schimb
SGP	Sistemul Generalizat de Preferințe
TEM	Tendințe în Economia Moldovei
TN	Transnistria
TVA	Taxa pe Valoare Adăugată
UE	Uniunea Europeană
USD	Dolar SUA
UTA	Unitate teritorial-administrativă
VAB	Valoare Adăugată Brută
VMS	Valorile Mobiliare de Stat

TABELE

- Tabelul 1.1. Evoluția trimestrială a PIB în anul 2019
- Tabelul 1.2. Indicii volumului producției industriale, anul precedent=100
- Tabelul 1.3. Principalele tipuri ale producției animaliere, 2019, %
- Tabelul 1.4. Structura investițiilor în active imobilizate în 2019
- Tabelul 1.5. Structura investițiilor în active imobilizate pe surse de finanțare în 2019
- Tabelul 1.6. Volumul mărfurilor transportate în perioada anului 2019
- Tabelul 1.7. Numărul de pasageri transportați pe moduri de transport public, 2019
- Tabelul 1.8. Turiști și excursioniști participanți la turismul organizat prin intermediul agențiilor de turism și a tur operatorilor
- Tabelul 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară în anul 2019
- Tabelul 3.2.1. Indicatorii de concentrare a sectorului bancar, %
- Tabelul 4.1. Balanța de plăți a Republicii Moldova, mil.USD (date provizorii)
- Tabelul 4.2. Evoluția schimburilor comerciale pentru anul 2019, mil.USD
- Tabelul 5.1. Indicii de creștere a numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în anii 2012-2019 față de perioada similară a anului precedent, %
- Tabelul 5.2. Date privind numărul mediu de salariați în întreprinderile sectorului businessului mic, inclusiv întreprinderile mici și micro (fără persoanele fizice) din partea stângă a Nistrului pe genuri de activitate, în ianuarie-septembrie 2019
- Tabelul 6.1. Minimul de existență în medie pe o persoană în Regiunea din partea stângă a Nistrului pentru perioada anului 2019, RUB pe lună
- Tabelul 7.1. Evoluția indicatorilor macroeconomici principali în anii 2016-2019 și prognoza pentru anul 2020

FIGURI

- Figura 1.1. Evoluția PIB în anii 2008-2019, %
- Figura 1.2. Contribuția componentelor de resurse la formarea PIB-ului în anul 2019 și la creșterea acestuia față de anul 2018, %
- Figura 1.3. Contribuția componentelor de utilizări la formarea PIB-ului în anul 2019 și la creșterea acestuia față de anul 2018, %
- Figura 1.4. Indicii volumului producției industriale în anii 2008-2019, %
- Figura 1.5. Evoluția volumului producției agricole în anii 2009-2019, comparativ cu anul 2008, %
- Figura 1.6. Indicele producției agricole pentru principalele culturi agricole în anul 2019, față de perioada similară a anului precedent, %
- Figura 1.7. Dinamica anuală a indicelui producției industriale 2009-2019, %
- Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere a IPC în perioada anilor 2010-2019
- Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere a IPC și a componentelor sale, %
- Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere al IPC și inflației de bază, %
- Figura 2.1.4. Rata anuală de creștere a prețurilor producției industriale și a componentelor sale, %
- Figura 2.1.5. Ritmul anual de creștere a prețurilor la produsele agricole, %
- Figura 2.1.6. Ritmul anual de creștere a prețurilor la combustibili, %
- Figura 2.1.7. Evoluția cursului nominal de schimb mediu lunar al MDL comparativ cu USD și EURO
- Figura 2.2.1. Evoluția ratelor la instrumentele de politică monetară ale Băncii Naționale a Moldovei
- Figura 2.2.2. Evoluția activelor oficiale de rezervă și volumului de valută procurată de BNM de pe piața interbancară a Republicii Moldova
- Figura 2.2.3. Structura masei monetare M3
- Figura 2.2.4. Ritmul anual de creștere a IPC în regiunea din partea stângă a râului Nistru, %
- Figura 3.1.1. Evoluția veniturilor și cheltuielilor BPN în anul 2019
- Figura 3.1.2. Structura veniturilor în BPN în perioada 2017-2019, mil. MDL, %
- Figura 3.1.3. Structura veniturilor în BPN în anul 2019, %
- Figura 3.1.4. Structura cheltuielilor în BPN în anul 2018-2019, %
- Figura 3.1.5. Datoria sectorului public în perioada 2018-2019, mil. MDL
- Figura 3.1.6. Dinamica datoriei de stat în perioada 2016-2019
- Figura 3.1.7. Evoluția veniturilor și cheltuielilor ale regiunii din partea stângă a Nistrului în perioada 2016-2019
- Figura 3.2.1. Evoluția calității activului bancar
- Figura 3.2.2. Evoluția calității capitalului bancar
- Figura 3.2.3. Nivelul lichidității sectorului bancar
- Figura 3.2.4. Evoluția creditelor neperformante în sectorul bancar
- Figura 3.2.5. Evoluția structurii depozitelor atrase de bănci
- Figura 3.2.6. Evoluția creditelor după valuta în care sunt acordate și categoria debitorilor
- Figura 3.2.7. Evoluția marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite noi atrase în MDL, %
- Figura 3.2.8. Evoluția rentabilității și profitabilității bancare
- Figura 3.2.9. Dinamica activelor, depozitelor și creditelor bancare, portofoliul de credite acordate de băncile din regiunea din partea stângă a râului Nistru mil. RUB.
- Figura 4.1. Poziția investițională internațională în dinamica, la sfârșit de perioada, mil.USD
- Figura 4.2. Investițiile directe, capital propriu acumulat pentru anul 2019, pe activități economice, %
- Figura 4.3. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2011-2019, mil.USD

- Figura 4.4. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din RM, conform provenienței geografice, %
- Figura 4.5. Distribuția geografică a transferurilor bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice, a. 2019, %
- Figura 4.6. Primele țări după proveniența transferurilor bănești în favoarea persoanelor fizice, a. 2019, %
- Figura 4.7. Tendințele comerțului exterior de mărfuri în perioada anului 2019, mil.USD
- Figura 4.8. Structura exportului pe grupe de țări, %
- Figura 4.9. Structura importurilor pe grupe de țări, %
- Figura 4.10. Evoluția valorii comerțului exterior al regiunii Transnistrene, pentru perioada 2016-2019, mil.USD.
- Figura 4.11. Structura comerțului exterior pe grupe de țări, mil.USD
- Figura 5.1. Evoluția înregistrărilor și radierilor din Registrul de Stat în perioada 2012-2019
- Figura 5.2. Dinamica numărului net de întreprinderi nou create în Registrul de Stat, 2012-2019
- Figura 6.1. Mișcarea naturală a populației în anii 2010-2019
- Figura 6.2. Ponderea populației ocupate după statutul profesional pe sexe și pe medii, anul 2019
- Figura 6.3. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar și în cel real în perioada T I 2018 - T IV 2019, MDL
- Figura 6.4. Evoluția veniturilor disponibile ale populației, pe trimestre, T I - T IV 2019
- Figura 6.5. Evoluția cheltuielilor de consum ale populației, pe trimestre, T I - T IV 2019

BOXE

- Boxa 6.1. Majorarea indemnizației unice la nașterea copilului
- Boxa 6.2. Indexarea pensiilor
- Boxa 6.3. Majorarea alocațiilor pentru vârstnicii, care nu au stagiul necesar de cotizare și pentru persoanele cu dizabilități

PRINCIPALELE EVENIMENTE POLITICE, ECONOMICE ȘI SOCIALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Sfârșitul anului 2019 a fost marcat de o serie de evenimente importante atât de ordin politic, cât și economic și social

10 octombrie

Comisia Europeană a aprobat deblocarea a 30 mil. EUR din asistența macro-financiară destinată Republicii Moldova. Este prima din cele trei tranșe prevăzute de programul de asistență macro-financiară, adoptat în 2017. Potrivit Comisiei Europene, fondurile vor contribui la realizarea unui set larg de reforme economice și structurale, necesare pentru asigurarea locurilor de muncă și a investițiilor.

18 octombrie

Cabinetul de miniștri a aprobat semnarea Acordului de împrumut în valoare de 100 mil. EUR oferit de Banca Europeană de Investiții. Împrumutul va fi folosit pentru implementarea proiectului „Deșeurile solide în Republica Moldova”, valoarea totală a căruia se ridică la 200 mil. EUR. Restul banilor vor fi accesați de la alți parteneri externi de dezvoltare. Împrumutul de la BEI va fi debursat în mai multe tranșe, prima fiind estimată la 25 mil. EUR. Proiectul prevede dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor la nivel național și local pentru protecția mediului înconjurător și gestionarea conformă a deșeurilor solide.

18 octombrie

Guvernul a aprobat Regulamentul privind acordarea subvențiilor pentru îmbunătățirea nivelului de trai și de muncă în mediul rural. Astfel, urmează a fi implementate un șir de măsuri de dezvoltare rurală, care, în final, vor duce la stoparea declinului economic și social, inclusiv vor combate fenomenul de depopulare a satelor. În acest sens, vor fi implementate proiecte de dezvoltare a infrastructurii publice (drumuri publice, străzi) și a serviciilor furnizate populației rurale (construcția și reabilitarea rețelelor de apă și canalizare), dar și inițierea afacerilor în domeniile non-agricole. Implementarea proiectului prevede alocarea anuală de până la 15% din mijloacele financiare ale Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural.

23 octombrie

În vederea continuării implementării Programului de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova, Guvernul a decis realocarea a circa 774 mii EUR pentru lucrările de construcție a unui bloc suplimentar de studii al Liceului Teoretic „Mihai Eminescu” din municipiul Comrat. Acesta este unul din cele două licee cu predare în limba română din UTA Găgăuzia. Totodată, autoritatea publică locală va veni cu o cofinanțare în valoare de circa 9 mil. MDL din Fondul de Compensare al UTA Găgăuzia.

23 octombrie

Cabinetul de miniștri a susținut în proiectul de hotărâre pentru aprobarea semnării Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Finlanda privind asistența reciprocă și cooperarea în domeniul vamal. Scopul Acordului constă în consolidarea parteneriatului între administrațiile vamale ale Moldovei și Finlandei, pentru eficientizarea luptei împotriva încălcărilor vamale, ce aduce daune economice, comerciale, fiscale ale ambelor state.

30 octombrie

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a decis, cu vot unanim, să mențină rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt la nivelul actual de 7,5% anual. De asemenea se mențin valorile altor instrumente de politică monetară: 10,5% anual pentru ratele de dobândă la creditele overnight și 4,5% anual la depozitele overnight. Norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldovenesti și în valută neconvertibilă este menținută la nivelul actual de 42,5% din baza de calcul. S-a decis menținerea normei rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă în mărime de 17,0% din baza de calcul.

30 octombrie

Comisia Europeană a aprobat ieri, la Bruxelles, acordarea noii tranșe de suport bugetar de 24,85 mil. EUR. Cetățenii vor beneficia de îmbunătățirea serviciilor polițienești, creșterea oportunităților economice în agricultură și dezvoltare rurală în baza acestui sprijin din partea Uniunii Europene. De menționat că din iulie, Uniunea Europeană a oferit 73,54 mil. EUR Republicii Moldova pentru continuarea și sprijinirea reformelor, inclusiv 53,74 mil. EUR ca suport bugetar și 19,8 mil. EUR sub formă de asistență macrofinanciară.

8 noiembrie

Republica Moldova a primit prima tranșă de asistență macrofinanciară, în valoare de 30 mil. EUR din partea Uniunii Europene. Grantul în valoare de 10 mil. EUR va fi direcționat la finanțarea deficitului bugetar. Celelalte 20 mil. EUR au fost debursate sub formă de împrumuturi. Asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova acordată de Uniunea Europeană reprezintă o operațiune de finanțare în valoare de până la 100 mil. EUR, dintre care 60 mil. EUR vor fi acordate sub formă de împrumut și 40 mil. EUR – sub formă de grant.

14 noiembrie

Parlamentul a investit noul Guvern în frunte cu Ion Chicu, cu votul de încredere a 62 de deputați. Programul prezentat conține mai multe direcții prioritare de activitate a Guvernului: edificarea statului de drept, reforma justiției și combaterea corupției; ordinea publică și securitatea cetățenilor; politica externă; dezvoltarea economică; finanțele publice; protecția socială și ocrotirea sănătății; educație, cercetare, cultură, tineret și sport; sectorul agrar și industria alimentară; securitate și apărare; reintegrarea țării.

05 decembrie

Parlamentul a ratificat Declarația Comună privind instituirea Consiliului de Cooperare Strategică la Nivel Înalt dintre Republica Moldova și Turcia. Acesta va fi coprezidat de către Guvernul Republicii Moldova și Președintele Turciei. Consiliul va stabili strategia dezvoltării relațiilor în domeniile politic, militar, de securitate, economic, comercial, energetic, transporturi, agricultură, turism, sănătate, cultură, știință și umanitar. Documentul va contribui la aprofundarea și diversificarea cooperării cu Turcia, impulsivarea relațiilor economice, dezvoltarea cooperării regionale și internaționale și ridicarea relațiilor moldo-turce la nivel de parteneriat strategic. Reuniunile Consiliului se vor desfășura cel puțin o dată la doi ani.

05 decembrie

Parlamentul a ratificat Acordul de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană "Suport pentru implementarea Acordului de Asociere RM – UE". Proiectul prevede instruirea reprezentanților la nivel local în domeniul promovării egalității de gen, implementarea acțiunilor de

combatere a violenței împotriva femeilor și copiilor, inclusiv instituirea unui mecanism de recuperare pentru victimele de violență și măsuri de încadrare în câmpul muncii și reintegrare a victimelor violenței în procesele sociale. Acordul este finanțat din bugetul UE prin Instrumentul European de Vecinătate. Costul total estimat constituie 10,7 mil. EUR, inclusiv aportul Comisiei Europene în valoare de 9,25 mil. EUR. Durata proiectului constituie 7 ani.

11 decembrie

Executivul a aprobat Planul de Acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023. Documentul acoperă 12 sectoare principale și cuprinde în jur de 1000 de acțiuni. Printre obiectivele de bază se numără: integrarea europeană, echilibrarea politicii externe, consolidarea statului de drept și dezvoltarea economiei naționale. Potrivit documentului, în 2023 PIB-ul va crește până la 320 mlrd. MDL față de 209 mlrd. MDL în 2019, iar salariul mediu pe economie va ajunge la 11200 MDL. Cheltuielile de la bugetul public național se preconizează să crească cu 56,7%.

11 decembrie

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a decis, cu vot unanim, să diminueze cu 2,0 p.p. rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt până la 5,5% anual. De asemenea a fost adoptată reducerea cu 2 p.p. a ratelor de dobândă la creditele overnight și la depozitele overnight până la respectiv 8,5% și 2,5% anual. Norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă se diminuează cu 0,5p.p. și se stabilește în mărime de 42,0% din baza de calcul în perioada 16.01.2020-15.02.2020; 41,5% în perioada 16.02.2020-15.03.2020 și 41% în perioada 16.03.2020-15.04.2020. S-a decis majorarea cu 3,0 p.p. a normei rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă în perioada de aplicare a rezervelor obligatorii în valută liber convertibilă 16 ianuarie -15 aprilie 2020, în mărime de 20,0% din baza de calcul. Majorarea are drept scop descurajarea intermedierei financiare în valută.

11 decembrie

Premierul Ion Chicu și Directorul General BERD pentru Europa de Est și Caucaz, Matteo Patrone, au semnat un aranjament financiar în valoare de 50 mil. USD, care va permite procurarea rezervelor de gaze naturale pentru aprovizionarea timp de o lună a întreg teritoriului Republicii Moldova, în cazul situației excepționale. Aranjamentul financiar prevede că Republica Moldova se angajează să reformeze sectorul gazelor, cum ar fi elaborarea legislației secundare pentru liberalizarea pieței gazelor naturale și diversificarea surselor de aprovizionare.

19 decembrie

În marja Summitului Inițiativei Europene Centrale organizat la Roma, a fost semnat primul Program executiv de colaborare culturală între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Italia pentru anii 2020-2022. Cadrul de colaborare va consolida schimburile bilaterale pe dimensiunile culturii, educației și va contribui la aprofundarea relațiilor de prietenie între cele două țări. Potrivit Programului, pe parcursul următorilor ani, Moldova și Italia vor face schimb de manuale, profesori, precum și burse de studii pentru studenții din ambele țări.

19 decembrie

Parlamentul a ratificat Acordurile privind finanțarea Proiectului de dezvoltare a sistemului electroenergetic: Acordurilor de finanțare cu Agenția Internațională pentru Dezvoltare (AID) în valoare de 13,1 mil. EUR și 47,9 mil. EUR, precum și Acordului de grant cu Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) în valoare de 39,94 mil. EUR. Scopul acestora constă în asistarea

țării în construcția, echiparea și punerea în funcțiune a interconectării electrice dintre Republica Moldova și România.

19 decembrie

A fost adoptată modificarea Legii privind finanțele publice locale, ceea ce va consolida autonomia financiară a Administrațiilor Publice Locale prin creșterea veniturilor în bugetele acestora și va contribui la îmbunătățirea situației social-economice în teritorii. Astfel a fost modificată mărimea defalcărilor de la impozitul pe venit al persoanelor fizice pentru bugetele unităților administrativ-teritoriale și anume: 100% – pentru bugetele satelor și comunelor, ale orașelor și municipiilor și 50% – pentru bugetele municipiilor-reședință de raion și municipiile Chișinău și Bălți. De asemenea, proiectul prevede instituirea unei surse noi de formare a veniturilor generale ale bugetelor satelor (comunelor), orașelor (municipiilor) – atribuirea a 50% din veniturile colectate din impozitul pe venit al persoanelor juridice.

19 decembrie

Bugetul de stat pentru anul 2020 a fost adoptat în lectura finală, cu 56 din 77 voturi ale deputaților prezenți în sală. Potrivit proiectului Legii bugetului de stat pentru anul 2020, veniturile acestuia vor însuma 44 136,6 mil. MDL, cu o majorare de 8,6% față de 2019 (rectificat), datorită creșterii preconizate a impozitelor și taxelor, TVA fiind în continuare cea mai importantă sursă. Cheltuielile bugetului de stat vor constitui cca 51 551,9 mil. MDL, cu 11,3% mai mult față de 2019. Acestea sunt determinate de necesitatea asigurării financiare a priorităților ramurilor; continuării reformelor structurale economice și sociale; asigurării implementării sistemului de remunerare a muncii în sectorul bugetar; precum și asigurării financiare a proiectelor și acțiunilor prevăzute în acordurile cu partenerii de dezvoltare. Conform estimărilor, bugetul de stat în anul 2020 se va solda cu un deficit în sumă de cca 7 415,3 mil. MDL, fiind finanțat din surse interne și externe, în special prin valorificarea împrumuturilor pentru finanțarea proiectelor din surse externe și pentru susținerea bugetului, emisiunea valorilor mobiliare de stat, acțiuni în formă de participare în capital, alte creanțe interne ale bugetului, precum și din mijloacele bănești din solduri la conturile bugetelor componente ale bugetului public național.

19 decembrie

Parlamentul a adoptat politica bugetar-fiscală și vamală a Republicii Moldova. Proiectul prevede modificarea mai multor acte legislative pentru ajustarea cadrului legal în vederea consolidării capacităților statului la colectarea veniturilor bugetare și eficientizării administrării fiscale și vamale. Printre măsurile incluse în Proiect se enumeră: permiterea spre deducere a oricăror plăți efectuate salariaților sau în folosul acestora, din care au fost reținute impozite salariale; diminuarea impozitului aplicat donațiilor de la 12% (inclusiv în venitul donatorului) la 6% (reținerea finală); modificarea termenului de achitare a TVA pentru serviciile importate și a accizelor la data de 25 a lunii următoare celei de efectuare a importului sau de achitare; anularea obligației de înregistrare a facturilor fiscale în Registrul general electronic al facturilor fiscale; etc.

19 decembrie

Legislativul a adoptat în lectura finală bugetul asigurărilor sociale de stat (BASS). Pentru anul 2020, veniturile BASS se prognozează în sumă de 23 491 mil. MDL, ceea ce este cu 9,6% mai mult față de 2019. În structura veniturilor BASS resursele generale ale acestuia vor constitui 63,6%, iar transferurile de la bugetul de stat – 36,4%. Unele din măsuri noi de politică care au influențat cheltuielile BASS în 2020 constituie: indexarea graduală a pensiilor de două ori pe an (la 1 aprilie și la 1 octombrie); revizuirea de la 1 iulie a perioadelor de reexaminare a pensiilor pentru limita de vârstă; consolidarea Programului de ajutor social; etc.

19 decembrie

A fost votată în lectură finală Legea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală (AOAM) pentru anul 2020. Potrivit legii fondurilor AOAM, veniturile și cheltuielile acestora au fost stabilite în sumă de 8 383,4 mil. MDL, cu o majorare de 14,4% față de anul precedent. A fost susținută menținerea costului primei de AOAM în formă de sumă fixă pentru anul 2020 la nivelul anului 2019 – în valoare de 4 056 MDL. Cuantumul primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală vor rămâne la nivelul de 9%, inclusiv 4,5% – achitate de angajat și 4,5% – achitate de angajator.

19 decembrie

Proiectul de lege privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar a fost aprobat de Parlament. Potrivit proiectului, salariile dădacelor, asistenților educatorilor, bibliotecarilor și muzeografilor se vor majora. Urmează a fi reintrodus premiul anual în mărime de 50% din salariul de bază, modul de acordare urmând să fie stabilit de Guvern. De asemenea, proiectul prevede și sporuri lunare de până la 1 100 MDL pentru titlul științific și științifico-didactic; persoanele distinse cu titluri onorifice vor avea un spor lunar de până la 250 MDL, ș.a. Proiectul presupune costuri financiare estimate la circa 373,4 mil MDL în calcul anual, cheltuielile fiind prevăzute în proiectul bugetului de stat pe anul 2020 și pe termen mediu 2021-2022.

20 decembrie

Parlamentul a aprobat, în prima lectură, un proiect de modificare a unui șir de acte ce țin de eficientizarea politicilor în domeniul agriculturii și dezvoltării rurale. Astfel, Programul LEADER urmează a fi implementat din surse publice. Proiectele respective vor fi subvenționate în avans cu până la 5% din fondul de subvenționare a producătorilor agricoli. De menționat, că actualmente sunt 33 de Grupuri de Acțiune Locală cu circa 1 000 de membri.

30 decembrie

La Ankara, în cadrul Reuniunii Consiliului de cooperare strategic, co-prezidată de către Președintele Republicii Moldova, Igor Dodon și Președintele Turciei, Recep Tayyip Erdoğan au fost semnate 4 Acorduri interstatale: Acordul privind instituirea reciprocă a centrelor culturale și activitatea acestora; Acordul în domeniul formării și instruirii personalului din organele de drept; Acordul privind conversiunea și recunoașterea reciprocă a permiselor de conducere; Acordul interguvernamental în domeniul transportului internațional combinat de mărfuri.

REZUMATUL EDIȚIEI

Producția

Produsul intern brut conform datelor operative pentru anul 2019 a constituit 210099 mil. MDL, în prețuri curente de piață, înregistrând, astfel, o creștere în termeni reali cu 3,6% față de anul 2018 (date semi-definitive). Creșterea dată se datorează în mare parte construcțiilor (+1,3%); Comerțului cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor; transportul și depozitările; activitățile de cazare și alimentație publică (+1,2%), Industriei extractive; industriei prelucrătoare; producției și furnizării de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuției apei; salubrității, gestionării deșeurilor, activități de decontaminare (+0,4%) și Informațiilor și telecomunicațiilor (+0,4%). Un impact negativ asupra creșterii PIB-ului a avut Agricultură (-0,2%).

Producția industrială în perioada ianuarie – decembrie 2019 a înregistrat o creștere cu 2,0% f.p.s.a.p. Rezultatul dat se datorează industriei prelucrătoare, care în perioada respectivă a avut o majorare cu 3,1%. În aceeași perioadă au fost înregistrate reduceri în cadrul industriei extractive și producției și furnizării de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat cu 1,9% și 4,0%, respectiv.

Producția **globală agricolă** în gospodăriile de toate categoriile pentru perioada anului 2019 a însumat 34362,9 mil. MDL (în prețuri curente), ce prezintă o diminuare cu 1,9% (în prețuri comparabile) comparativ cu anul 2018. Rezultatul obținut se datorează în mare parte producției vegetale, care în perioada respectivă s-a redus cu 0,3% și a producției animaliere care s-a redus cu 6,0% f.p.s.a.p.

Investițiile în activele imobilizate în anul 2019 au atins cifra de 27816,6 mil. MDL, ce prezintă o valoare net superioară față de anul 2018 cu 9,4%. Rezultatul pozitiv în marea sa parte se datorează investițiilor în imobilizările corporale, care constituind 96,9% din totalul investițiilor în active imobilizate în perioada respectivă au crescut cu 8,2% f.p.s.a.p. De asemenea, și imobilizările necorporale în perioada dată au înregistrat o creștere împunătoare cu 69,9%, atingând o cotă de 3,1% din totalul investițiilor în active imobilizate.

În anul 2019, **volumul mărfurilor transportate** pe toate tipurile de transport a atins cifra de 18,9 mil. tone. Acest volum este mai inferior comparativ perioada similară a anului precedent cu 3,7%. Însă, în perioada respectivă, **parcursul mărfurilor** pe toate tipurile de transport a crescut cu 1,3% f.p.s.a.p., astfel însumând 4948,5 mil. tone-km.

În anul 2019, **turiștii și excursioniștii** care au profitat de serviciile acordate de agențiile de turism și a turoperatorilor au atins cifra de 376,6 mii, sau altfel spus, o cifră cu 16,4% mai mare comparativ cu anul precedent. Rezultatul obținut se datorează tuturor tipurilor de turism care au contribuit la creștere în mod diferit, astfel la turismul receptor au participat circa 19,8 mii de turiști și excursioniști (cu 3,0% mai mult f.p.s.a.p.), la turismul emițător au participat 310,6 mii de turiști și excursioniști (cu 17,6% mai mult f.p.s.a.p.) și la turismul intern au participat 46,1 mii de turiști și excursioniști (cu 14,9% mai mult f.p.s.a.p.).

Prețuri și rate de schimb

Rata medie anuală a inflației pentru anul 2019 s-a plasat pentru prima dată după criza financiară bancară națională practic în mijlocul coridorului de variație a țintei, stipulat în Strategia politicii

monetare pe termen mediu și a constituit 4,8%. În aceeași perioadă, pentru componentele IPC s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare – 7,61%, produse nealimentare – 4,19%, servicii – 1,47% f.p.s.a.p. În trimestrul IV, 2019 ritmul de creștere a IPC a fost de 7,1%, în creștere față aceeași perioadă a anului precedent cu 6,1p.p.

Rata inflației de bază în anul 2019 a constituit 5,6% f.p.s.a.p. fiind în scădere cu 2p.p. Similar IPC pe parcursul anului 2019 inflația de bază s-a menținut pe trend ascendent, fiind alimentată de sporirea cererii agregate. În perioada octombrie-decembrie 2019, indicele inflației de bază a constituit 6,47% f.p.s.a.p., în creștere față de aceeași perioadă a anului 2018 cu 3,8p.p.

Cursul mediu nominal de schimb a monedei naționale față de principalele valute de referință pe parcursul anului 2019 a urmat amplitudini moderate de variație și schimbare a traiectoriei. Evoluția per ansamblu s-a caracterizat prin deprecierea ușoară a leului moldovenesc față de dolarul SUA și aprecierea lentă a acestuia față de moneda unică europeană.

Politica monetară

Politica monetară promovată de Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2019 a urmărit să asigure menținerea ratei anuale a inflației în limitele coridorului de variație a țintei staționare, într-o manieră care să sprijine creșterea economică inclusiv, prin consolidarea încrederii în sectorul financiar și a activității de creditare. Astfel BNM a intervenit în mai multe runde cu modificări ale vectorului politicii monetare promovate reieșind din conjunctura economică internă și externă. Respectiv la finalul anului 2019 rata de bază a BNM a constituit 5,5%, rata dobânzii la creditele overnight - 8,5% iar rata dobânzii la depozitele overnight - 2,5%.

Nivelul rezervelor oficiale pe parcursul anului 2019 au fost menținute la o valoare optimă conform tuturor cerințelor de adecvare a acestora, asigurând un nivel suficient de acoperire a importurilor de mărfuri și servicii. La sfârșitul anului 2019, activele oficiale de rezervă s-au majorat față de datele înregistrate la sfârșitul anului 2018, cu cca 63,8 mil.USD și au constituit 3 mld.USD, înregistrând un spor de 2,1% f.p.s.a.p.

În anul 2019 masa monetară a înregistrat o accelerare ușoară a ritmului de creștere, comparativ cu dinamica înregistrată în anul 2018. O contribuție puțin mai semnificativă la creșterea masei monetare, similar situației înregistrate în anul precedent, au avut-o componentele agregatului monetar M1, în special depozitele la vedere în monedă națională.

Finanțele publice

Constrângerile sectorului financiar din ultimii ani, lăsă amprentă negativă și în anul bugetar 2019. Astfel, impactul implementării reformei fiscale din 2019 a generat plasarea sub medie a ratelor de creștere a veniturilor fiscale și a fost inferior dinamicii cheltuielilor publice în acest an. În pofida problemelor existente, veniturile bugetului public național au avut o ascensiune moderată în jur de 8,5% față de anul 2018. În acest context, cheltuielile realizate din BPN în anul 2019, au sporit cu ritmuri superioare veniturilor încasărilor susținute preponderent de ponderea cheltuielilor sociale (33,6%) și s-a cheltuit mai mult cu 16% față de anul 2018. Prin urmare, executarea bugetului public național în anul 2019 a rezultat cu un deficit în mărime de 3022,7 mil. MDL, majorându-se de 2 ori comparativ cu perioada similară a anului precedent. Cât privește datoria publică, la finele anului 2019, se observă o diminuare moderată a ponderii datoriei sectorului public în PIB (2,6 p.p. față de anul 2018 și cu 5,3 p.p. față de anul 2017). Deci, ultimele evoluții ale mediului economic și a cadrului legislativ în vigoare, s-au reflectat negativ asupra veniturilor și cheltuielilor bugetare din anul 2019.

Sectorul bancar

Activitatea sectorului bancar autohton în anul 2019 se menține în general stabil. Trendul ascendent la cei mai importanți indicatori prudențiali ai sectorului bancar: profitabilitate, lichiditate și solvabilitate au continuat să crească, înregistrând niveluri adecvate. Pe parcursul anului 2019, a continuat tendința de îmbunătățire a calității activului și capitalului bancar. Astfel, activele totale la nivelul sistemului bancar moldovenesc au crescut cu 9%, până la 90599,4 mil. MDL față de anul 2018. În structura activelor cea mai semnificativă contribuție la creșterea acestora au avut creditele, care au sporit cu 18% f.p.s.a.p. Prin urmare, rata fondurilor proprii totale este net superioară minimumului impus de cerințele prudențiale de 10% ajungând la nivelul de 25,25% în mediu pe sistem. În această perioadă se observă redresarea sectorului bancar prin creșterea profitabilității bancare. Astfel, în anul 2019, trei bănci comerciale au contribuit mai mult de 75% la profitul pe întregul sector, constituind 2257 mil. MDL, mai mult cu 55%, față de perioada similară a anului 2018. Iar, rezervele de lichiditate ale sectorului bancar depășesc în continuare limitele prudențiale impuse de BNM, pentru a face față unor eventuale evoluții nefavorabile. Lichiditatea curentă ca medie pe sistem la sfârșitul anului 2019 a fost de 50,65%, în scădere ușoară față de anul precedent cu 4 p.p. Volumul creditelor neperformante este în descreștere continuă, însă ponderea acestora persistă la nivel înalt (8,5% în anul 2019). În acest context, în anul 2019, se atestă o majorare a volumului depozitelor atrase atât în monedă națională cât și în valută străină. Totalul depozitelor constituite la bănci de către populație și companii a crescut față de anul trecut, unde depozitele totale la bănci au însumat 68 miliarde MDL la 31.12.2019, în creștere cu 7,7% față de p.s.a.p.

Sectorul extern

Soldul contului curent al balanței de plăți, în anul 2019, a înregistrat un deficit de 1159,30 mil.USD. Raportat la PIB, contul curent a constituit 9,7%. Sursa deficitului contului curent a fost comerțul exterior cu bunuri, celelalte componente înregistrând solduri excedentare.

Balanța comerțului cu servicii față de anul 2018, a scăzut cu 2,4% și a constituit 352,83 mil.USD. Această diminuare s-a datorat majorării importurilor cu 6% și de încetinirea ritmului de majorare a exporturilor cu 3,9% față de anul 2018.

Contul de capital a înregistrat un sold negativ în valoare de 52,08 mil.USD care a scăzut cu 44,9% comparativ cu anul 2018. Soldul contului de capital a fost determinat de ieșirile nete de capital înregistrate de sectorul privat 73,01 mil.USD, în timp ce intrările de asistență din exterior primită de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale au constituit 20,95 mil.USD.

Contul financiar a înregistrat intrări nete de capital în valoare de 1205,94 mil.USD, ca urmare a majorării nete a pasivelor rezidenților față de nerezidenți cu 694,37 mil.USD generate de tranzacțiile efective, concomitent cu scăderea netă a activelor financiare externe ale rezidenților cu 511,57 mil.USD.

Poziția investițională internațională a Republicii Moldova și-a continuat tendința din perioadele precedente. La finele anului 2019, poziția investițională internațională a constituit 5084,65 mil.USD, aprofundând-se față de sfârșitul anului 2018 cu 21,1%.

Transferurile bănești de peste hotare continuă să fie una din principalele surse de venit pentru cetățenii moldoveni și un factor cheie în evoluția economiei, reprezentând circa 20–25% din PIB. Volumul transferurilor bănești de peste hotare în favoarea persoanelor fizice a constituit 1222,89 mil.USD, ceea ce este cu 3,5% mai puțin decât în aceeași perioadă a anului 2018.

Comerțul exterior cu bunuri, comparativ cu perioada similară a anului precedent a înregistrat o creștere de 1,8%, astfel comerțul exterior cu bunuri a constituit 8621 mil.USD. Exporturile de

mărfuri, au constituit 2779,2 mil.USD, cu 2,7% mai mult comparativ cu perioada similară a anului precedent. Importurile de mărfuri, în anul 2019 au constituit 5841,8 mil.USD, cu 1,4% mai mult față de perioada similară a anului precedent.

Decalajul în evoluția exporturilor și importurilor a determinat acumularea unui deficit al balanței comerciale în valoare de 3062,6 mil.USD, cu 8,7 mil.USD, sau cu 0,3% mai mult, comparativ cu cel înregistrat în anul 2018.

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în anul 2019 a fost de 47,6%, comparativ cu 47,0% în anul 2018.

Mediul de afaceri

Numărul întreprinderilor înregistrate de Agenția Servicii Publice în anul 2019 a marcat o creștere de 6,7% comparativ cu anul precedent. Astfel, potrivit datelor Agenției Serviciilor Publice, în Registrul de stat în anul 2019, au fost trecute 6136 întreprinderi noi.

Și în anul acesta continue tendința de creștere a numărului de întreprinderi radiate. Astfel, în anul 2019, numărul întreprinderilor radiate a constituit 10166 de unități sau cu 14,3% în creștere față de anul 2018, atingând valoarea maximă înregistrată în perioada 2012-2019.

Totodată, în anul 2019 continue tendința descrescătoare a numărului net de întreprinderi nou create f.p.s.a.p., numărul cărora s-a diminuat considerabil. Astfel, în anul 2019, numărul întreprinderilor radiate l-a depășit considerabil pe cel al întreprinderilor înregistrate, numărul net de întreprinderi nou create constituind – 4030 unități.

Sectorul social

Situația demografică. La 01.01.2019 numărul populației cu reședință obișnuită în țară a constituit 2681,7 mii locuitori, fiind în scădere cu 48,7 mii pers. sau cu 1,8% în comparație cu aceeași perioadă a anului precedent. În anul 2019 numărul născuților-vii total pe țară a constituit 29678 pers., fiind în scădere cu 5060 copii sau cu 14,6% comparativ cu anul precedent, rata natalității a fost de 8,4 născuți-vii la 1000 locuitori, fiind în scădere cu 4,3 p.p.f.a.p. Numărul de decedați a constituit 36799 pers., înregistrând o scădere de 486 pers. sau cu 1,3% f.a.p., iar rata mortalității a ajuns la 10,4 decedați la 1000 locuitori, în scădere cu 3,3 p.p. f.a.p. Numărul *căsătoriilor* total pe țară în anul 2019 a constituit 20289, micșorându-se cu 44 sau cu 0,2% față de anul trecut, iar rata nupțialității a constituit 5,7 căsătorii la 1000 locuitori, reducându-se cu 1,8 p.p.f.a.p. Indicatorul în cazul numărului *divorțurilor* din țară a constituit 10669, fiind în scădere cu 38 sau cu 0,4% față de anul precedent. Rata divorțialității a constituit 3,0 divorțuri la 1000 locuitori, cu 0,9 p.p. mai puțin f.a.p.

Piața forței de muncă. În anul 2019 forța de muncă a constituit 919,3 mii pers. Rata de activitate a populației a fost de 42,3%. Populația ocupată a fost în mărime de 872,4 mii pers. Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste a ajuns la 40,1%. Numărul șomerilor, definit conform BIM a constituit 46,9 mii pers. Rata șomajului la nivelul țării a fost de 5,1%. Populația inactivă din țară a fost de 1255,9 mii pers., dintre care cea mai mare pondere o dețin pensionarii – 45,1%. Grupul NEET în grupa de vârstă de 15-29 ani a avut o pondere de 27,4%.

Remunerarea muncii. În anul 2019 câștigul salarial nominal mediu lunar brut a constituit 7356,1 MDL, majorându-se cu 14,1% față de anul 2018, iar în termeni reali – cu 8,9%. În T IV din anul 2019 în sectorul bugetar salariul mediu lunar (6564,1 MDL) s-a majorat f.p.s.a.p. cu 7,7%, într-o mai mică măsură decât câștigul salarial mediu lunar din sectorul real (8287,0 MDL), care a crescut f.p.s.a.p. cu 12,9%. Cele mai bine plătite tipuri de activități economice sunt: Informații și

comunicații (17589,5 MDL), Activități financiare și de asigurări (15918,6 MDL) și Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (13525,8 MDL).

Veniturile disponibile ale populației pe o lună în anul 2019 au constituit 2880,6 MDL în medie la o persoană. Principala sursă de venit a populației o constituie câștigurile salariale (50,2%). A doua sursă importantă de venit este reprezentată de prestațiile sociale (18,7%), dintre acestea pensiile constituind 14,4%, indemnizațiile pentru copii – 1,4%, iar ajutorul social – 0,4%. Veniturile din activitățile pe cont propriu au avut o pondere de 18,7% (din activități individuale agricole – 8,9%, iar din activități individuale non-agricole – 6,3%). O altă sursă importantă de venit pentru populație o constituie transferurile bănești din afara țării – 12,5%.

Cheltuielile de consum medii lunare ale populației în anul 2019 au constituit în medie pe o persoană 2786,5 MDL. Consumul alimentar reprezintă cea mai mare parte a cheltuielilor – 40,6%. Cheltuielile pentru întreținerea locuinței în medie la o persoană au avut o pondere de 16,2% din cheltuielile de consum totale. Cheltuielile pentru îmbrăcăminte și încălțăminte au constituit 9,7%, pentru transport – 6,1%, pentru servicii de sănătate – 5,2%, dotarea locuinței – 5,1%, comunicații – 4,5%, agrement – 2,8%, hoteluri, restaurante, cafele etc. – 2,6%, băuturi alcoolice, tutun – 1,8%, învățământ – 1,1%, diverse – 4,3%.

Protecția socială a populației. Conform datelor CNAS, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 ianuarie 2020 a constituit 696,0 mii pers. sau cu 7,9 mii pers. mai puțin comparativ cu 1 ianuarie 2019. Mărimea medie a pensiei lunare stabilite la 1 ianuarie 2020 a constituit 1901,14 MDL, fiind în creștere cu 11,2% față de 1 ianuarie 2019. Pentru pensionari minimul de existență a constituit 1707,4 MDL.

Minimul de existență. Minimul de existență în anul 2019 în medie pe lună la o persoană a constituit 2031,2 MDL, majorându-se cu 7,4% față de 2018. În orașele mari (mun. Chișinău și Bălți) minimul de existență a constituit 2292,3 MDL, mai mult cu 8,7% față de 2018 sau cu 13,8% mai mult comparativ cu alte orașe – 2013,5 MDL, cu 6,6% mai mult față de 2018, pentru mediul rural el a constituit 1938,4 MDL, mai mult cu 7,9% față de 2018. Valoarea maximă a minimului de existență revine populației în vârstă aptă de muncă – 2194,0 MDL și, în special, bărbaților – 2376,1 MDL, iar femeilor le revine 1989,5 MDL.

Capitolul I

PRODUȚIA¹

Produsul intern brut

Produsul intern brut, conform datelor operative pentru anul 2019, a constituit 210099 mil. MDL, în prețuri curente de piață, înregistrând, astfel, o creștere în termeni reali cu 3,6% față de anul 2018 (date semi-definitive).

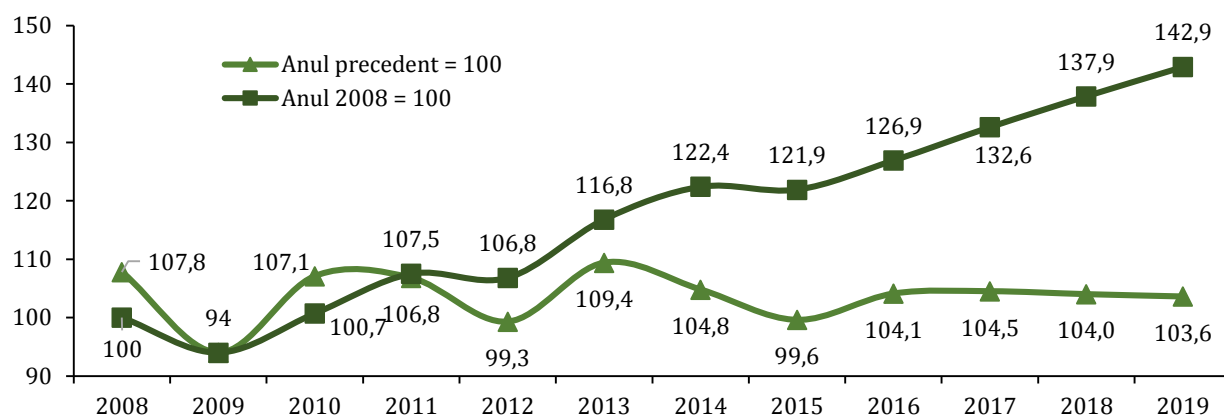

Figura 1.1 Evoluția PIB în anii 2008-2019, %

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor BNS

Tendența de creștere a valorilor produsului intern brut fost păstrată aproape pe întreaga perioadă a anului 2019, excepție fiind trimestrul IV unde se observă o reducere a tempoului de creștere.

Tabelul 1.1 Evoluția trimestrială a PIB în anul 2019

	TR. I	TR.II	TR.III	TR.IV	Anual
PIB, mil. MDL (trimestrial)	41185	49704	64323	54887	210099
În % față de perioada respectivă a anului precedent (evoluție trimestrială)	104,4	105,8	104,3	100,2	103,6

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor BNS

Principalele activități care au contribuit la creșterea Produsului Intern Brut în perioada dată au fost:

- Construcțiile – cu o pondere în PIB de 8,6% și o creștere a VAB cu 15,9% au contribuit la creșterea PIB-ului cu 1,3%;
- Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor; transportul și depozitările; activitățile de cazare și alimentație publică – cu o pondere de 21,8% și o majorare a VAB cu 5,7% au contribuit la creșterea PIB-ului cu 1,2%;

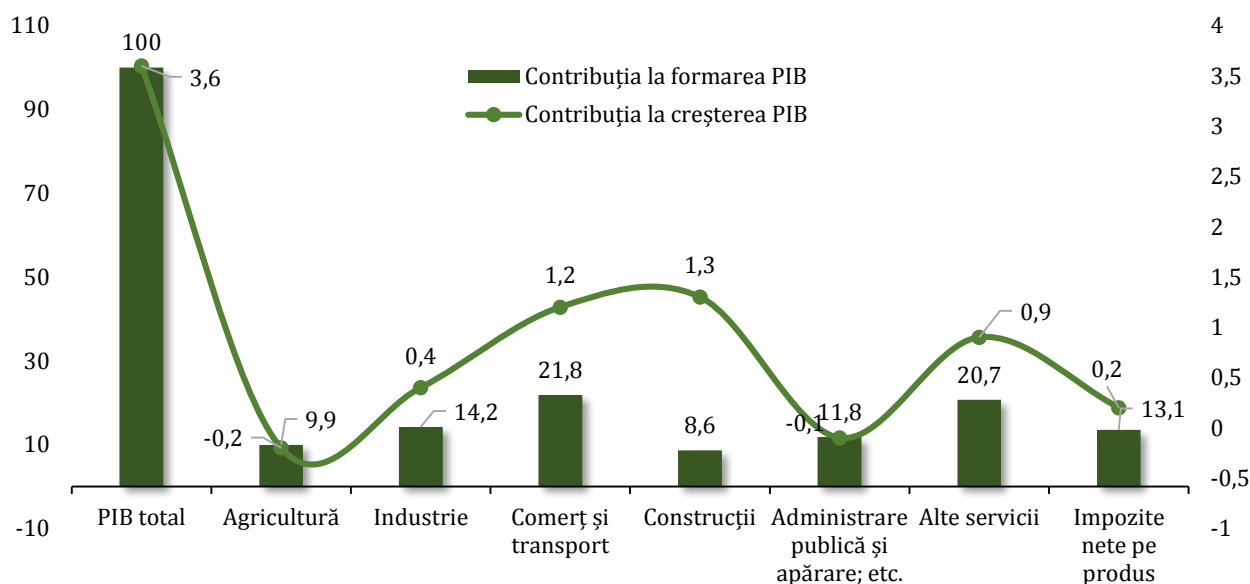
¹ Analiza este prezentată fără datele întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a Nistrului și mun. Bender, pe baza statisticilor oficiale, elaborate de către Biroul Național de Statistică. În unele cazuri, special menționate, sunt prezentate datele disponibile vizând regiunea transnistreană, difuzate de către organul de statistică din regiune.

- Industria extractivă; industria prelucrătoare; producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare – având o pondere de 14,2% și o creștere a VAB cu 2,6% au favorizat la creșterea PIB-ului cu 0,4%;
- Informațiile și telecomunicațiile – având o pondere de 4,7% la formarea PIB-ului și o creștere a VAB cu 9,2%, de asemenea au majorat PIB-ul cu 0,4%.

Un impact negativ asupra creșterii PIB-ului l-au avut următoarele activități:

- Agricultură, silvicultură și pescuitul – au contribuit negativ la majorarea PIB-ului cu 0,2% ca urmare a reducerii VAB cu 2,3% astfel atingând o pondere la formarea lui de 9,9%;
- Administrația publică și apărare; asigurări sociale obligatorii; învățământ; sănătate și asistență socială – au contribuit negativ cu 0,1% la creșterea PIB, cu o pondere de 11,8% la formarea acestuia și o reducere a VAB cu 0,8%.

Valoarea adăugată brută totală pe economie în perioada respectivă a înregistrat o creștere cu 3,9% f.p.s.a.p., astfel contribuit la formarea PIB-ului cu 86,9% și o creștere a acestuia cu 3,4%.

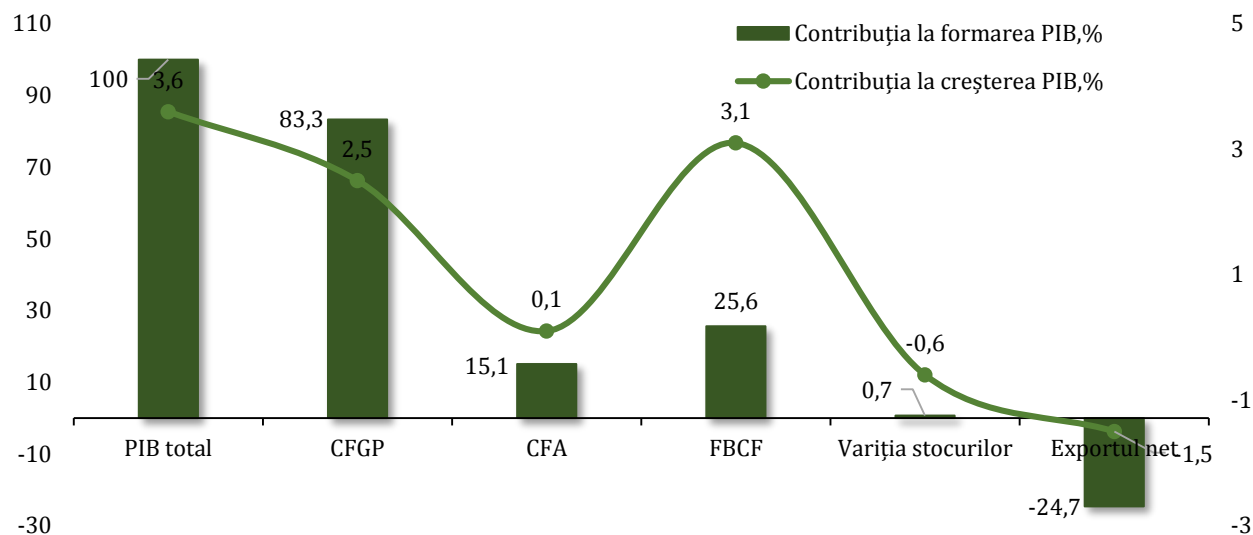
Figura 1.2. Contribuția componentelor de resurse la formarea PIB-ului în anul 2019 și la creșterea acestuia față de anul 2018, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Din punct de vedere al categoriilor de utilizări, formarea și creșterea PIB-ului s-au datorat în mare parte:

- Consumului final al gospodăriilor populației – cu o contribuție la formarea PIB de 83,3% în anul 2019, a marcat o creștere cu 3,0% f.p.s.a.p., influențând astfel la majorarea PIB-ului cu 2,5%.
- Formării brute de capital fix ce a contribuit la formarea PIB-ului cu 25,6% din totalul acestuia, majorându-se în perioada respectivă cu 12,9%, sporind astfel PIB-ul cu 3,1%.

Impactul negativ asupra creșterii PIB-ului conform categoriilor de utilizări l-a avut exportul net de bunuri și servicii (-1,5%) ca rezultat al influenței negative mai accentuate a importurilor cu 3,7% față de exporturi cu 2,2%. De asemenea, și variația stocurilor a contribuit la diminuarea PIB-ului cu 0,6% în perioada respectivă.

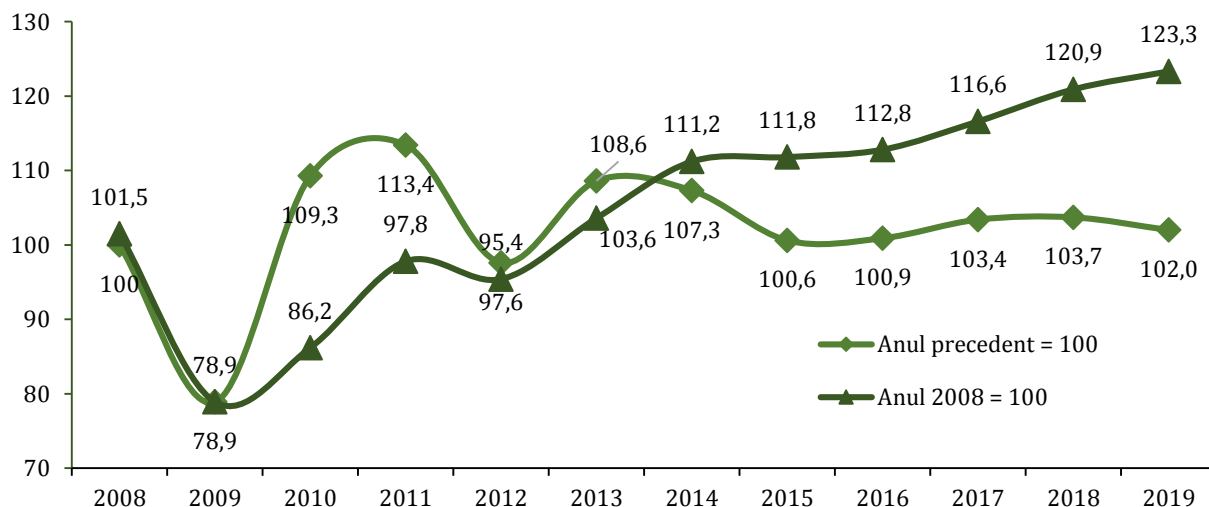

Figura 1.3. Contribuția componentelor de utilizări la formarea PIB-ului în anul 2019 și la creșterea acestuia față de anul 2018, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Industria

Producția industrială în perioada ianuarie – decembrie 2019 a înregistrat o creștere cu 2,0% f.p.s.a.p. Rezultatul dat se datorează industriei prelucrătoare, care în perioada respectivă a avut o majorare cu 3,1%. În aceeași perioadă au fost înregistrate reduceri în cadrul industriei extractive și producției și furnizării de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat cu 1,9% și 4,0%, respectiv.

Figura 1.4 Indicii volumului producției industriale în anii 2008-2019 (%)

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor BNS

În cadrul industriei prelucrătoare care deține cea mai impunătoare cotă în totalul industriei în perioada respectivă, cele mai semnificative creșteri au fost înregistrate de următoarele activități: fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor (+24,4%), industria construcțiilor metalice și a produselor din metal (+18,8%), fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice (+17,8%), industria metalurgică (+12,5%) și fabricarea de mobilă (12,0%).

Ca rezultat al analizei indicelui volumului producției industriale pe ani, poate fi observată o stabilitate a creșterii industriei în ultimii 3 ani.

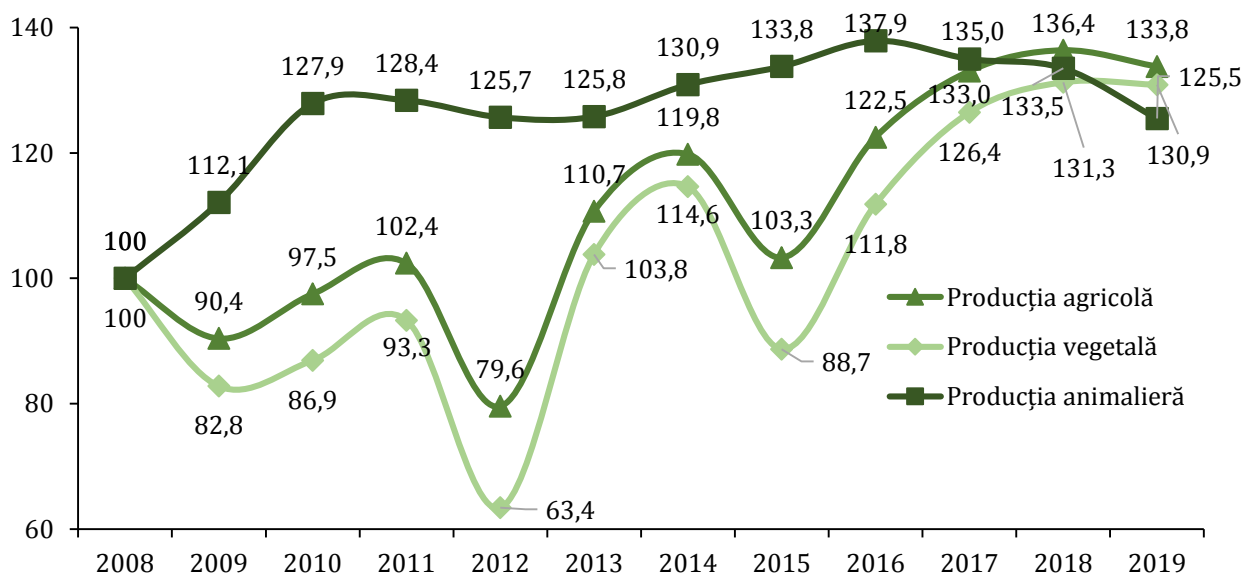
Tabelul 1.2 Indicii volumului producției industriale, anul precedent=100

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Industrie - total	113,4	97,6	108,6	107,3	100,6	100,9	103,4	103,7	102,0
Industria extractivă	127,2	78,8	122,2	100,2	91	84,2	96,3	109,9	98,1
Industria prelucrătoare	113,9	99,4	110,7	108,5	102,3	101,8	104,5	102,8	103,1
Producția, transportul și distribuția energiei electrice	97,4	100,9	97	104,5	98,7	98,2	98,3	107,4	96,0

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor BNS

Agricultura

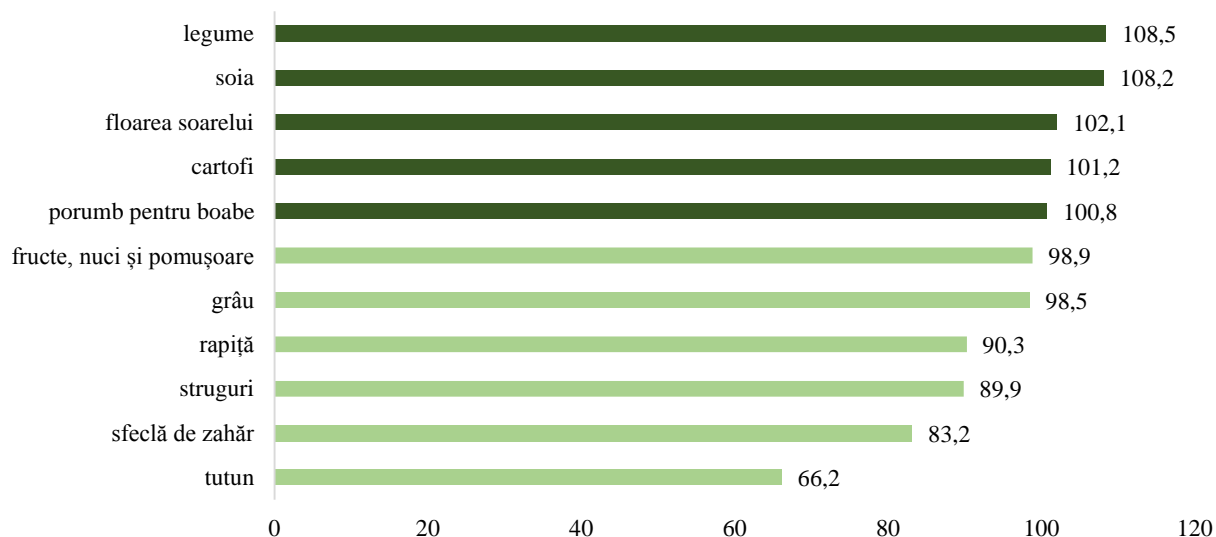
În anul 2019, sectorul agricol al Republicii Moldova a însumat 34362,9 mil. MDL (în prețuri curente) a producției globale agricole ce prezintă o diminuare cu 1,9% (în prețuri comparabile) comparativ cu anul 2018. Rezultatul obținut derivă din reducerea producției agricole vegetale, care deținând o cotă de 71% în totalul producției agricole globale, s-a redus cu 0,3% în perioada respectivă, și a producției agricole animaliere ce având o cotă de 29% din totalul producției agricole globale s-a redus cu 6,0%.

Figura 1.5. Evoluția volumului producției agricole în anii 2009-2019, comparativ cu anul 2008, %

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor BNS

În cadrul producției agricole vegetale, cele mai semnificative creșteri sunt înregistrate la producția (creșterea) de legume (+8,5%), soia (+8,2%), floarea soarelui (+2,1%). Însă, în același timp, cele mai semnificative diminuări au fost înregistrate la producția (creșterea) de tutun (-33,8%), sfeclă de zahăr (-16,8%), struguri (-10,1%), rapiță (-9,7%).

Figura 1.6. Indicele producției agricole pentru principalele culturi agricole în anul 2019, față de perioada similară a anului precedent, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

În perioada anului 2019, în zootehnie a fost înregistrată o reducere a producției vitelor și păsărilor (în masă vie) cu 5,0%, reducere a producției de lapte cu 10,9% și o reducere a producției de ouă cu 2,2%.

Tabelul 1.3. Principalele tipuri ale producției animale, 2019, %

	total	în % 2018	ponderea în % față de total
Creșterea vitelor și păsărilor în masă vie, total (mii tone)	185,9	95,0	100
din care:			
întreprinderile agricole	85,4	99,0	45,9
gospodăriile populației	100,5	91,8	54,1
Lapte, total (mii tone)	366,9	89,1	100,0
din care:			
întreprinderile agricole	23,4	105,3	6,4
gospodăriile populației	343,5	88,2	93,6
Ouă, total (mil. buc.)	673,6	97,8	100,0
din care:			
întreprinderile agricole	284,7	89,5	42,3
gospodăriile populației	388,9	104,9	57,7

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică

Investițiile în active imobilizate

Investițiile în activile imobilizate în anul 2019 au atins cifra de 27816,6 mil.MDL, ce prezintă o valoare net superioară față de anul 2018 cu 9,4%. Rezultatul pozitiv în marea sa parte se datorează investițiilor în imobilizările corporale, care constituind 96,9% din totalul investițiilor în active imobilizate în perioada respectivă au crescut cu 8,2% f.p.s.a.p. De asemenea, și imobilizările necorporale în perioada dată au înregistrat o creștere impunătoare cu 69,9%, atingând o cotă de 3,1% din totalul investițiilor în active imobilizate.

În cadrul investițiilor în imobilizări corporale se observă creștere a tuturor tipurilor de investiții, care, însă, au avut tempouri de creștere diferite. Astfel, investițiile în clădiri rezidențiale s-au majorat cu 14,0%, în construcțiile inginerești au crescut cu 12,0%, în clădiri nerezidențiale cu 8,4%, în mașini, utilaje și instalații de transmisie cu 5,6%, în alte imobilizări corporale cu 4,7% și în mijloace de transport cu 0,8%.

Tabelul 1.4. Structura investițiilor în active imobilizate în 2019

	Realizări, mil. MDL	în % față de 2018	în % față de total
Investiții în active imobilizate - total	27816,6	109,4	100
Imobilizări necorporale	863,8	169,9	3,1
Imobilizări corporale	26952,8	108,2	96,9
din care:			
- clădiri rezidențiale	3914,0	114,0	14,1
- clădiri nerezidențiale	5178,8	108,4	18,6
- construcții inginerești	5895,6	112,0	21,2
- mașini, utilaje, instalații de transmisie	8138,4	105,6	29,3
- mijloace de transport	2369,7	100,8	8,5
- alte imobilizări corporale	1456,3	104,7	5,2

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Sursa principală a investițiilor, ca de obicei, rămâne din mijloacelor proprii ale investitorilor, ce în perioada dată a crescut cu 8,2% și a atins cota de 59,2% din totalul surselor de finanțare pentru active imobilizate, fiind urmată de investițiile din partea bugetelor de stat ce în perioada dată s-au redus cu 0,6%, precum și din partea altor surse de finanțare, ce au avut o creștere cu 23,8%.

Tabelul 1.5. Structura investițiilor în active imobilizate pe surse de finanțare în 2019.

	Realizări, mil. MDL	în % față de 2018	în % față de total
Investiții în active imobilizate - total	27816,6	109,4	100,0
care sunt finanțate din contul:			
- bugetului de stat	2861,9	99,4	10,3
- bugetului unităților administrativ - teritoriale	1690,6	108,3	6,1
- mijloacelor proprii	16478,4	108,2	59,2
- împrumuturilor interne	2543,4	105,4	9,1
- surselor din străinătate	1469,5	133,9	5,3
- altor surse	2772,8	123,8	10,0

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Comerțul și alte servicii destinate pieței

În perioada anului 2019, cifra de afaceri a **comerțului cu amănuntul** (cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete) își menține vectorul de orientare comparativ cu perioada similară a anului 2018, astfel înregistrând o creștere cu 13,2% (în prețuri comparabile). De asemenea, și cifra de afaceri pentru **serviciile de piață prestate populației**, comparativ cu cifra anului 2018 a sporit cu 14,6%.

Comerțul cu autovehicule și motociclete în perioada respectivă și-a majorat semnificativ cifra de afaceri cu 26,4% (în prețuri curente) f.p.s.a.p.. La fel și **comerțul cu ridicata** în perioada dată își mărește cifra de afaceri cu 14,7% față de perioada similară a anului 2018.

Transportul

În anul 2019, **volumul mărfurilor transportate** pe toate tipurile de transport a atins cifra de 18,9 mil. tone. Acest volum este mai inferior comparativ perioada similară a anului precedent cu 3,7%. Însă, în perioada respectivă, **parcursul mărfurilor** pe toate tipurile de transport a crescut cu 1,3% f.p.s.a.p., astfel însumând 4948,5 mil. tone-km.

Diminuarea rezultatelor obținute se datorează transportării mărfurilor pe **cale rutieră** și pe **cale feroviară**, care având o cotă de 99% din totalul mărfurilor transportate au fost în scădere în perioada respectivă cu 0,4% și 13,6%, respectiv. Cu toate că transportarea mărfurilor pe cale fluvială și aeriană nu au o importanță semnificativă, acestea au crescut cu 2,0% și 18,3%, respectiv, față de aceeași perioadă a anului 2018.

Tabelul 1.6. Volumul mărfurilor transportate în perioada anului 2019

	anul 2019	în % față de 2018	Cota din totalul mărfurilor transportate
Mărfuri transportate, total, mii tone	18863,0	96,3	100
din care pe modul de transport:			
- feroviar	4256,0	86,4	22,6
- rutier	14475,8	99,6	76,7
- fluvial	129,6	102,0	0,7
- aerian	1,6	118,3	0,01

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Transportul public în Republica Moldova în perioada respectivă se bucură de creștere modestă cu 0,8% comparativ cu anul 2018. Această creștere pozitivă se datorează doar transportării pasagerilor pe cale rutieră (prin intermediul autobuselor și microbuzelor) care a crescut cu 1,4% f.p.s.a.p. Însă, în același timp, restul căilor de transport s-au diminuat în perioada dată cu tempouri diferite. Pe când prin intermediul căii fluviale și aeriene reducerea a fost mai modestă doar cu 0,1% și 3,2%, respectiv, prin intermediul căii feroviare rezultatele sau diminuat cu 32,1% f.p.s.a.p.

Tabelul 1.7. Numărul de pasageri transportați pe moduri de transport public, 2019

	Mii pasageri	în % față de 2018
Transport public:	102980,9	100,8
Autobuse și microbuze	1161,4	67,9
Aerian	100108,3	101,4
Feroviar	135,7	99,9
Fluvial	1575,5	96,8

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Turismul

În anul 2019, turiștii și excursioniștii care au profitat de serviciile acordate de agențiile de turism și a turoperatorilor au atins cifra de 376,6 mii, sau altfel spus, o cifră cu 16,4% mai mare comparativ cu anul precedent. Rezultatul obținut se datorează tuturor tipurilor de turism care au contribuit la creștere în mod diferit, astfel la turismul receptor au participat circa 19,8 mii de turiști și excursioniști (cu 3,0% mai mult f.p.s.a.p.), la turismul emițător au participat 310,6 mii de turiști și excursioniști (cu 17,6% mai mult f.p.s.a.p.) și la turismul intern au participat 46,1 mii de turiști și excursioniști (cu 14,9% mai mult f.p.s.a.p.).

Tabelul 1.8. Turiști și excursioniști participanți la turismul organizat prin intermediul agențiilor de turism și a tur operatorilor

	turiști și excursioniști în anul 2019	% față de anul 2018
TOTAL	376625	116,4
Turism receptor (primirea cetățenilor străini în țară)	19848	103,0
Turism emițător (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în străinătate)	310649	117,6
Turism intern (deplasarea rezidenților Republicii Moldova prin interiorul țării, în scop turistic)	46128	114,9

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

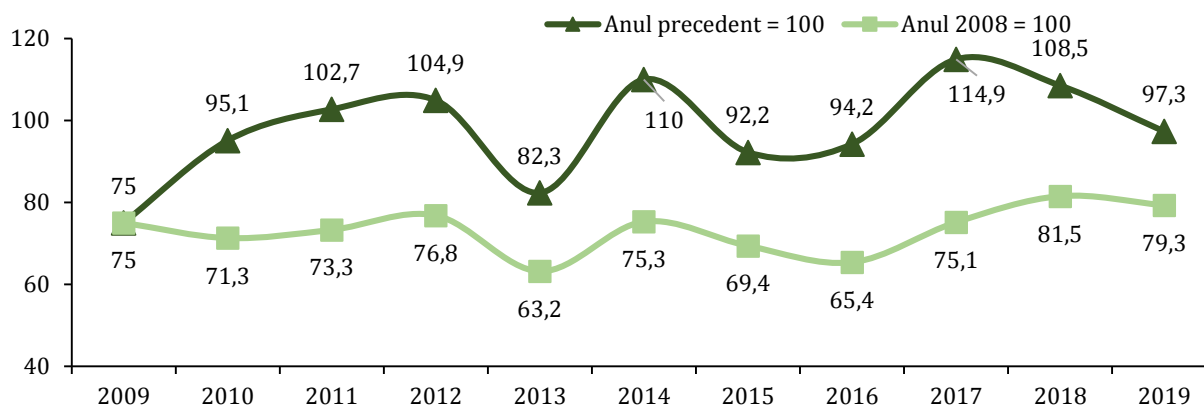
Din totalul persoanelor străine care au vizitat Republica Moldova prin intermediul agențiilor de turism și a turoperatorilor în perioada anului 2019, 85,3% au vizitat țara cu scop de odihnă, recreere și agrement, 11,9% cu scop de afaceri și scopuri profesionale și 2,8% cu scop de tratament. Majoritatea nerezidenților au fost originari din: România (17,4%), Austria (13,2%), Germania (8,0%), Federația Rusă (7,0%), Ucraina (6,6%) și Polonia (5%).

Persoanele rezidente ce au plecat din țară în perioada similară au avut scopul principal de odihnă, recreere și agrement (98,2%), principalele direcții fiind: Turcia (31,7%), Bulgaria (27,6%), România (13,5%), Egipt (7,9%) și Grecia (6,5%).

Participanții la turismul intern au ales în special agenții de turism și turooperatori din mun. Chișinău (54,3%), din regiunile de dezvoltare Centru (23,7%) și Sud (21,8%).

Situația în regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru și mun. Bender²

În anul 2019, producția industrială din partea stângă a râului Nistru și-a întrerupt timpul de creștere menținut în ultimii 2 ani, astfel înregistrând o reducere cu 2,7% f.p.s.a.p.

Figura 1.7. Dinamica anuală a indicelui producției industriale 2009-2019 (%)

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Organului oficial de statistică din regiunea transnistreană

Conform informației furnizate de către Organul de statistică din regiunea transnistreană, diminuarea indicelui producției industriale pentru anul 2019 în regiunea din partea stângă a râului Nistru și mun. Bender în marea sa parte se datorează reducerii semnificative a siderurgiei, care în perioada dată a coborât cu 18,4%, industriei prelucrării lemnului (-10,8%) și industriei ușoare (-4,9%). De asemenea, în perioada respectivă au fost înregistrate și creșteri și anume în: industria constructoare de mașini și prelucrare a metalelor (+17,1%), industria chimică (+8,4%), industria electrotehnică (+5,9%), industria materialelor de construcție (+5,3%) și industria agroalimentară (+4,9%).

Agricultura în partea stângă a râului Nistru și mun. Bender în anul 2019 a înregistrat o reducere a suprafețelor însămânțate cu 1,9%. Producția de cereale și leguminoase în perioada dată a înregistrat o diminuare de 6,4% comparativ cu anul 2018, producția de floarea-soarelui (-10%), rapița (-7,2%). Cele mai semnificative creșteri ale recoltei medii la ha au înregistrat suprafețele de hrișcă (+51,6%), pomușoarele (+43,4%), leguminoasele (+30,4%) și legumele de câmp deschis (+25,4%).

Transportul în perioada respectivă a înregistrat creșteri, astfel au fost transportate mărfuri cu 2,6% mai mult f.p.s.a.p., însă având un parcurs mai mic față de anul precedent cu 11,2%. Transportul de pasageri în perioada respectivă a înregistrat creșteri nesemnificative (+1,1%) comparativ cu anul 2018.

Comerțul cu amănuntul în perioada anului 2019 se bucură de o creștere cu 5,6% f.p.s.a.p. Acest fapt se datorează creșterii cifrei de afaceri a vânzătorilor produselor nealimentare (+6,3%), diminuării cifrei de afaceri a produselor alimentare (-1,0%) și creșterii serviciilor prestate populației (+4,2%).

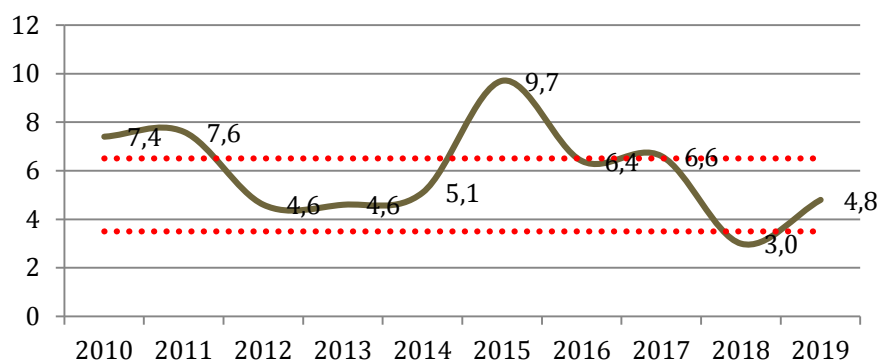
² Conform datelor organului de statistică din regiunea transnistreană: <http://mer.gospmr.org/gosudarstvennaya-služba-statistiki/informacziya/o-soczialno-ekonomicheskom-polozhenii-pmr.html>. Din cauza implementării parțiale a standardelor internaționale la elaborarea statisticilor oficiale de către organul de statistică din regiunea transnistreană, precum și a accesului redus la meta date, comparabilitatea datelor cu cele elaborate de către BNS este limitată și este dificil de evaluat.

Capitolul II PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ

2.1 PREȚURI ȘI RATE DE SCHIMB

Prețuri

Rata medie anuală a inflației pentru anul 2019 s-a plasat pentru prima dată după criza financiară bancară națională practic în mijlocul coridorului de variație a țintei, stipulat în Strategia politicii monetare pe termen mediu și a constituit 4,8%. În aceeași perioadă, pentru componentele IPC s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare – 7,61%, produse nealimentare – 4,19%, servicii – 1,47% f.p.s.a.p.

Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere a IPC în perioada anilor 2010-2019

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

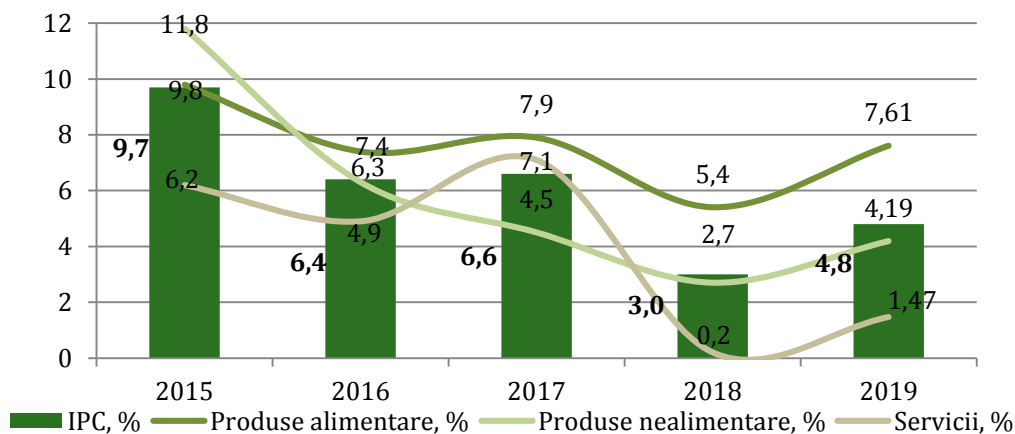
Trendul ascendent al ritmului de creștere a prețurilor s-a menținut pe parcursul întregului an fiind susținut de cererea agregată proinflaționistă, ca urmare a reformei salarizării în sectorul bugetar operate la sfârșitul anului precedent și pe seama intensificării presiunilor inflaționiste cauzate de majorarea prețurilor la produsele alimentare pe piața internă și cea externă.

În trimestrul IV, 2019 ritmul de creștere a IPC a fost de 7,1%, în creștere față aceeași perioadă a anului precedent cu 6,1p.p. Pentru componentele IPC în lunile octombrie-decembrie 2019 s-au înregistrat următoarele evoluții: produse alimentare – 11,6%, produse nealimentare – 4,8%, servicii – 3,5% f.p.s.a.p.

La traiectoria ascendentă a ratei inflației la sfârșitul anului 2019 au contribuit preponderent majorările prețurilor la produsele alimentare, ca efect al scăderii volumului producției pe plan intern și internațional în urma condițiilor climatice nefavorabile. Precum și ajustările aplicate unor prețuri administrate (de ex. la energia electrică în luna august).

În trimestrul IV 2019, prețurile la produsele alimentare s-au majorat cu 11,6% ceea ce reprezintă o accelerare a ritmului de creștere cu 9,5 puncte procentuale față de nivelul înregistrat în trimestrul IV al anului precedent (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, s-au produs următoarele majorări: în octombrie – 10,7%, în noiembrie – 11,8%, în decembrie – 12,4%). În trimestrul IV al anului 2019 f.p.s.a.p., au crescut prețurile la unele legume, așa ca usturoiul cu 32,1%, castraveți cu 18,1%, cartofii – 56,3%, tomate cu 9,5% etc. Au crescut și prețurile la fructele

proaspete cu 19,5%, în special pe contul citricelor prețul la care a crescut în perioada vizată cu 41,6% f.p.s.a.p. S-au scumpit de asemenea ouăle cu 30,7%, carnea de porcine cu 10,9% și brânza din lapte de vaci cu 10,1% f.p.s.a.p.

Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere a IPC și a componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

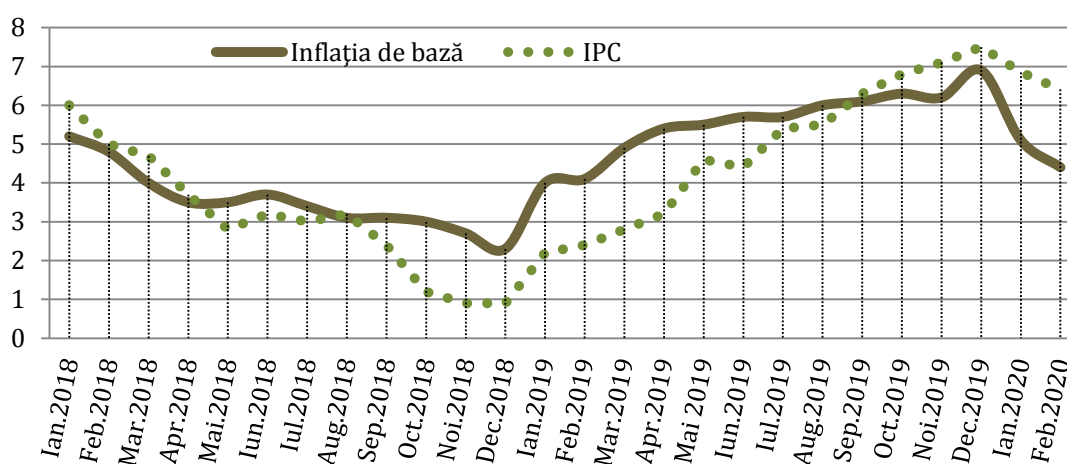
La nivelul subgrupeii mărfurilor nealimentare, dinamica anuală a prețurilor în trimestrul IV, 2019 s-a menținut practic constantă, înregistrând o valoare de 4,8% f.p.s.a.p, cu 2,8 p.p. mai mare față de aceeași perioadă a anului 2018 (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, creșterile au fost de: 4,7% în octombrie, de 4,6% în noiembrie și de 5,2% în decembrie).

Similar trimestrului precedent, au înregistrat creșteri de preț majoritatea produselor nealimentare, cu excepția combustibilului. Cele mai mari majorări de preț au fost înregistrate la: țigări – cu 28,3%, inventar pentru sport și odihnă – 14,1%, țesături – 6,6%, confecții pentru copii – 6,4% etc. Prețurile la produsele nealimentare au crescut pe seama majorării prețurilor la produsele reglementate precum și schimbărilor realizate în politica fiscală ce au condus la majorarea accizelor unor produse.

În trimestrul IV al anului 2019 s-a menținut și tendința ascendentă a componentei „servicii” prețurile acestora înregistrând o creștere cu cca 3,5% f.p.s.a.p ceea ce reprezintă un spor de 5,8 p.p. față de nivelul indicatorului respectiv în anul 2018. În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent indicii prețurilor la servicii în lunile octombrie, noiembrie, decembrie au fost de 3,5%. În perioada de referință, comparativ cu trimestrul IV al anului precedent creșteri semnificative de preț au fost înregistrate în special la transportul de pasageri feroviar și aerian – cu 12,4% și 5,1% corespunzător. Similar au crescut și prețurile la serviciile comunal-locative pe filiera energie electrică cu 10% ca urmare a majorării tarifelor la energia electrică.

Rata inflației de bază în anul 2019 a constituit 5,6% f.p.s.a.p. fiind în scădere cu 2 p.p. Similar IPC pe parcursul anului 2019 inflația de bază s-a menținut pe trend ascendent, fiind alimentată de sporirea cererii agregate.

În perioada octombrie-decembrie 2019, indicele inflației de bază a constituit 6,47% f.p.s.a.p., în creștere față de aceeași perioadă a anului 2018 cu 3,8p.p. Totuși se observă o scădere a presiunii inflației de bază asupra IPC spre sfârșitul anului, impact ameliorat de aprecierea cursului real de schimb a monedei naționale față de principalele valute de referință.

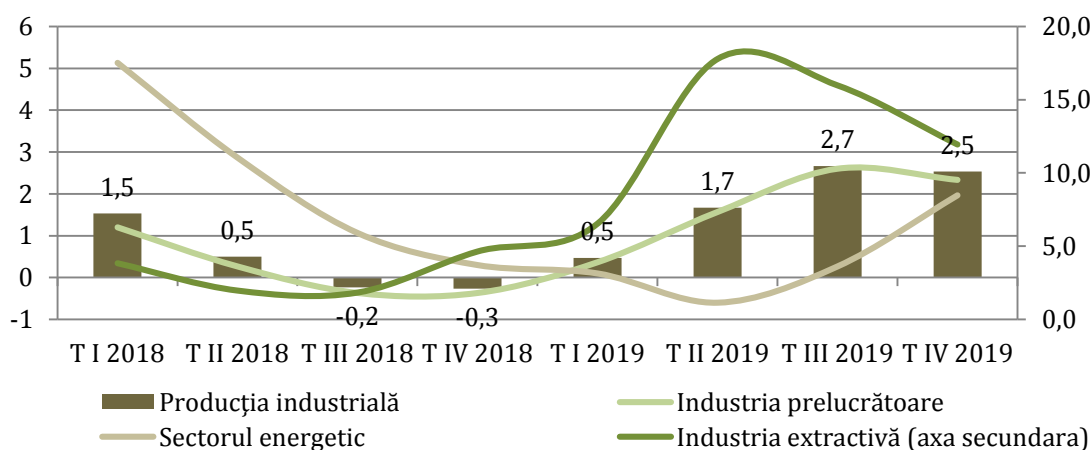

Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere al IPC și inflației de bază, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, ritmul de creștere a inflației de bază a înregistrat următoarele valori: în octombrie – 6,3%, în noiembrie – 6,2% și în decembrie – 6,9%. Trendul ascendent al ratei anuale a inflației de bază de la începutul anului a fost alimentat de menținerea unui nivel înalt al cererii agregate precum și sporirea prețurilor în sectoarele subcomponente, cum ar fi îmbrăcămintea, alimentația publică, educație și învățământ etc.

Rata anuală de creștere a prețurilor producției industriale în anul 2019 a constituit 1,8% f.p.s.a.p. ceea ce reprezintă o amplificare a ritmului de creștere cu 1,4 p.p. față de valoarea indicatorului respectiv al anului precedent. În lunile octombrie-decembrie, 2019 ritmul de creștere a indicelui anual al prețurilor producției industriale a fost de asemenea în creștere comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 2,8 p.p. și a atins nivelul de minus 2,5%.

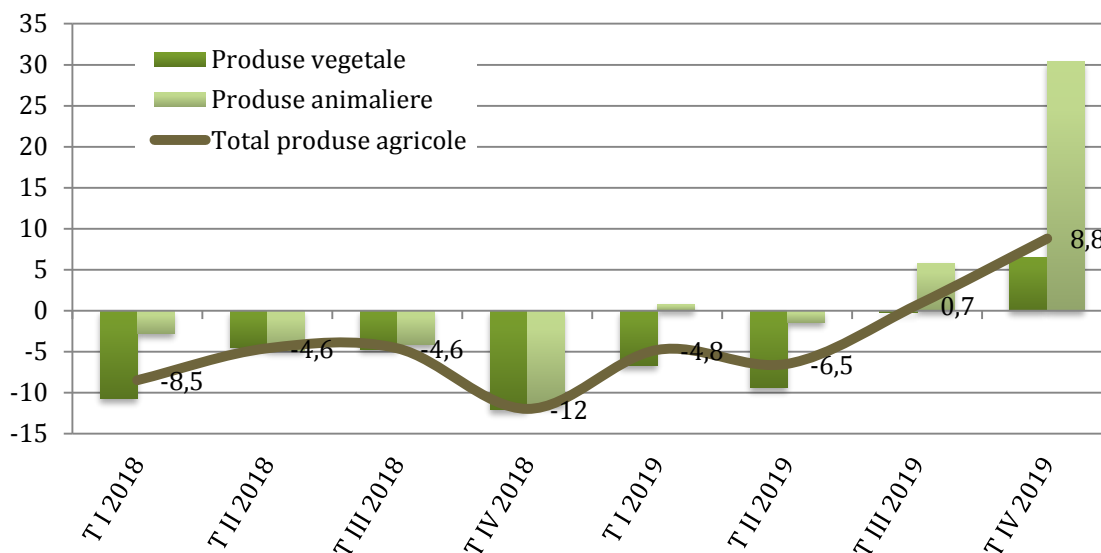

Figura 2.1.4. Rata anuală de creștere a prețurilor producției industriale și a componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

În trimestrul IV 2019 în ramurile industriei s-au înregistrat următoarele majorări de prețuri f.p.s.a.p.: industria extractivă – 11,9%, industria prelucrătoare – 2,7%, sectorul energetic – 1,7%. Accelerarea ritmului de creștere a prețurilor producției industriale a fost susținută de majorarea costurilor în industria prelucrătoare care are o contribuție maximă, alimentată de creșterea prețurilor materiilor prime energetice și agricole.

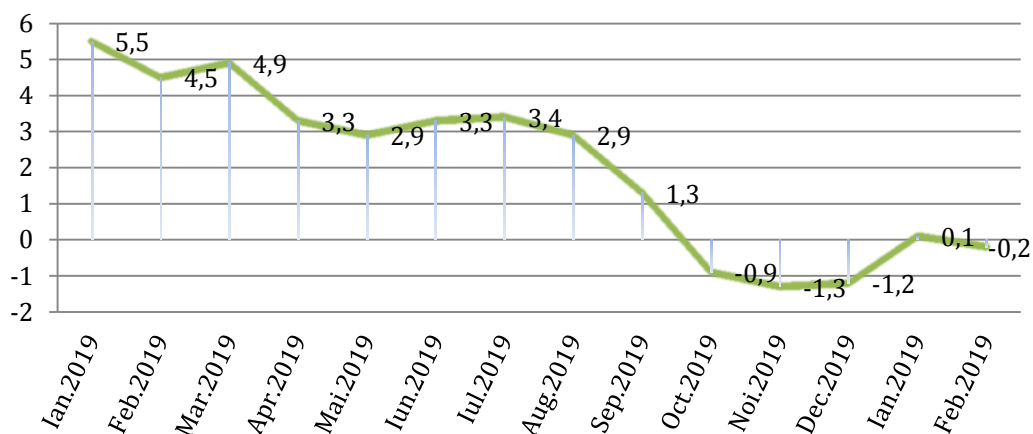
Prețurile la produsele agricole s-au majorat într-un ritm alert la sfârșitul anului 2019 atât pe piețele internaționale cât și pe plan intern; tendința a fost accentuată în ultimul caz și de dependența agriculturii autohtone de condițiile climatice. Indicele anual a prețurilor la produsele agricole a constituit 3,8% față de anul precedent.

Figura 2.1.5. Ritmul anual de creștere a prețurilor la produsele agricole, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

În trimestrul IV al anului 2019, prețurile producătorului la produsele agricole au crescut cu 8,8% față de perioada similară a anului 2018. La accelerarea ritmului de creștere a prețurilor la produsele agricole au contribuit atât produsele vegetale, a căror prețuri s-au majorat cu 6,5% f.p.s.a.p. atât și prețurile la produsele animaliere care au înregistrat un spor esențial de 30,4%, comparativ cu perioada similară a anului trecut.

Figura 2.1.6. Ritmul anual de creștere a prețurilor la combustibili, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

O relaxare a presiunilor inflaționiste a fost vizibilă în cazul **prețurilor combustibililor** (a căror rată anuală s-a diminuat în anul 2019 cu 4,57 puncte procentuale f.p.s.a.p. până la 2,3%), pe fondul trendului descendent al cotațiilor internaționale ale țiteiului și aprecierii cursului real al monedei naționale față de principalele valute de referință.

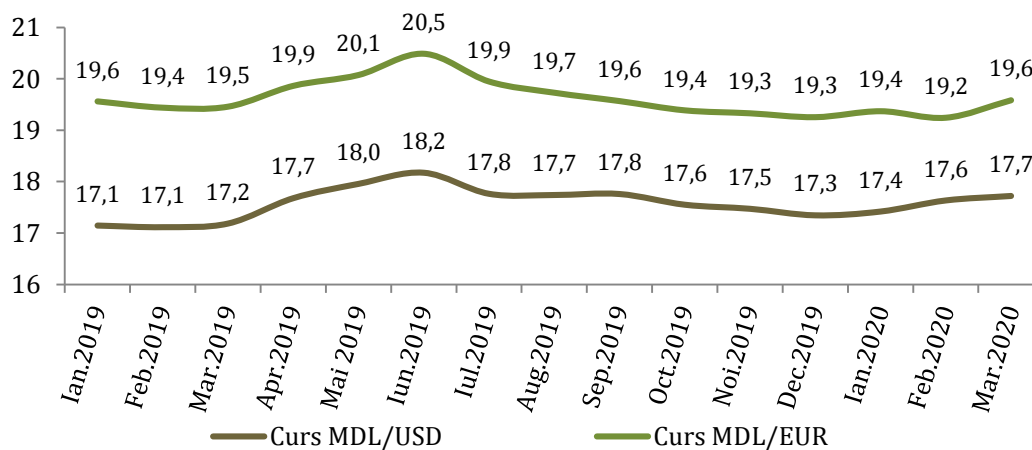
În trimestrul IV, 2019 ritmul de creștere al prețurilor la combustibili a înregistrat o valoare negativă de 1,1% f.p.s.a.p. (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent indicii prețurilor la combustibili au înregistrat următoarele valori: în octombrie – (-0,9%), în noiembrie – (-1,3%) și în decembrie – (-1,2%). Pe fondalul prăbușirii prețului petrolului la bursele internaționale la începutul anului 2020, tendința de scăderea a prețurilor la combustibili se va menține.

Rate de schimb

Pe parcursul anului 2019 cursul de schimb a monedei naționale a urmat amplitudini moderate de variație și schimbare a traiectoriei. Evoluția per ansamblu s-a caracterizat prin deprecierea ușoară a leului moldovenesc față de dolarul SUA și aprecierea lentă a acestuia față de moneda unică europeană.

Respectiv, în 2019, leul s-a depreciat în raport cu dolarul SUA cu 4,6 la sută în termeni nominali și cu 0,2 la sută în termeni reali. Față de moneda unică europeană, leul s-a apreciat cu 0,6 la sută în termeni nominali și cu 3,5 la sută în termeni reali.

În trimestrul IV, 2019 cursul mediu nominal de schimb față de principalele valute de referință a fost de 17,5 MDL/USD și 19,3 MDL/EUR, depreciindu-se comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 2% față de dolarul SUA și apreciindu-se cu 1,1% față de moneda unică europeană. În expresie lunară, cursul mediu de schimb al leului față de dolarul SUA în trimestrul IV, 2019 a fost de 17,6 MDL/USD în luna octombrie, 17,5 MDL/USD în noiembrie și 17,3 MDL/USD în luna decembrie. Cursul mediu de schimb al monedei naționale față de moneda unică europeană a înregistrat valori de: în octombrie – 19,4 MDL/EUR, iar noiembrie și decembrie – 19,3 MDL/EUR.

Figura 2.1.7. Evoluția cursului nominal de schimb mediu lunar al MDL comparativ cu USD și EURO

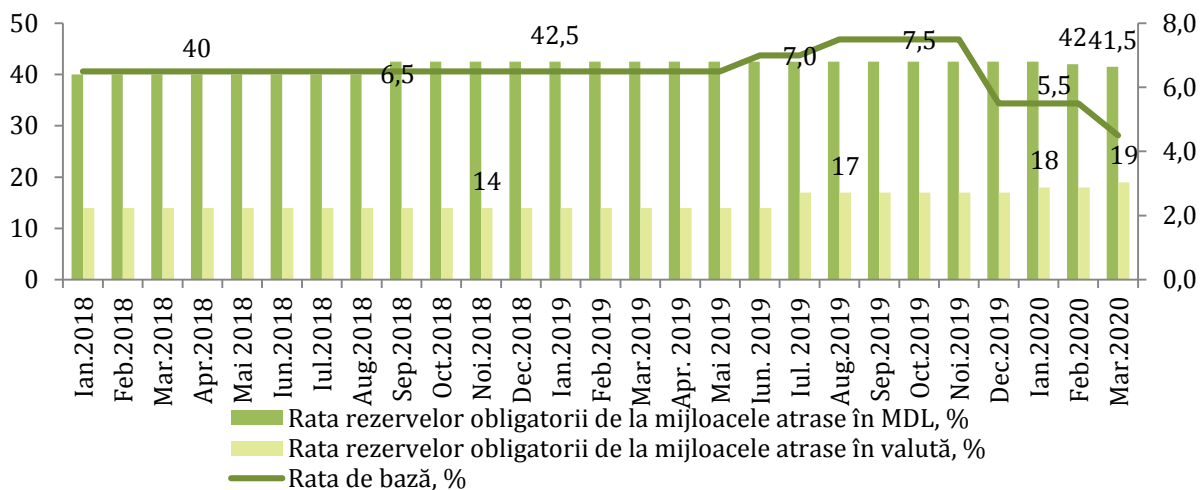
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Începutul anului 2020 este marcat de o depreciere ușoară a monedei naționale pe fondul incertitudinilor economico-sociale declanșate de situația epidemiologică din toată lumea.

Totodată, poziția cursului real de schimb a monedei naționale în trimestrul IV, 2019 s-a consolidat ușor, fiind determinată de evoluția diferențialului de inflație între țări. Leul moldovenesc în termeni reali s-a apreciat în această perioadă cu 3,2% față de USD (comparativ cu perioada similară a anului trecut) și cu 6% față de moneda Euro comparativ cu p.s.a.p.

2.2. POLITICA MONETARĂ

Politica monetară promovată de Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2019 a urmărit să asigure menținerea ratei anuale a inflației în limitele coridorului de variație a țintei staționare, într-o manieră care să sprijine creșterea economică inclusiv, prin consolidarea încrederii și a activității de creditare. Astfel BNM a intervenit în mai multe runde cu modificări ale vectorului politicii monetare promovate reieșind din conjunctura economică internă și externă.

Figura 2.2.1. Evoluția ratelor la instrumentele de politică monetară ale Băncii Naționale a Moldovei

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Instrumentele politicii monetare

În anul 2019 BNM a modificat valorile principalelor instrumente ale politicii monetare în câteva etape distincte. În luna iulie 2019 rata dobânzii de politică monetară a fost majorată în două runde cu 0,5 p.p. la fiecare etapă, așa că nivelul acesteia la mijlocul anului a crescut de la 6,5% la 7,5%. Amplitudinea coridorului simetric format în jurul său de ratele dobânzilor la facilitățile permanente a rămas nemodificată (± 3 puncte procentuale). În așa mod rata dobânzii la creditele overnight a fost majorată până la 10,5% iar rata dobânzii la depozitele overnight – 4,5%. Aceste decizii au fost adoptate în scopul diminuării presiunilor pro inflaționiste din partea cererii agregate, impunând menținerea unei conduite prudente a politicii monetare. Rata rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă, a rămas la un nivel de 42,5%, iar rata rezervelor obligatorii de la mijloacele atrase în valute convertibile a fost majorată de la 14% la 17%, decizie ce urmărea limitarea activităților de intermediere financiară în valută.

La sfârșitul anului 2019 a fost identificată amplificarea semnificativă, comparativ cu rundele anterioare de prognoză, a riscurilor de abatere în jos a ratei inflației de la traiectoria din scenariul de bază, ce vor crea presiuni dezinflaționiste asupra nivelului prețurilor de consum în anul 2020. Respectiv, BNM a intervenit printr-o relaxare a condițiilor monetare în scopul susținerii și stimulării creditării și activităților economice din țară, prin adoptarea la 11 decembrie 2019 a unei decizii de diminuare a ratei de bază cu 2,0 p.p. Respectiv la finalul anului 2019 rata de bază a BNM a constituit 5,5%, rata dobânzii la creditele overnight – 8,5% iar rata dobânzii la depozitele overnight – 2,5%.

Începutul anului 2020 a fost marcat de acumularea unor presiuni dezinflaționiste nepronozate anterior, amplificate de riscurile și incertitudinile cauzate de situația epidemiologică din lume, care va avea indiscutabil un impact nefast asupra economiei mondiale și regionale. În aceste condiții majoritatea băncilor centrale din lume, precum și BNM au venit cu măsuri de relaxare a politicii monetare, care urmăresc injectarea unor volume vaste de credite ieftine în sistemul bancar și reducerea volumului de rezerve sau active lichide pe care acestea trebuie să le dețină.

Astfel în luna martie 2020, după toate modificările adoptate de BNM, rata dobânzii de politică monetară a ajuns la nivelul de 3,25%, rata rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă – la 41,5%, iar rata rezervelor obligatorii de la mijloacele atrase în valute convertibile a fost majorată până la 19%,

Operațiunile de piață deschisă și facilitățile permanente

În anul 2019 soldul mediu lunar al operațiunilor de sterilizare s-a situat la un nivel net inferior față de cel înregistrat în anul precedent (în descreștere cu 2,7 mld.MDL) și a constituit 5,7 mld. MDL.

În trimestrul IV, 2019 soldul mediu lunar al operațiunilor de sterilizare s-a majorat ușor comparativ cu trimestrele precedente, dar fiind în scădere față de volumele înregistrate în perioada similară a anului precedent (cu 1 mld. MDL) și a constituit 6,6 mld. MDL. Cel mai înalt sold a fost înregistrat în luna noiembrie 2019, când soldul mediu zilnic al vânzărilor de CBN-uri a fost – 8,7 mld. MDL.

În trimestrul IV al anului 2019 comparativ cu perioada similară a anului precedent, s-au diminuat și solicitările de depozite "overnight", soldul mediu zilnic constituind pentru luna octombrie – 123,6 mil.MDL, noiembrie 257 mil.MDL și decembrie – 374 mil.MDL. Solicitarea facilității de credite "overnight" de la BNM din partea băncile comerciale a parvenit doar în luna octombrie și a constituit 18,2 mil.MDL.

Intervențiile pe piața valutară și rezervele oficiale

Volumul tranzacțiilor valutare efectuate de BNM pe piața valutară interbancară în anul 2019 a constituit 439,3 mil.USD, inclusiv tranzacții de cumpărare în sumă de 217,1 mil.USD și tranzacții de vânzare în sumă de 222,2 mil.USD.

Tabel 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară în anul 2019

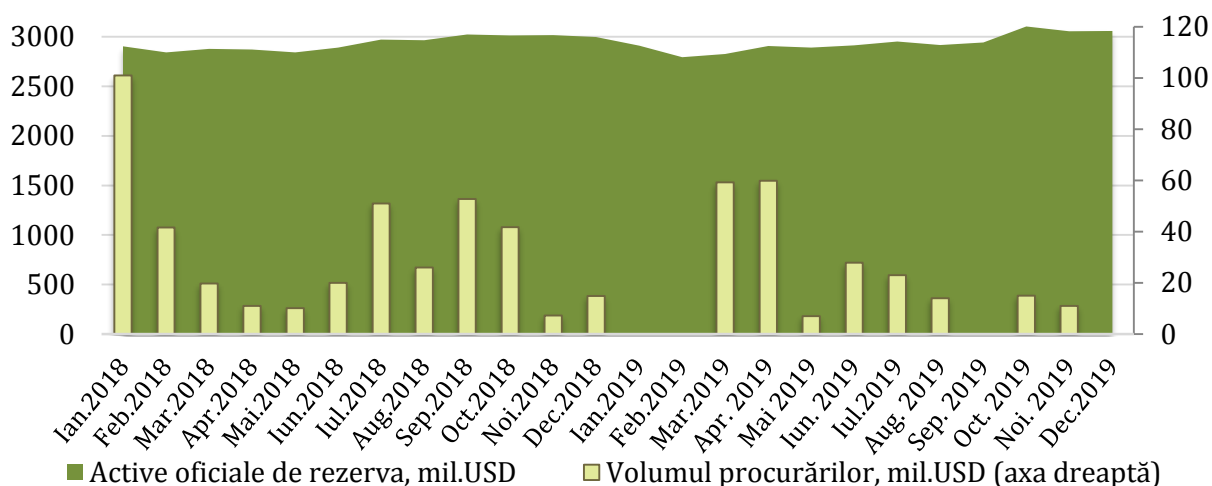
Luna	Volumul procurărilor, (echivalentul în mil. USD)	Volumul vânzărilor, (echivalentul în mil. USD)
Ianuarie 2019	0	92,7
Februarie 2019	0	84,8
Martie 2019	59,3	0
Aprilie 2019	59,9	5,6
Mai 2019	7	29
Iunie 2019	27,9	5,9
Iulie 2019	23	0
August 2019	14	4,2
Septembrie 2019	0	0
Octombrie 2019	15	0
Noiembrie 2019	11	0
Decembrie 2019	0	0

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

În trimestrul IV, 2019 BNM a intervenit pe piața valutară doar în calitate de cumpărător, volumul procurărilor de valută a constituit circa 26 mil.USD.

Nivelul rezervelor oficiale pe parcursul anului 2019 au fost menținute la o valoare optimă conform tuturor cerințelor de adecvare a acestora, asigurând un nivel suficient de acoperire a importurilor de mărfuri și servicii.

La sfârșitul anului 2019, datorită intervențiilor BNM pe piața valutară interbancară, activele oficiale de rezervă s-au majorat față de datele înregistrate la sfârșitul anului 2018, cu cca 63,8 mil.USD și au constituit 3 mld.USD, înregistrând un spor de 2,1% f.p.s.a.p.

Figura 2.2.2. Evoluția activelor oficiale de rezervă și volumului de valută procurată de BNM de pe piața interbancară a Republicii Moldova

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Indicatorii monetari

În anul 2019 masa monetară a înregistrat o accelerare ușoară a ritmului de creștere, comparativ cu dinamica înregistrată în anul 2018. O contribuție ușor mai sporită la creșterea masei monetare, similar situației înregistrate în anul precedent, au avut-o componentele agregatului monetar M1, în special depozitele la vedere în monedă națională.

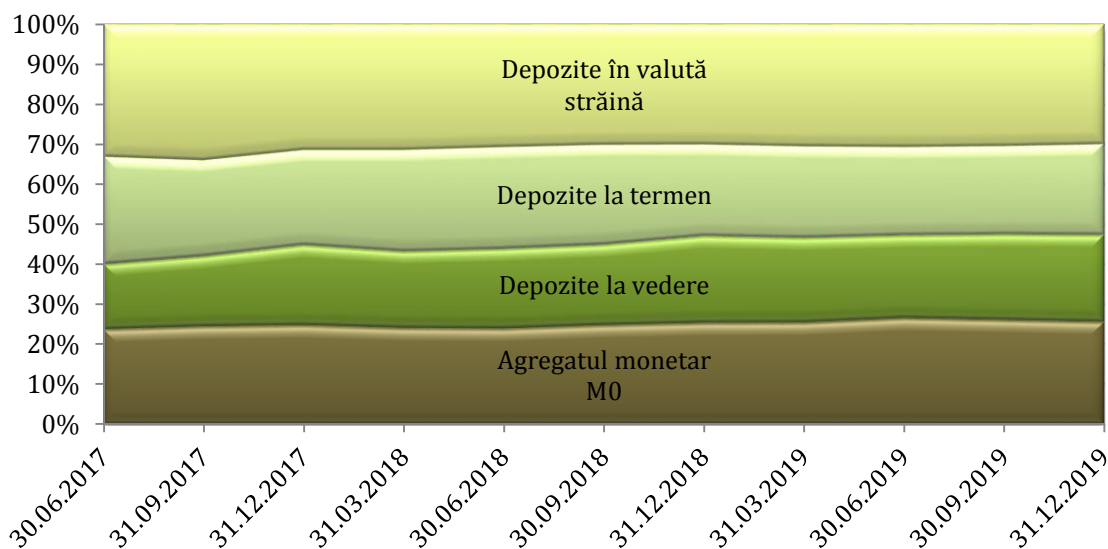
În acest context, stocul agregatelor monetare la data de 31.12.2019, comparativ cu datele înregistrate la data de 31.12.2018 a evoluat după cum urmează:

- agregatul monetar M0 a înregistrat o creștere cu 8,9%, și a constituit aproximativ 23 mld. MDL;
- agregatul monetar M1 s-a majorat cu 8,2% și a atins un nivel de 42,6 mld. MDL;
- ritmul de creștere a agregatului monetar M2 a sporit cu 10,1%, și a constituit cca 63,1 mld. MDL
- agregatul monetar M3 a înregistrat o creștere de 8,2% și s-a cifrat la 89,9 mld. MDL.

La sfârșitul trimestrului IV al anului 2019, volumului bazei monetare a înregistrat un spor de 7,6% f.p.s.a.p. și a constituit 46,8 mld. MDL.

Comparativ cu situația creată la finalul anului precedent, schimbări majore de structură, în ceea ce privește distribuția ponderilor diferitelor componente în cadrul masei monetare în sens larg nu s-au produs.

La 31.12.2019 componentele masei monetare erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulație) – 25,5%; depozite la vedere – 21,9%; depozite la termen – 22,8% și depozite în valută – 29,8%. Comparativ cu datele de la sfârșitul trimestrului IV al anului 2018, menționăm o reducere a ponderii depozitelor la termen în monedă națională cu 0,3 p.p. f.p.s.a.p. Totodată ponderea agregatului monetar M0 și depozitelor la vedere s-a majorat cu 0,2 p.p. și 0,1 p.p. corespunzător.

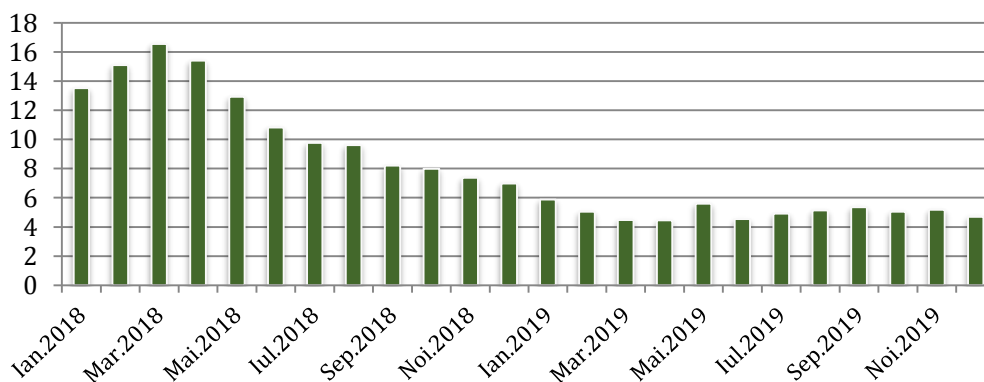

Figura 2.2.3. Structura masei monetare M3

Sursa: Calcule conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Prețuri, rate de schimb și politica monetară în regiunea din partea stângă a râului Nistru

Indicele prețului de consum în anul 2019 în regiunea din partea stângă a râului Nistru a constituit 5%, înregistrând o diminuare de 6,2 p.p. față de perioada similară a anului 2018. Pe parcursul întregului an ritmul de creștere a ratei anuale a inflației s-a menținut relativ constant. Astfel în trimestrul IV 2019, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent IPC scăzut cu 2,4 p.p. și a constituit 5%.

Figura 2.2.4. Ritmul anual de creștere a IPC în regiunea din partea stângă a râului Nistru, %

Sursa: Calculat de autor în baza datelor Băncii Centrale a regiunii din partea stângă a râului Nistru

Pe parcursul anului 2019 Banca Centrală a regiunii din partea stângă a râului Nistru a menținut nivelul cursului fixat al dolarului SUA neschimbat, la un nivel de 16,10 RUB/USD. Cursul mediu nominal de schimb RUB/EUR, pe piața valutară internă a regiunii din partea stângă a râului Nistru în anul 2019 a scăzut cu 2,1%, până la 18,04 RUB.

Strategia de politica monetară a băncii centrale din regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru se bazează pe principiul depășirii crizei economice din regiune și menținerea stabilității sistemului financiar prin promovarea unei politici monetare bazate pe țintirea cursului valutar de schimb.

Pe parcursul anului 2019, în condițiile unor procese inflaționiste moderate în regiune, rata de refinanțare a băncii centrale s-a menținut la nivelul de 7%. Rata rezervelor obligatorii a fost menținută la nivelul de 12% pentru sursele atrase în valută străină și de 15% pentru cele atrase în RUB.

Sectorul monetar al regiunii din partea stângă a râului Nistru în 2019 s-a caracterizat printr-o creștere a ofertei de bani agregate, datorită extinderii ofertei de bani atât în monedă națională, cât și în monedă străină. O creștere a volumului tranzacțiilor fără numerar și o creștere a disponibilității financiare a serviciilor bancare au contribuit la reducerea substanțială cotei de numerar în circulație la minimum în ultimii ani.

La sfârșitul trimestrului IV, 2019, masa monetară în regiunea din stânga Nistrului constituia 9319 mil.RUB (echivalentul a cca. 8718 mil. MDL³), înregistrând un spor de aproximativ 14,6%, comparativ cu volumul ofertei monetare înregistrat la sfârșitul anului precedent.

La 01.01.2019 componentele masei monetare erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulație) – 12,6%; cvasimoneda – 24%; masă monetară în valută străină – 63%. Comparativ cu perioada similară a anului precedent, la sfârșitul trimestrului IV al anului 2019 a scăzut ușor ponderea masei monetare în valută cu 3%.

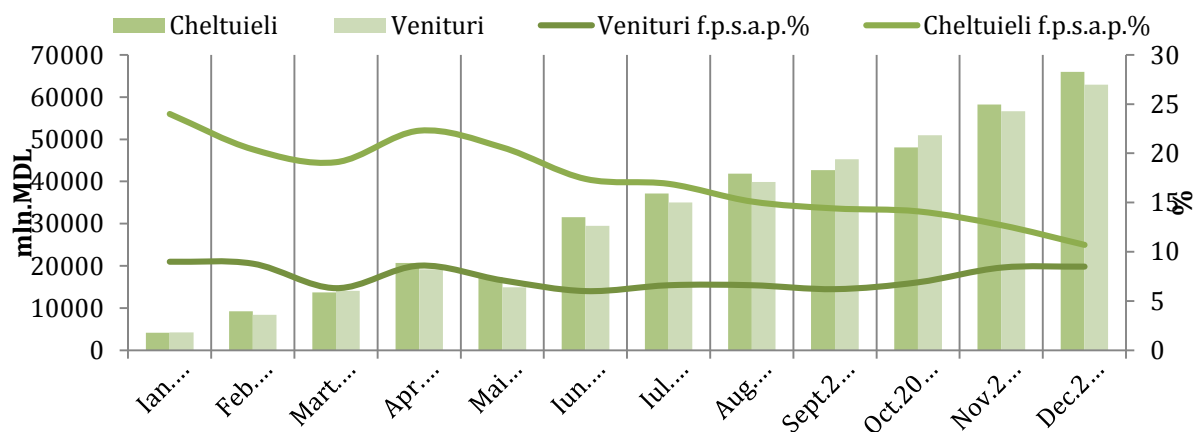
³Calculat conform cursului oficial de schimb al CBPMR la data de 01.01.2020, <http://www.cbpmr.net/?kv=1&lang=ru>

Capitolul III

FINANȚE

3.1. FINANȚE PUBLICE

Constrângerile sectorului financiar din ultimii ani lăsă amprentă negativă și în anul bugetar 2019. Astfel, impactul implementării reformei fiscale din 2019 a generat plasarea sub medie a ratelor de creștere a veniturilor fiscale și a fost inferior dinamicii cheltuielilor publice în acest an. În pofida problemelor existente, veniturile bugetului public național au avut o ascensiune moderată în jur de 8,5% f.p.s.a.p. Ponderea cheltuielilor au fost atribuite preponderent cheltuielilor sociale (33,6%) și s-a cheltuit mai mult cu 16% față de p.s.a.p. Cât privește datoria publică, la finele anului 2019, se observă o diminuare moderată a ponderii datoriei sectorului public în PIB (2,6 p.p. față de anul 2018 și cu 5,3 p.p. față de anul 2017).

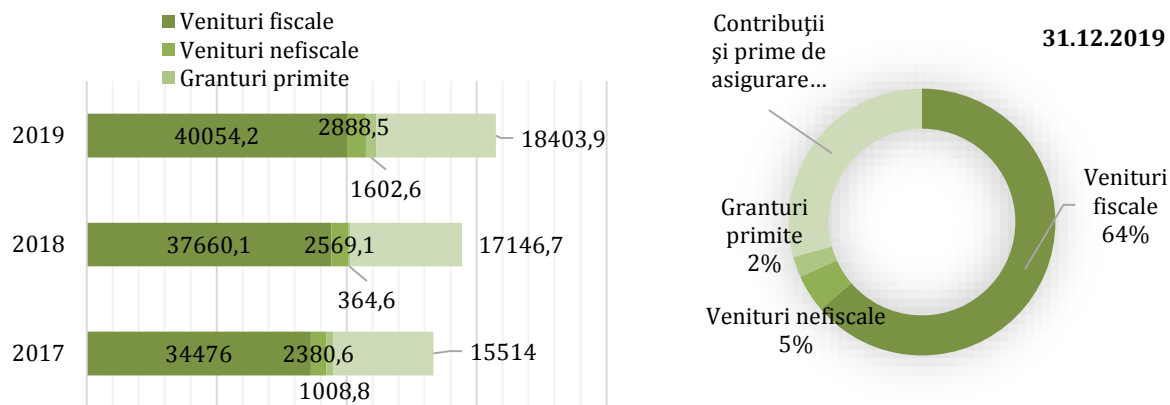

Figura 3.1.1. Evoluția veniturilor și cheltuielilor BPN în anul 2019

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor

Ritmul de creștere al veniturilor bugetului public național a fost inferior dinamicii cheltuielilor publice în anul 2019. Astfel, veniturile au avut o ascensiune moderată în jur de 8,5% f.p.s.a.p. În anul 2019, veniturile bugetului public național (BNP) au constituit 62949,2 mil. MDL, în creștere cu 4953,3 mil. MDL sau în termeni nominali cu 8,5% comparativ cu perioada similară a anului 2018. La majorarea încasărilor bugetului public în anul 2019, au contribuit impozitele și taxe (însușind 40054,2 mil. MDL) în creștere cu 6,4%, contribuții și prime de asigurări (însușind 18403,9 mil. MDL) cu 7,3%. Prin urmare, granturi primite s-au majorat cu 1238 mil. MDL și alte venituri cu 95 mil. MDL în anul 2019. Încasările fiscale (impozite și taxe) care reprezintă 64% din veniturile publice totale, au avut cea mai stabilă evoluție comparativ cu alte componente ale BPN în anul 2019, fiind în creștere cu 6,4% sau cu 2394,10 mil. MDL față de perioada similară a anului 2018. Aportul cel mai mare le au impozitele și taxe pe mărfuri și servicii cu o pondere de 45% (28340,7 mil. MDL) și impozitele pe venit cu o pondere de 15% din veniturile totale (6,31% impozitele din venitul persoanelor fizice și 8,52% venitul persoanelor juridice) iar accize au însumat 6222 mil. MDL cu o pondere de 10%. De altfel, începând cu anul 2017 se atestă o creștere continuă a ponderii veniturilor din impozitarea persoanelor juridice, atingând cca 8,5%

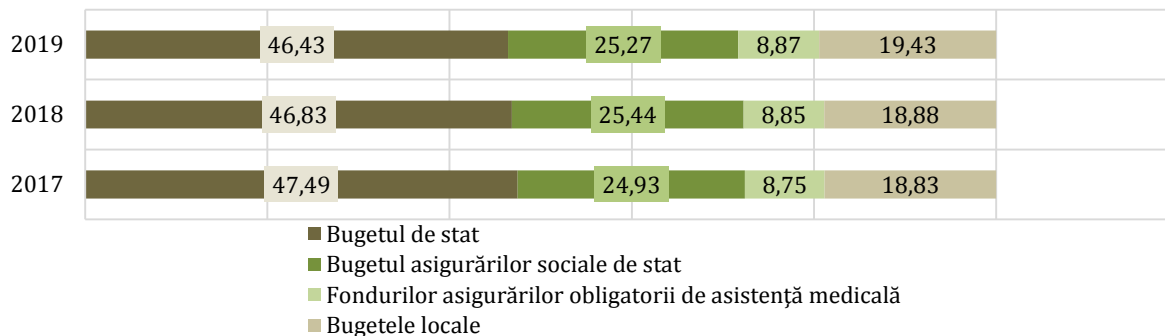
la 31.12.2019 (+1 p.p. comparativ cu 31.12.2017). În fond, aceste tendințe ar putea marca anumite modificări pozitive în structura veniturilor publice naționale și reducerea dependenței acestora de tranzacțiile comerțului exterior.

Figura 3.1.2. Structura veniturilor în BPN în perioada 2017- 2019, mil. MDL,%

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor

Veniturile nefiscale au constituit 2888,5 mil. MDL în anul 2019, cu 4,6% mai mult față de perioada similară al anului 2018. Respectiv, au scăzut și componentele acestuia: „Venituri din proprietate” cu 72,7 mil. MDL, „Amenzi și sancțiuni” cu 12,9 mil. MDL și „Donații voluntare” cu 32,4 mil. MDL. În perioada analizată a anului curent am putut asista la o creștere a contribuțiilor și prime de asigurări obligatorii cu 7,3% f.p.s.a.p. Respectiv, la data de 31.12.2019 acestea au constituit suma de 18403,9 mil. MDL sau 29,2% din total venituri. De altfel, se observă o creștere a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii cu 4,6% f.p.s.a.p. și respectiv a primelor pentru asigurările obligatorii de asistență medicală cu 15,8% f.p.s.a.p.

Figura 3.1.3. Structura veniturilor în BPN în anul 2019, %

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor

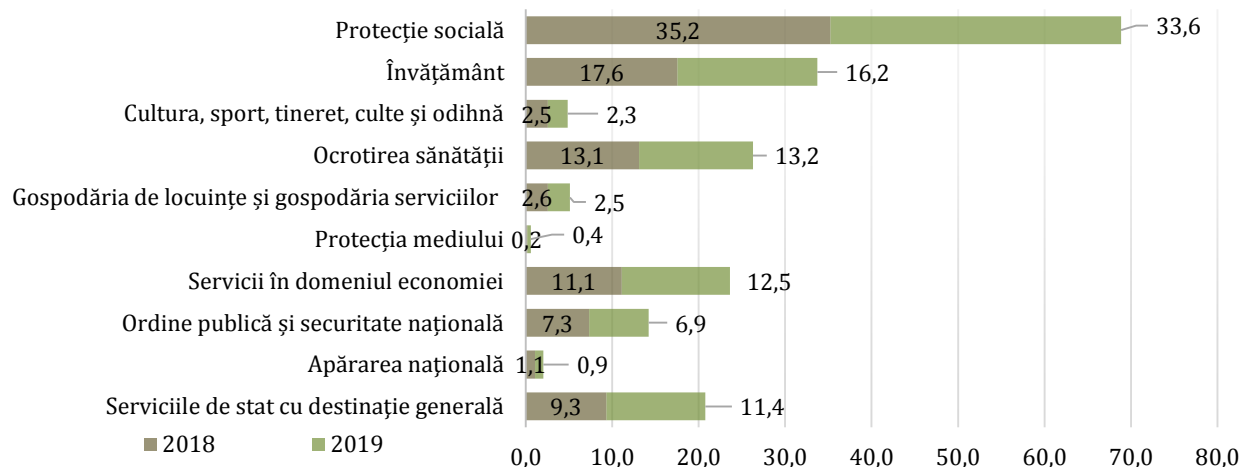
În anul 2019 din veniturile totale ale bugetului public național, veniturile bugetului de stat au constituit o pondere de 46,43%, veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat - 25,27%, respectiv, veniturile din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală - 9% și veniturile din bugetele locale - 19,43%. Prin urmare, veniturile totale ale bugetului de stat au constituit 39968 mil. MDL, inclusiv: veniturile generale și colectate - 36417,2 mil. MDL, granturi - 1540,5 mil. MDL, transferuri primite în cadrul BPN - 23,5 mil. MDL și alte venituri - 1986,8 mil. MDL. Comparativ cu perioada similară a anului 2018, veniturile totale ale bugetului de stat s-au majorat cu 9,7%, în urma creșterii veniturilor generale și colectate cu 7% f.p.s.a.p. În acest context, veniturile totale ale bugetului asigurărilor sociale de stat au constituit 21748,3 mil. MDL, care comparativ cu perioada respectivă a

anului trecut a crescut cu 9,9% (1958 mil. MDL). Transferurile primite de la bugetul de stat au constituit 7957 mil. MDL, fiind în creștere cu 19,3% (1286,8 mil. MDL) f.p.s.a.p. Veniturile totale ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală au constituit 7636,3 mil. MDL, fiind mai mult cu 11% (758,9 mil. MDL) comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut. De la bugetul de stat au fost primite transferuri în sumă de 2813,6 mil. MDL. Veniturile totale ale bugetelor locale la finele anului 2019 au constituit 16724,3 mil. MDL în creștere cu 14% (2040,7 mil. MDL) f.p.s.a.p. Autoritățile publice locale au acumulat venituri din impozite și taxe în sumă de 3637 mil. MDL (21,7% din veniturile totale). De asemenea, au fost obținute alte venituri în sumă de 696 mil. MDL și granturi primite în sumă de 62,1 mil. MDL.

În anul 2019, cheltuielile realizate din BPN au înregistrat ritmuri superioare veniturilor încasărilor, susținute preponderent de dinamica cheltuielilor sociale. Partea de cheltuieli a bugetului public național în anul 2019 s-a realizat în sumă de 69171 mil. MDL, fiind în creștere cu 16% comparativ cu perioada similară a anului 2018. În anul 2019, ponderea cea mai mare au avut-o finanțările atribuite sectorului social:

- ✓ protecția socială cu o pondere de 33,6%, însumând 23261,8 mil. MDL;
- ✓ învățământ cu o pondere de 16,2%, însumând 11184,9 mil. MDL;
- ✓ ocrotirea sănătății cu o pondere de 13,2%, însumând 9131,5 mil. MDL;
- ✓ servicii în domeniul economiei o pondere de 12,5%, însumând 8658 mil. MDL.

În ansamblu, cheltuielile publice de ordin social au însumat în anul 2019 - circa 45174,3 mil. MDL ceea ce reprezintă în jur de 65,3% (3,11 p.p. f.p.s.a.p.) din valoarea totală a cheltuielilor publice realizate în perioada dată.

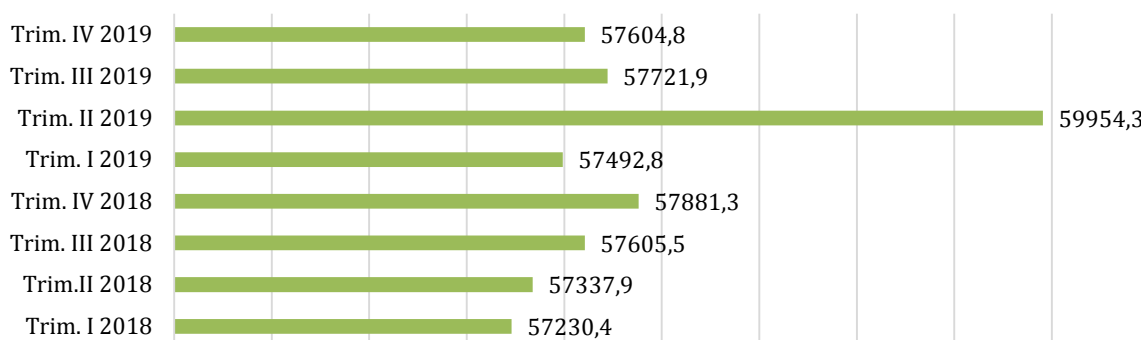
Figura 3.1.4. Structura cheltuielilor în BPN în anul 2018-2019, %

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor

Rezultatul financiar bugetar. Executarea bugetului public național în anul bugetar 2019 a fost planificat cu un deficit în mărime de 5738,7 mil. MDL (2,74% din PIB), majorându-se de 3,5 ori comparativ cu perioada similară a anului precedent. Însă la finele anului 2019, deficitul bugetului public național a înregistrat 3022,7 mil. MDL majorându-se de 2 ori față de anul 2018. Modificări neesențiale au suportat și componentele sale structurale. Datoria de stat a însumat 52494,3 mil. MDL, în creștere cu 1% comparativ cu finele anului 2018. Această majorare a fost influențată de majorarea soldului datoriei de stat interne cu 23168,2 mil. MDL și a datoriei de stat externe cu 29326,1 mil. MDL.

Prin urmare, în anul 2019 observăm următoarele modificări la principalele componente ale datoriei publice, f.p.s.a.p.:

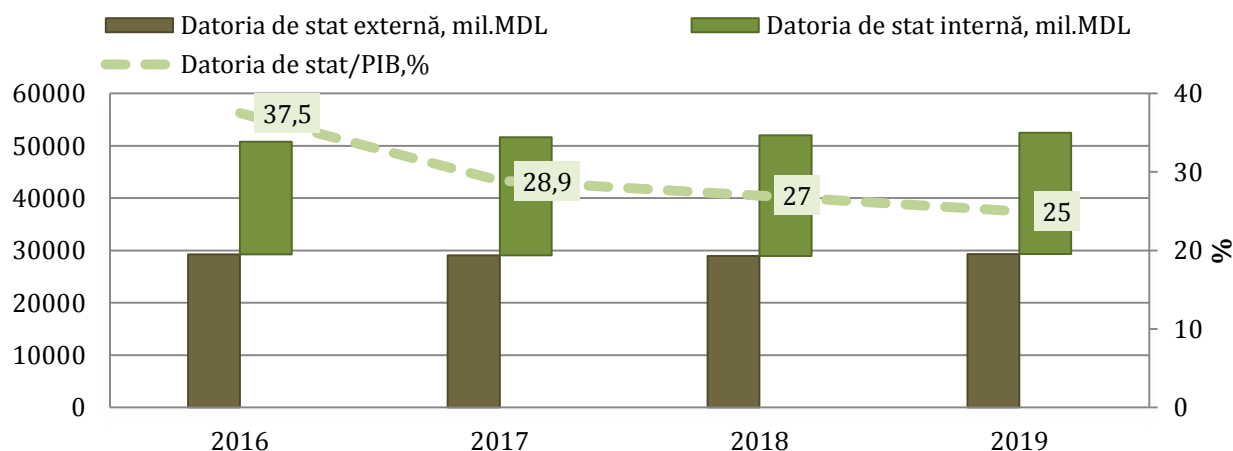
- ✓ Datoria de stat formează circa 91,1% din datoria publică (52494,3 mil. MDL), cu o majorare de 481,8 mil. MDL, dintre care 40,2% constituie valorile mobiliare de stat, 46% sunt împrumuturi și 5% - alocate din DST;
- ✓ Datoria BNM constituie 5,4% din datoria publică (3106,5 mil. MDL) a fost în descreștere cu 17% și, respectiv cu 627,2 mil. MDL;
- ✓ Datoria întreprinderilor din sectorul public, constituie 3% din datoria publică totală, diminuându-se cu 4,3% (79,2 mil. MDL);
- ✓ Datoria directă a UAT cu o pondere mică de 0,5% (277,9 mil. MDL) în datoria totală, respectiv a înregistrat o descreștere cu 16% sau 52 mil. MDL față de p.s.a.p.

Figura 3.1.5. Datoria sectorului public în perioada 2018-2019, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor

În anul 2019, datoria externă a Republicii Moldova a înregistrat 1919,1 mil. USD (33026,9 mil. MDL) cu 2% mai puțin față de finele anului 2018. Prin urmare, datoria externă constituie 57,3 % din soldul datoriei sectorului public (-0,6% față de 31.12.2018) iar datoria internă a constituit 42,7% din soldul datoriei sectorului public însumând 24577,9 mil. MDL. Prin urmare, creșterea soldului datoriei de stat interne a fost atribuită de finanțarea internă netă pozitivă a VMS emise pe piața primară, iar majorarea datoriei de stat externă a fost condiționată de finanțarea externă netă pozitivă și de evoluția cursului de schimb al monedei naționale în raport cu dolarul SUA.

Figura 3.1.6. Dinamica datoriei de stat în perioada 2016-2019

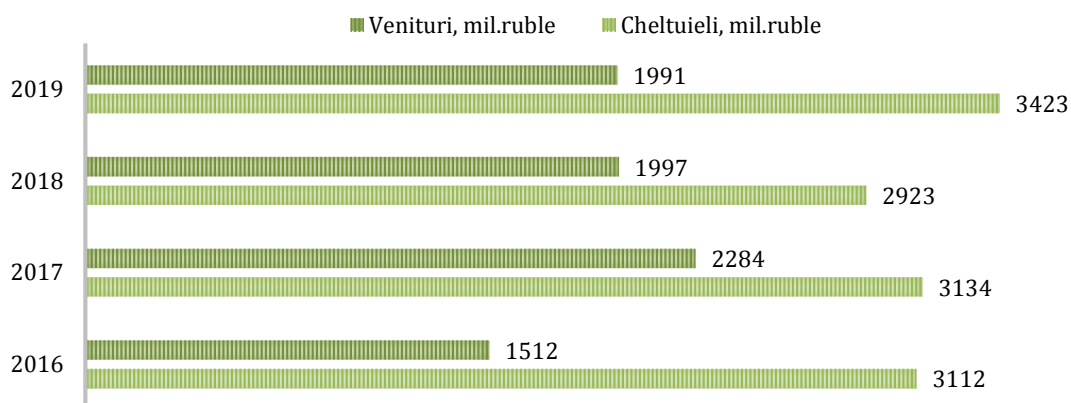
Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor

Finanțele publice în regiunea din partea stângă a râului Nistru

La sfârșitul anului 2019, **veniturile bugetului** regiunii din partea stângă a râului Nistru au constituit 1 991,8 mil. RUB (1 997,2 mil. RUB- în anul 2018), echivalentul a 1863,3 mil. MDL⁴, cu o ușoară scădere cu 0,3% f.p.s.a.p. Raportate la suma veniturilor Bugetului public național (63432,3 mil. MDL) realizate pe teritoriul controlat al Republicii Moldova în anul 2019, acestea au constituit 3%. Comparativ cu perioada similară a anului precedent, veniturile planificate în regiunea transnistreană pentru anul 2019 au fost încasate în proporție de 105,4%, majoritatea categoriilor de venit înregistrând încasări peste nivelul planificat. Structura veniturilor bugetului este următoarea: veniturile fiscale – 55% (59% – în anul 2018) din veniturile totale sau 1092,3 mil. RUB; veniturile nefiscale – 5% sau 95,9 mil. RUB; veniturile fondurilor speciale -30,6% sau 610,4 mil. RUB și veniturile din activități de antreprenoriale sau alte 8,7% sau 173,4 mil. RUB.

Conform datelor Ministerului Finanțelor Transnistriei, în structura veniturilor fiscale (1092,3 mil. RUB) ale bugetului regiunii cota cea mai mare revine următoarelor tipuri de impozite:

- ✓ impozitul pe veniturile organizațiilor, cu o pondere de 44% din total venituri fiscale însumând 477,07 mil. RUB (477,08 mil. RUB, în anul 2018), ceea ce reprezintă o scădere cu 13,7 mil. RUB sau cu 0,01% f.p.s.a.p.;
- ✓ impozite pe bunuri și servicii, taxe de licență și înregistrare au constituit o cotă de 26,4% cu o valoare de 288,5 mil. RUB (303,9 mil. RUB- în anul 2018), care reprezintă o scădere cu 15,5 mil. RUB sau 5% mai puțin f.p.s.a.p.
- ✓ accize pe import constituie o cotă de 20,4% cu o valoare de 222,9 mil. RUB (239,1 mil. RUB – în anul 2018) în scădere cu 7,2% f.p.s.a.p.;
- ✓ taxe vamale constituie o cotă de 15,5%, cu o valoare de 169,7 mil. RUB sau cu 37,4 mil. RUB sau 18% mai puțin față de anul 2018.

Figura 3.1.7. Evoluția veniturilor și cheltuielilor ale regiunii din partea stângă a Nistrului în perioada 2016-2019

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor al Transnistriei (disponibil pe: <http://www.minfin-pmr.org/otchety-ministerstva>)

Cheltuielile bugetului regiunii au reprezentat în anul 2019 suma de 3 423,1 mil. RUB - echivalentul a 3202,3 mil. MDL sau 5% din valoarea totală a cheltuielilor bugetului public național (69171 mil. MDL) realizate pe teritoriul controlat al Republicii Moldova. Volumul total al cheltuielilor publice s-a majorat

⁴ Calcul efectuat la cursul oficial al Băncii Republicane Transnistrene la data de 31.12.2019 – 1 MDL=0,9355 RUB.

comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 499,2 mil. RUB sau cu 17% f.p.s.a.p. Analiza structurii cheltuielilor bugetului public din regiunea stângă a râului Nistru arată că cea mai mare pondere din totalul cheltuielilor o au cheltuielile pentru sănătatea publică, atât în structura planificată (15%), cât și cea efectivă (16%), urmând cheltuielile pentru ordinea publică și securitatea statului (respectiv plan 13% și 14% efectiv), cheltuielile pentru politica socială (respectiv plan 12% și 13% efectiv). S-a redus semnificativ, în comparație cu structura planificată, ponderea cheltuielilor destinate investițiilor capitale de la 0,14% la 0,01%, ponderea cheltuielilor pentru activitatea internațională de la 0,09 la 0,01 %, ponderea cheltuielilor fondurilor bugetare speciale de la 2,5% la 1,4%. Cheltuielile pentru apărarea națională a regiunii transnistrene au constituit în anul 2019 -181,4 mil. RUB (echivalentul a 169,7 mil. MDL), înregistrând o descreștere cu 12 mil. RUB și o pondere de 5% din totalul bugetului cheltuielilor.

3.2. SECTORUL BANCAR

În anul 2019, sectorul bancar autohton înregistrează tendințe de revigorare și continuă calea consolidării stabilității financiare, după perturbările înregistrate din ultimii ani. Astfel, îmbunătățirea a fost realizată prin îmbunătățirea cadrului de guvernare corporativă în bănci și modernizarea reglementării activității bancare, inclusiv prin intrarea în vigoare la 4 aprilie 2019 a noului regulament ce ține de cadrul de administrare a activității băncilor care are scopul să îmbunătățească cadrul de reglementare și supraveghere bancară în special în domeniul gestionării riscurilor. Principalele evoluții pozitive înregistrate în anul 2019, sunt: consolidarea fondurilor proprii, creșterea activelor și portofoliului de credite, scăderea ponderii creditelor neperformante în portofoliul de credite, sporirea profitului obținut și majorarea volumului depozitelor bancare. Gradul de concentrare și gradul de lichiditate bancară se menține în continuare la un nivel înalt fiind rezultatul politicii monetare promovate de BNM, care, în fond, are ca scop sterilizarea excesului de masă monetară în vederea menținerii țintei inflaționiste, dar afectează capacitatea băncilor de a credita.

Tabelul 3.2.1. Indicatorii de concentrare a sectorului bancar, %

Nr.	Denumirea Băncilor	Cota de piață după valoarea activelor (%)		Cota de piață după valoarea creditelor (%)		Cota de piață după valoarea depozitelor (%)	
		2018	2019	2018	2019	2018	2019
Bănci mari							
1	BC "MOLDOVA - AGROINDBANK" S.A.	28,5	28,6	35,1	35,3	29,4	29,7
2	B.C. "VICTORIABANK" S.A.	17,1	16,2	10,2	10,1	18,5	16,8
3*	BC „Moldindconbank” S.A.	19,8	20,4	19,2	18,7	20,6	20,6
4	Mobiasbanca - OTP Group S.A.	13,2	13,5	15,2	15,5	13,0	13,8
Bănci medii							
5	B.C. "EXIMBANK" S.A.	4,7	4,8	2,1	2,9	4,4	4,5
6	B.C. "ProCredit Bank" S.A.	4,5	4,4	6,2	6,2	1,7	2,6
7*	B.C. "ENERGBANK" S.A.	3,2	2,8	2,6	2,3	3,1	2,6
8	B.C. "FinComBank" S.A.	3,7	3,8	4,2	4,1	3,6	3,6
Bănci mici							
9	BCR Chișinău S.A.	2,1	2,6	2,2	1,8	1,7	2,6
10	B.C. "COMERTBANK" S.A.	1,8	1,8	1,7	1,8	1,5	1,5
11	BC "EuroCreditBank" S.A.	1,3	1,3	1,4	1,4	1,1	1,2
Indicatorul HHI (puncte)		1747,9	1750,3	2007,8	2015,4	1858,5	1838,6
Indicatorul CR-4 (%)		78,6	78,7	79,7	79,6	81,5	80,9

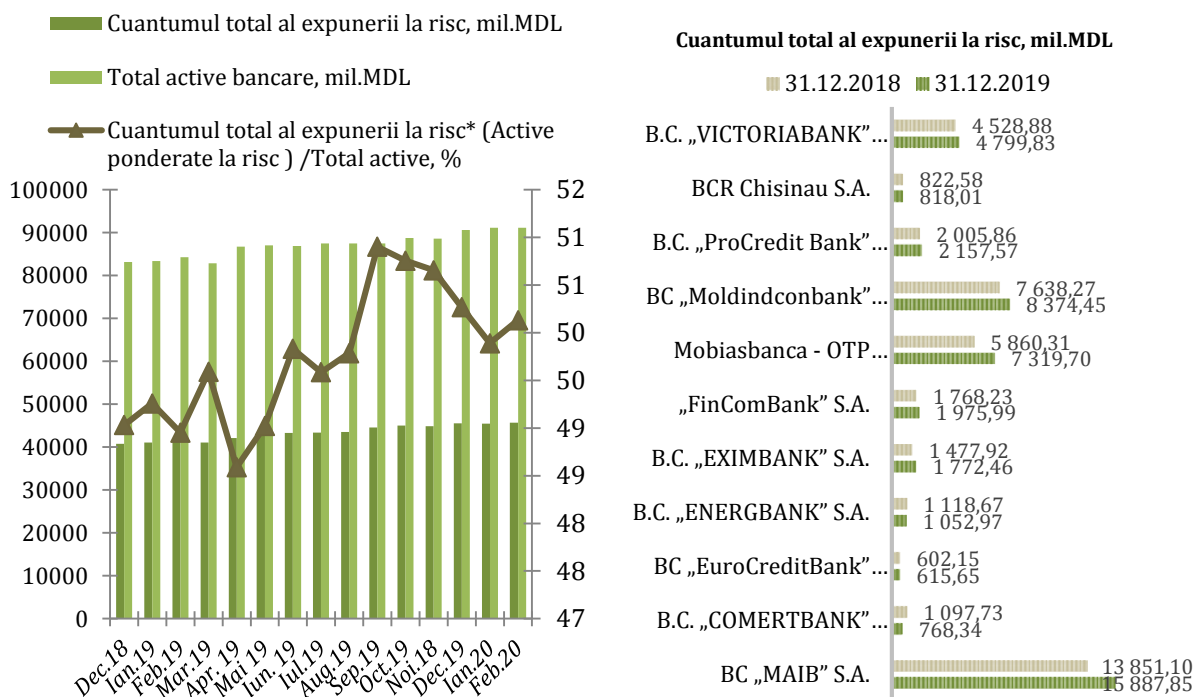
*Bănci aflate sub supravegherea regimului de intervenție timpurie.

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Gradul de concentrare a sectorului bancar autohton rămâne la un nivel înalt și în anul 2019.

Indicele de concentrare a pieței activului (IHH), a urcat de la 1747,9 puncte în anul 2018 la 1750,3 puncte la finele anului 2019, nivel de la care sectorul bancar este considerat că se încadrează în limitele unei piețe bancare cu un grad moderat de concentrare. Iar după valoarea creditelor (2015,4 puncte) în comparație cu cel al depozitelor (1838,6 puncte), indică o concentrare mai ridicată (piața excesiv concentrată) a pieței bancare a Republicii Moldova. Clasamentul primelor patru bănci comerciale, care dețin 79,6% din credite totale, a scăzut cu 0,1% în anul 2019, față de 2018 (vezi tabelul 3.2.1). Sectorul bancar prezintă un nivel de concentrare mai ridicat, reflectat atât de cota de piață în funcție de activele deținute de primele patru bănci din sistem, cât și de indicele Herfindahl-Hirschman (IHH) calculat de active. Evoluția ascendentă a acestui indicator arată o creștere continuă a gradului de concentrare a sectorului bancar autohton și creșterea competiției între bănci.

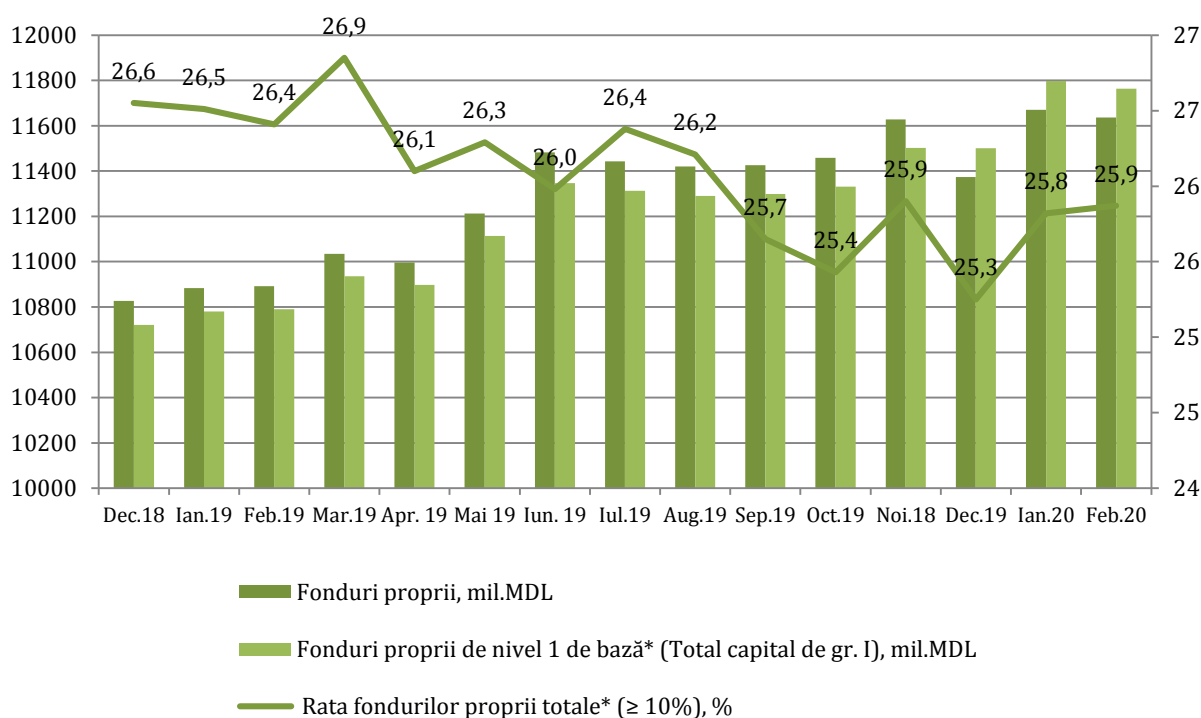
Tendință de ascensiune la indicatorii calității activului bancar. Activele sectorului bancar au totalizat 90599,4 mil. MDL la finele anului 2019, în creștere cu 9% f.a.p. În anul 2019, cuantumul total al expunerii la risc a constituit 45542,8 mil. MDL, în creștere cu 12% f.p.s.a.p. Iar ponderea acestuia în total active, la sfârșitul anului 2019 a constituit 50,3%, în creștere cu 1,3 p.p. Aceste valori sunt evident mai mari comparativ valorile înregistrate în perioadele precedente pentru indicatorii calculați anterior (activele ponderate la risc) și după alte metodologii, deoarece iau în calcul un set de riscuri suplimentare prevăzute de noile reglementări. Astfel, indicatorii respectivi, pentru anul 2019 sunt în creștere, comparând cu datele înregistrate la sfârșitul anului 2018, comparând indicatori similari. În anul 2019 toate băncile din sistemul bancar, într-o măsură mai mare sau mai mică, au crescut valoarea activelor ponderate la risc. Lider la acest capitol pot fi menționate trei bănci: BC „MOLDOVA - AGROINDBANK” S.A. însumă de 15887,8 mil. MDL, BC „Moldindconbank” S.A. însumă cu 8374,4 mil.MDL, urmat de Mobiasbanca – OTP Group S.A. cu 7319,7 mil. MDL.

3.2.1. Evoluția calității activului bancar

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

* indicator calculat din iulie 2018 conform BASEL III (anterior – active ponderate la risc)

Rata fondurilor proprii totale per sector bancar se menține în continuare la nivel înalt, ajungând la nivelul de 25,25%. Conform informațiilor privind activitatea economico-financiară a băncilor comerciale, la finele anului 2019, fondurile proprii totale al sectorului bancar a marcat o creștere de 5%, până la 11374,2 mil. MDL față de anul 2018. Iar fondurilor proprii de nivel 1 (total capital de gr. I) s-a majorat la finele anului 2019 cu 7,3% f.p.s.a.p. Prin urmare, din luna iulie 2018, o dată cu intrarea în vigoare a noilor reglementări conform cerințelor Basel III băncile calculează fondurile proprii diminuându-le nu doar cu expunerile la riscul de credit, dar și luând în considerație riscul de piață, riscul operațional, riscul de decontare. Astfel, în anul 2019, rata fondurilor proprii totale ($\geq 10\%$) au înregistrat un nivel de 25,25% pe sistem în descreștere cu 1,3 p.p. față de anul 2018.

Figura 3.2.2. Evoluția calității capitalului bancar

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

* indicatori calculați din iulie 2018 conform BASEL III (anterior – capitalul de gradul I, capitalul normativ total și raportul dintre capitalul de gradul I și activele ponderate la risc).

Lichiditatea sectorului bancar depășesc în continuare limitele prudențiale impuse de BNM.

Lichiditatea curentă ca medie pe sistem în anul 2019 a fost de 50,65%, în scădere ușoară față de anul precedent cu 4 p.p. Astfel, mai mult de jumătate din activele sectorului bancar fiind concentrate în active lichide, iar cele mai mari ponderi în activele lichide le dețin depozitele la BNM –cu 45,6%, valorile mobiliare lichide cu o pondere de 25,7% și mijloacele interbancare nete cu o pondere de 17,2%. Pe parcursul anului 2019, a crescut ponderea depozitelor la BNM cu 2,3 p.p. și a numerarului cu 0,3 p.p. Prin urmare, a scăzut ponderea valorilor mobiliare lichide cu 2,2 p.p. și ponderea mijloacelor interbancare nete cu 0,4 p.p. Unele bănci înregistrează o lichiditate mult peste medie – la Victoriabank ea ajunge până la 71,35% (creșterea lichidităților aici a apărut ca rezultat al modificării strategiei sale de evaluare a riscului de credit în condițiile unei supravegheri intensive în perioada anterioară), în vreme ce altele sunt ușor sub medie, dar nu coboară sub limita prudențială de 20%.

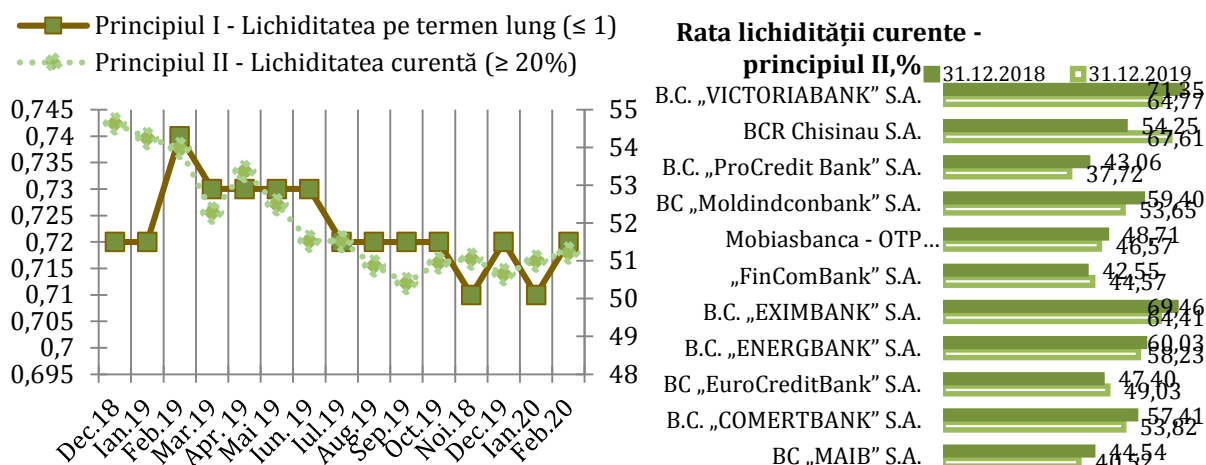

Figura 3.2.3. Nivelul lichidității sectorului bancar

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Lichiditatea pe termen lung, valoare calculată conform principiului I al lichidității (≤ 1), al întregului sistem bancar a constituit 0,72% la sfârșitul anului 2019. Creșterea exagerată a lichidităților bancare este alimentată de menținerea tendinței de a investi în valori mobiliare (certIFICATELE Băncii Naționale și valorile mobiliare de stat) și recitența băncilor de a oferi credite în noile condiții de evaluare a riscurilor. Astfel, observăm că majoritatea băncilor comerciale înregistrează un coeficient destul de înalt, ceea ce duce la un exces de lichiditate bancară. Astfel, indicatorii lichidității corespund normelor prudențiale impuse de BNM și denotă existența surselor adecvate pentru susținerea plăților aferente obligațiunilor financiare pe termen scurt, cât și pe termen lung.

Volumul creditelor neperformante este în descreștere continuă, însă ponderea acestora persistă la nivel înalt. În anul 2019 ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a diminuat cu 0,68 p.p. față de anul 2018, constituind 8,49%. Ponderea creditelor neperformante în fonduri proprii a atins nivelul de 29,81%, în descreștere cu 11,25 p.p. față de finele anului 2018. Diminuarea respectivă este reflectată în rapoartele majorității băncilor din sistem. În ansamblu această descreștere se datorează și curățirii bilanțurilor băncilor o dată cu schimbarea acționarului majoritar.

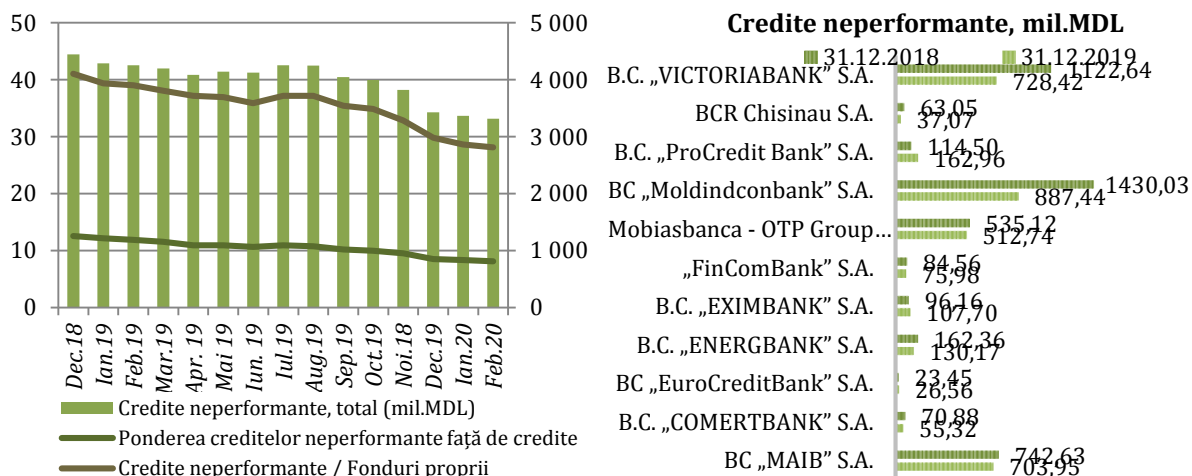
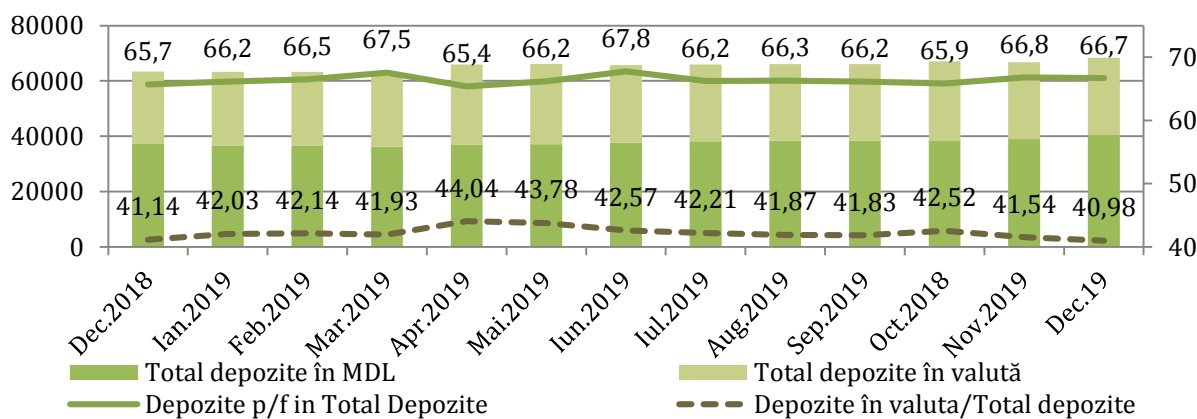

Figura 3.2.4. Evoluția creditelor neperformante în sectorul bancar

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

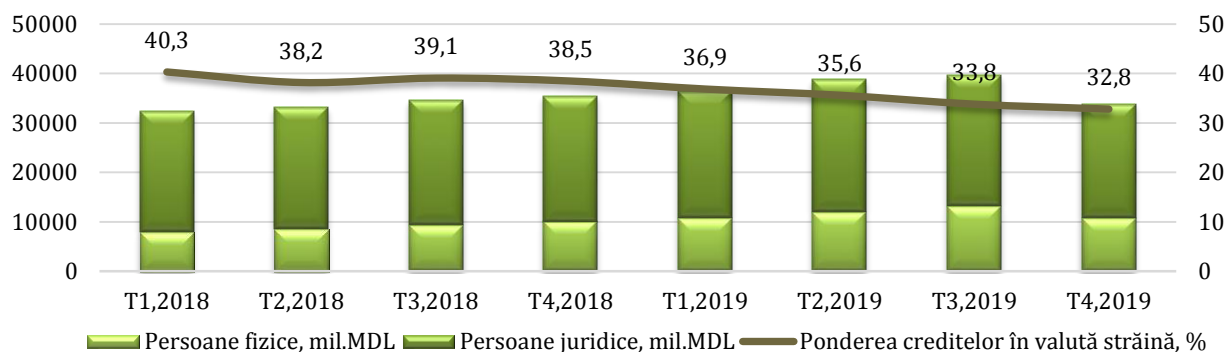
Creșterea volumului depozitelor atrase atât în monedă națională cât și în valută străină. Pe parcursul anului 2019, totalul depozitelor constituite la bănci de către populație și companii a crescut față de anul trecut. Depozitele totale la bănci au însumat 68 miliarde MDL la finele anului 2019, în creștere cu 7,71% față de p.s.a.p. Pe segmente, depozitele populației s-au majorat cu 9,4% și au ajuns la 45,5 miliarde MDL, iar depozitele companiilor s-au majorat cu 5% și au ajuns la 22,7 miliarde MDL. Preferința populației rămâne a fi depozitele în valută națională care au constituit 59% în totalul depozitelor la sfârșitul lunii decembrie 2019, pe când depozitele în valută străină, au constituit 41% din totalul depozitelor atrase. Acest fapt se datorează că rata media a dobânzii în valută națională este mai atractivă față de rata la cele în valută străină. În ce privește termenele la care populația preferă să facă depuneri, acestea rămâne a fi depozitele cu termenul de până la 1 an. Astfel, finele anului 2019, ponderea maximă din totalul depozitelor atrase la termen în monedă națională o deține în continuare depunerile cu termen de la 6 la 12 luni cu 41%, urmat de cele cu termen peste 12 luni – 26% din total depuneri atrase.

Figura 3.2.5. Evoluția structurii depozitelor atrase de bănci

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

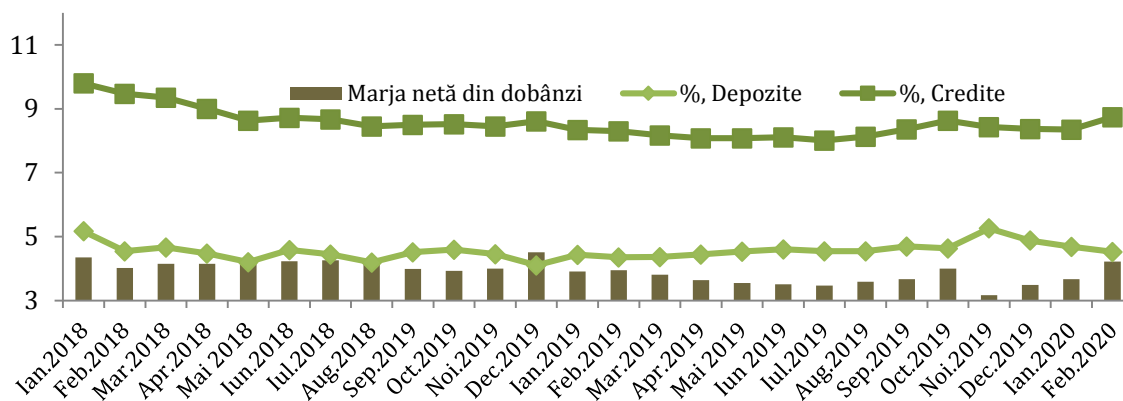
Tendință de creștere a creditelor acordate în valută națională. La finele anului 2019 soldul creditelor acordate de bănci a totalizat 33,8 miliarde MDL, în creștere cu 18% față de perioada similară a anului precedent. Din totalul soldului de credite, 32,8% sunt în valuta, procent în descreștere comparativ cu anul 2018, când ponderea era de 40%. În cazul populației, soldul a ajuns la 10,7 miliarde MDL, fiind în creștere cu 35,4% față de anul precedent. În ce privește companiile, soldul creditelor a crescut cu 11,6% în perioada vizată, și a constituit 23,1 mld. MDL. Respectiv observăm o tendință de migrare a creditelor de la persoanele juridice spre persoanele fizice și din valută străină în cea națională.

Figura 3.2.6. Evoluția creditelor după valuta în care sunt acordate și categoria debitorilor

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

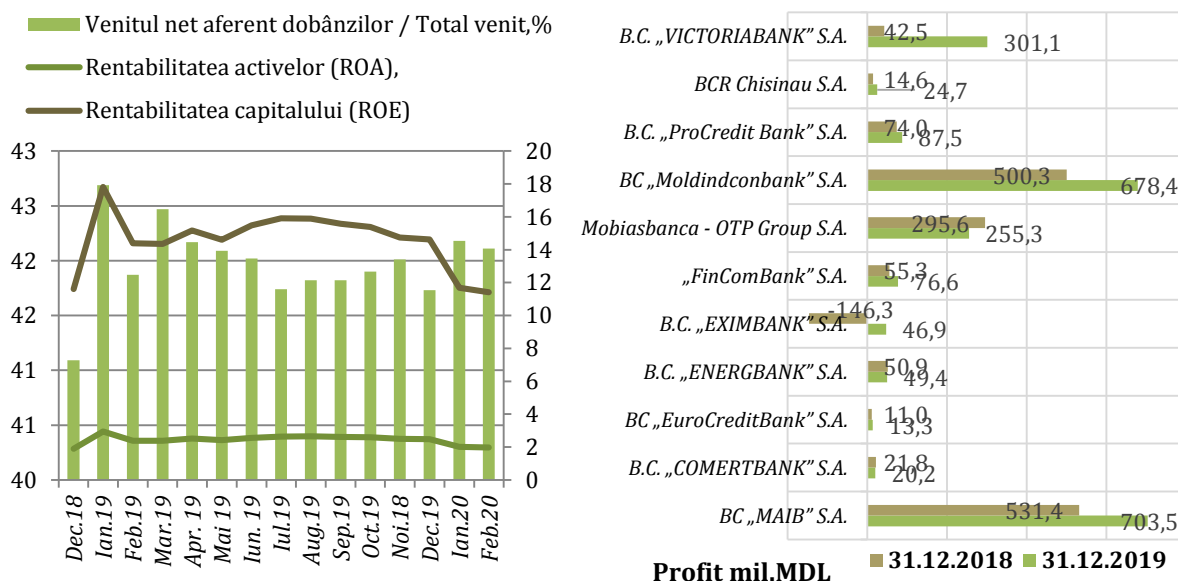
Evoluția ratei medii a dobânzii bancare la finele anului 2019, înregistrează o creștere nesemnificativă. Această afirmație este susținută de trendul descendent a ratelor de dobândă la credite nou acordate, care în medie au scăzut cu 0,24 p.p. față de datele înregistrate în perioada similară a anului precedent, și sporirea ratelor medii de dobândă la depozite nou acordate cu 0,7 p.p. f.p.s.a.p. Rata medie a creditelor noi acordate în monedă națională, în anul 2019, a fluctuat în jurul nivelului de 8%, iar rata depozitelor în monedă națională în jur de 4%. Menținerea acestei dinamici ar fi favorabilă pentru încurajarea economisirii din partea populației și încurajarea creditării economiei în același timp. Marja netă din dobânzi la 31.12.2019 a scăzut ușor cu 1,02 p.p. față de finele anului 2018, înregistrând 3,49 p.p.

Figura 3.2.7. Evoluția marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite noi atrase în MDL, %

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Creșterea profitabilității bancare și în anul 2019. În anul 2019, trei bănci comerciale au contribuit mai mult de 75% la profitul pe întregul sector, constituind 2257 mil. MDL, mai mult cu 55% sau cu 805,9 mil. MDL față de perioada similară a anului 2018. Această majorare se datorează principalelor componente a activității operaționale – veniturilor totale care au constituit 4,9 mld. MDL, dintre care: venituri din dobânzi – 4,5 mld. MDL, venituri neaferele dobânzilor – 0,4 mld. MDL.

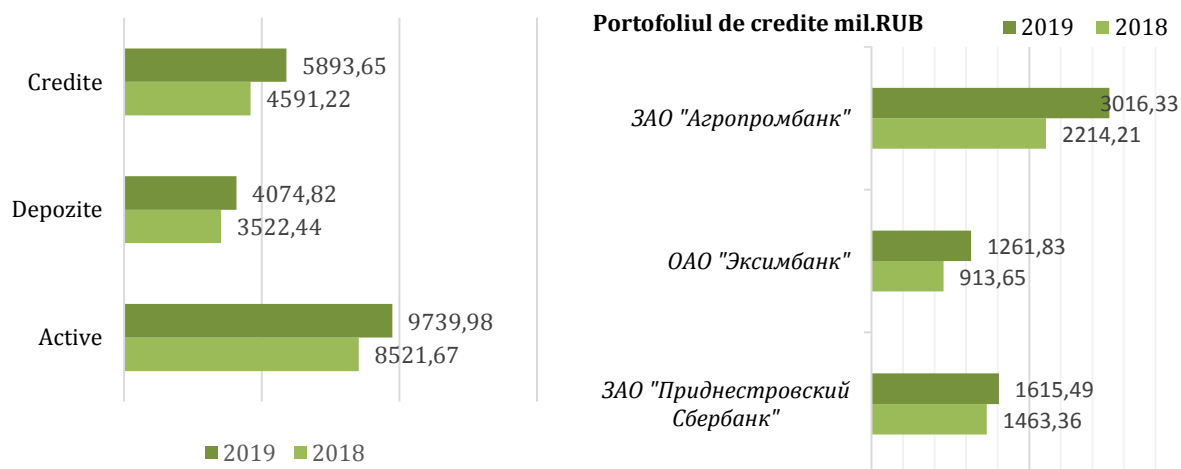
Figura 3.2.8. Evoluția rentabilității și profitabilității bancare

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

În acest context, la 31.12.2019 valorile principalilor indicatori de profitabilitate: rentabilitatea activelor și rentabilitatea capitalului au constituit 2,47% și respectiv 14,63%, fiind în creștere cu 0,57 p.p. și respectiv 3,03 p.p. comparativ cu p.s.a.p. Datorită restricțiilor dure, impuse activității bancare, nivelul de rentabilitate a activelor ROA și a capitalului ROE la bănci este cel mai mic de pe piața financiară. Din potrivă, concurenții direcți ai băncilor, organizațiile de creditare nebanară, au cea mai mare rentabilitate a capitalului și a activelor. Analiza contribuției fiecărei bănci la formarea profitului net al sistemului bancar relevă, că 8 bănci din 11 au înregistrat o creștere a valorii profiturilor, celelalte înregistrând un rezultat mai modest față de aceeași perioadă a anului precedent.

Sectorul bancar în regiunea din partea stângă a râului Nistru

În anul 2019, sectorul bancar al regiunii din partea stângă a Nistrului a înregistrat tendințe de creștere la principalii indicatori de activitate. La finele anului 2019, ritmul mediu anual de creștere a activelor bancare în regiunea transnistreană s-a situat pe un trend ascendent, constituind o creștere de 14,3% f.p.s.a.p. atât exprimate în RUB cât și în USD. Activele totale ale sistemului bancar al regiunii la data de 01.01.2020 au însumat 9739,98 mil. RUB. Soldul creditelor acordate sectorului economic a atins la data de 01.01.2020 suma de 5893,65 mil. RUB mai mult cu 28,7% față de 01.01.2019. Creditele persoanelor fizice în această perioadă a constituit 1116,89 mil. RUB, mai mult cu 20,6% față de 01.01.2019, iar creditele persoanelor juridice au constituit suma de 2845 mil. RUB. Soldul depozitelor bancare atrase, a constituit suma de 4074,82 mil. RUB, la data de 01.01.2020 mai mult cu 15,7% față de 01.01.2019. Respectiv, depozitele atrase de persoanele fizice, la data de 01.01.2020 constituie 2070,93 mil. RUB în creștere cu 10,26% față de 01.01.2019. Din cauza nivelului redus de atragere a depozitelor, băncile sunt nevoite să facă eforturi mai mari de capital, sau să atragă fonduri din altă parte pentru a face față cererii de credite. Astfel, calculând relația credite/depozite totale în anul 2019, băncile din Transnistria finanțează doar 1,45 din credite din contul depozitelor atrase. Ca și în cazul sectorului bancar din dreapta Nistrului, există o problemă importantă referitor ce ține de transparența acționariatul băncilor transnistrene, din cauza lipsei de informație publicate de către bănci ce ține de structura și componentele acționariatului bancar transnistrean.

Figura 3.2.9. Dinamica activelor, depozitelor și creditelor bancare, portofoliul de credite acordate de băncile din regiunea din partea stângă a râului Nistru mil. RUB

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Transnistrene

Capitolul IV SECTORUL EXTERN

Balanța de plăți

Soldul contului curent al balanței de plăți, în anul 2019, s-a redus cu 4,3% comparativ cu cel înregistrat în anul 2018. Astfel, soldul contului curent al balanței de plăți a înregistrat un deficit de 1159,30 mil.USD. Raportat la PIB, contul curent a constituit 9,7% (față de 10,6% în 2018). Sursa deficitului contului curent a fost comerțul exterior cu bunuri, celelalte componente înregistrând solduri excedentare.

Tabelul 4.1. Balanța de plăți a Republicii Moldova, mil.USD (date provizorii)

Anul	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019/ 2018(%)
Contul curent	-490,31	-567,69	-467,72	-285,58	-616,94	-1211,4	-1159,3	-4,3
Bunuri	-3138,4	-3040,7	-2123,4	-2087,9	-2569	-3294	-3312,7	0,6
Servicii	154,50	121,25	125,02	218,20	315,29	361,6	352,83	-2,5
Venituri primare	894,13	822,33	450,11	460,65	556,8	548,56	576,31	5,1
Venituri secundare	1599,47	1529,44	1080,62	1123,55	1134,5	1172,45	1224,33	4,4
Contul de capital	107,10	147,18	54,87	-20,79	-21,4	-35,94	-52,08	44,9
Contul financiar	-298,40	-500,81	-458,05	-214,56	-507,6	1185,4	1205,94	1,7
Investiții directe	-211,12	-301,02	-209,12	-74,68	149,8	269,63	546,07	2,5
Investiții de portofoliu	-2,98	-7,23	-4,04	-0,36	-0,27	3,6	4,7	30,5
Alte investiții	-366,24	346,5	62,3	-671,15	-894,53	-1155,9	-724,25	-37,3
Active de rezervă	282,05	-538,45	-306,49	531,14	531,20	235,5	60,49	-74,3
Transferuri de mijloace bănești din străinătate efectuate în favoarea persoanelor fizice prin intermediul băncilor licențiate, net	1609,0	1612,9	1129,4	1079,0	1199,97	1266,84	1222,89	-3,5

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Balanța *comerțului cu servicii* a scăzut cu 2,4% față de anul 2018, și a constituit 352,83 mil.USD. Această diminuare s-a datorat majorării importurilor cu 6% și de încetinirea ritmului de majorare a exporturilor cu 3,9% față de anul 2018. Majorarea *importurilor de servicii* a rezultat, din creșterea importurilor de servicii de călătorii cu 9,6% și de transport cu 4%. În cadrul exporturilor, s-au majorat exporturile de servicii de informatică cu 32,1%, de alte servicii pentru afaceri cu 19,6%. Exportul de servicii de prelucrare a materiei prime s-a majorat cu 6,8%, însă în a doua jumătate a anului a avut o dinamică negativă. Totodată, au scăzut exporturile de servicii de transport cu 5,9%, în mare parte din cauza transportului de mărfuri, în special aerian și prin alte mijloace. Din 2013 până în prezent se înregistrează o scădere continuă și accentuată a exporturilor de servicii de telecomunicații cu 27,2% față de anul 2018.

Contul de capital a înregistrat un sold negativ în valoare de 52,08 mil.USD (10,52 mil.USD în trimestrul IV 2019), care a scăzut cu 44,9% comparativ cu anul 2018. Soldul contului de capital a fost determinat de ieșirile nete de capital înregistrate de sectorul privat 73,01 mil.USD, în timp ce intrările de asistență din exterior primită de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale

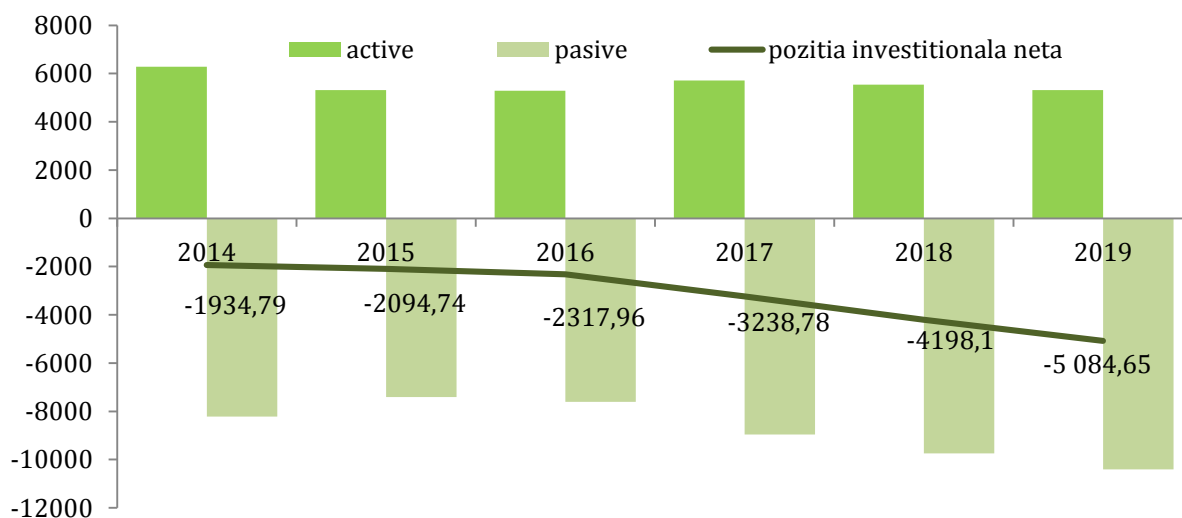
au constituit 20,95 mil.USD. Suma soldurilor contului curent și contului de capital demonstrează că, drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital ale rezidenților Republicii Moldova cu nerezidenții, necesarul net de finanțare externă a constituit 1211,38 mil.USD (10,1% în raport cu PIB).

Contul financiar a înregistrat intrări nete de capital în valoare de 1205,94 mil.USD, ca urmare a majorării nete a pasivelor rezidenților față de nerezidenți cu 694,37 mil.USD generate de tranzacțiile efective, concomitent cu scăderea netă a activelor financiare externe ale rezidenților cu 511,57 mil.USD.

Poziția investițională internațională

Poziția investițională internațională a Republicii Moldova și-a continuat tendința din perioadele precedente. La finele anului 2019, poziția investițională internațională a constituit 5084,65 mil.USD, aprofundându-se față de sfârșitul anului 2018 cu 21,1%.

Ritmul de aprofundare a soldului debitor a fost mai lent în prima jumătate a anului 2019 cu 3,5% și 4,1% pe parcursul trimestrului I și II, respectiv, și mai accelerat în a doua jumătate a anului cu 7,4% și 4,6% pe parcursul trimestrului III și IV. Evoluția soldului debitor al poziției investiționale internaționale, a fost determinată negativ de tranzacțiile efective nete cu nerezidenții cu 1205,94 mil.USD și de schimbările de preț ale instrumentelor financiare cu 81,61 mil.USD, în timp ce fluctuația ratelor de schimb ale valurilor originale față de dolarul SUA a constituit 38,81 mil.USD și alte schimbări 362,19 mil. dolar, au influențat pozitiv soldul debitor al poziției. Toate schimbările menționate au rezultat într-o deteriorare totală a poziției investiționale la 31.12.2019 cu 886,55 mil.USD.

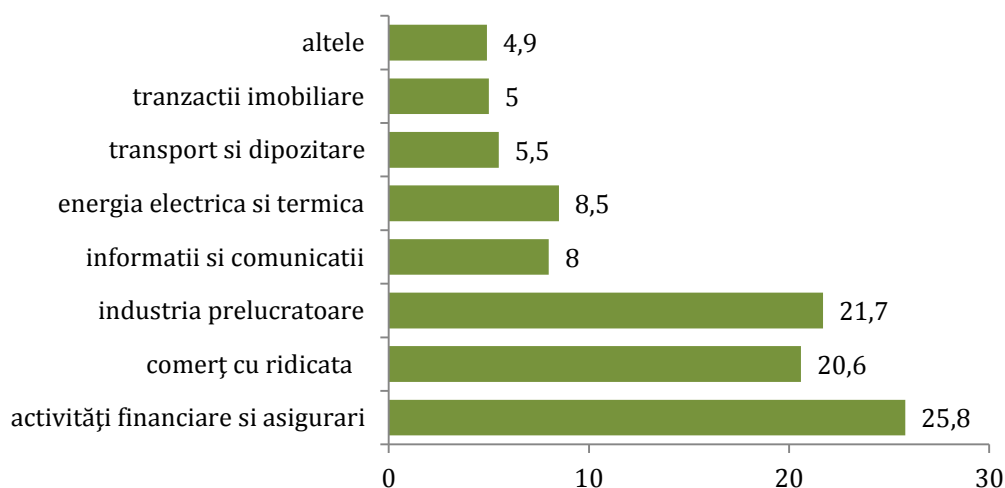

Figura 4.1. Poziția investițională internațională în dinamică, la sfârșit de perioadă, mil.USD
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Stocul total de pasive sub formă de investiții directe a fost în creștere față de perioada 31.12.2018 cu 16,2%. Valoarea stocului total de pasive sub formă de investiții directe a constituit 4836,36 mil.USD. Această creștere a poziției pasivelor de investiții directe a fost condiționată de intrările de efective nete de 593,01 mil.USD, majorarea prețurilor acțiunilor 96,30 mil.USD și alte modificări cu 2,16 mil.USD, fiind diminuată de evoluția ratelor de schimb ale valurilor originale față de dolarul SUA cu 16,40 mil.USD. În stocul total de pasive sub formă de investiții directe, ponderea participațiilor și a acțiunilor fondurilor de investiții este superioară celei a instrumentelor de natura datoriei 58,4%, față de 41,6%. Pe parcursul întregului an poziția participațiilor și a acțiunilor fondurilor de investiții fiind

în creștere, însă în a doua jumătate ritmul a fost mai modest. Componenta instrumentelor de natura datoriei este mixtă: stocul împrumuturilor contractate de la investitorii străini direcți reprezintă o valoare de 1245,51 mil.USD, iar angajamente sub formă de credite comerciale față de investitorii străini direcți 189,98 mil.USD și 576,07 mil.USD sunt alte datorii față de investitorii străini direcți.

Principala activitate economică care a beneficiat de investiții directe, pe parcursul anului 2019, sunt activitățile financiare și de asigurări 25,8%, industria prelucrătoare 21,7% urmată de comerț cu ridicata și cu amănunt 20,6%. Alte activități care au atras investitori străini au fost industria energetică, informații și comunicații, transport și depozitare, tranzacțiile imobiliare.

Figura 4.2. Investițiile directe, capital propriu acumulat pentru anul 2019, pe activități economice, %

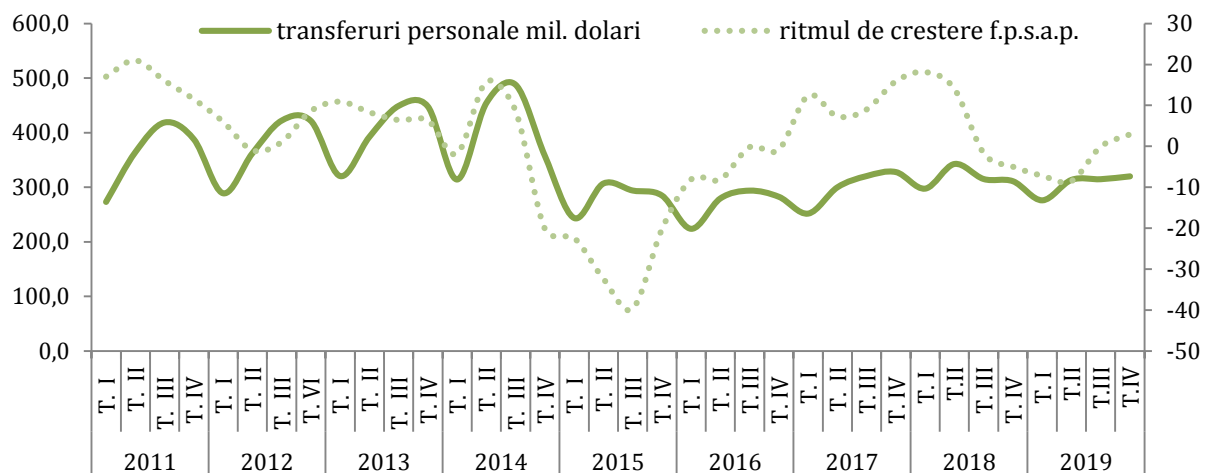
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

In distribuția geografică a investițiilor directe sub formă de participații și acțiuni acumulate, investitorilor din țările UE le-a revenit ponderea majoritară de 83,8% cu 0,6 p. p. mai mult față de finele anului 2018, fiind în creștere pe parcursul tuturor trimestrelor. Investitorii din țările CSI au deținut o pondere de 6,8%, cu 0,7 p. p. mai mult comparativ cu finele anului 2018, în creștere începând cu a doua jumătate de an, din totalul capitalului acumulat, iar cei proveniți din alte țări de 9,4% cu 1,4 p. p. mai puțin față de finele anului 2018, fiind în creștere spre sfârșitul anului.

Transferurile de mijloace bănești

Temperarea activității economiei globale, care se datorează în mare parte accentuării tensiunilor geopolitice și comerciale și înăsprirea condițiilor financiare în țările dezvoltate, se resimte și asupra evoluției remiterilor. Transferurile bănești de peste hotare în anul 2019 au scăzut cu 3,5% față de anul 2018.

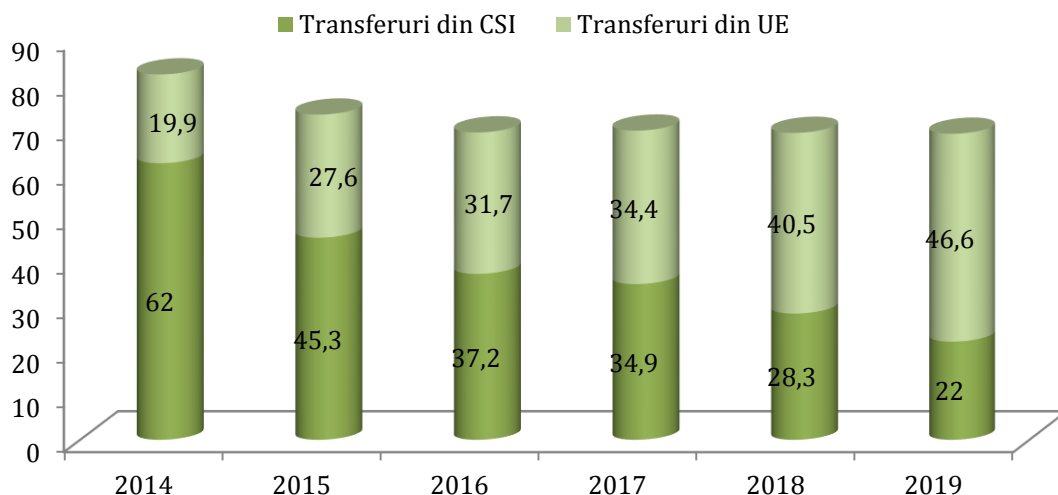
Transferurile bănești de peste hotare continuă să fie una din principalele surse de venit pentru cetățenii moldoveni și un factor cheie în evoluția economiei, reprezentând circa 20-25% din PIB. Volumul transferurilor bănești de peste hotare în favoarea persoanelor fizice a constituit 1222,89 mil.USD, ceea ce este cu 3,5% mai puțin decât în aceeași perioadă a anului 2018. Structura valutară a transferurilor bănești (recalculate în dolari) a fost repartizată în felul următor: USD 474,42 mil., EUR 692,59 mil., RUB 42,58 mil. și alte valute 13,3 mil.

Figura 4.3. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2011-2019, mil.USD

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Conform provenienței geografice. Pe parcursul anilor 2014-2019, transferurile în favoarea persoanelor fizice din CSI au avut o tendință de diminuare, iar cele din UE, invers, o tendință de majorare. Transferurile din țările CSI au constituit circa 22%, micșorându-se cu 24,7% comparativ cu anul 2018, iar transferurile din țările UE au fost în creștere cu 11,2% comparativ cu anul 2018 și au înregistrat o pondere de 46,6%. Transferurile din *alte state*, exceptând CSI și UE, au constituit 31,4% în 2019 și 31,2% în 2018. În anii 2019 și 2018, ponderea transferurilor din Israel și SUA au constituit, respectiv, 84,4 și 83,1% din totalul pe alte state. Această situație se explică prin stagnarea economică în Rusia, și prin orientarea muncitorilor spre statele din UE și Israel, având acces mai liber pe piețele muncii ale acestor țări.

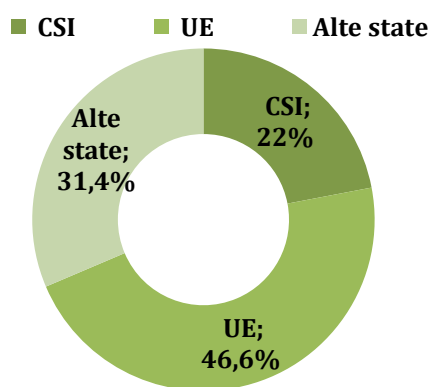
Figura 4.4. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din RM, conform provenienței geografice, %

Sursa: Conform datelor, Băncii Naționale a Moldovei

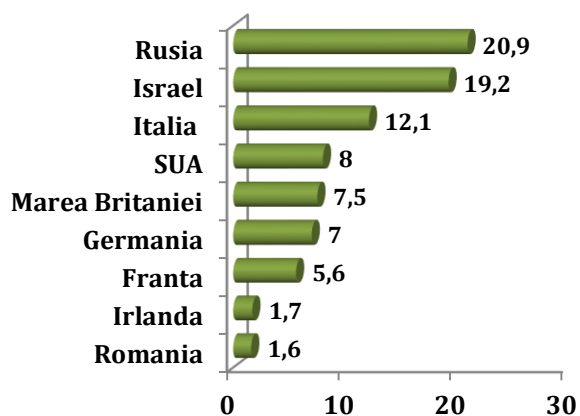
Cea mai mare pondere din cadrul transferurilor din UE, le dețin transferurile din Italia, o pondere de 26,4%, urmate de transferurile din Germania 17,1%, Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei

de Nord 15%, Franța 11,3%, Irlanda 3,5%, Spania 3,3%, România 3,1%, Cehia 2,9%, Portugalia 2,7%, Polonia 2,4%, Belgia 2,3%, Cipru 1,2% și Grecia 1,1%. Transferurile din CSI, provin în special din Rusia, care deține o pondere absolută de 95%. Transferurile din alte state ale CSI au următoarele ponderi: Ucraina 2,2%, Kazahstan 0,8%, Uzbekistan 0,7%, Belarus 0,5%, Azerbaidjan 0,4% și restul statelor CSI 0,4%.

În distribuția pe state predomină transferurile din Rusia și Israel, ce dețin o pondere respectiv de 20,9% și 19,2%, fiind urmată de Italia cu o cotă de 12,3% din volumul total. Astfel, acestor 3 țări le revin circa 52,4% din volumul total al transferurilor. Transferurilor bănești în favoarea persoanelor fizice din Rusia au constituit 255,91 mil.USD, din total transferuri, urmată de Israel valoarea transferurilor constituie 229,07 mil.USD, Italia 150,61 mil.USD. Germania 8% (97,28 mil.USD), SUA deținând o pondere de 7,7% (94,39 mil.USD), Marea Britanie 7% (85,59 mil.USD), Franța 5,3% (64,27 mil.USD), Irlanda 1,6% (19,96 mil.USD), Spania 1,5% (18,94 mil.USD), România 1,4% (17,68 mil.USD), Cehia 1,3% (16,41 mil.USD.) și alte state.

Figura 4.5. Distribuția geografică a transferurilor bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice, a. 2019 în %
Sursa: Conform datelor, Băncii Naționale a Moldovei

Figura 4.6. Primele țări după proveniența transferurilor bănești în favoarea persoanelor fizice, a. 2019 în %

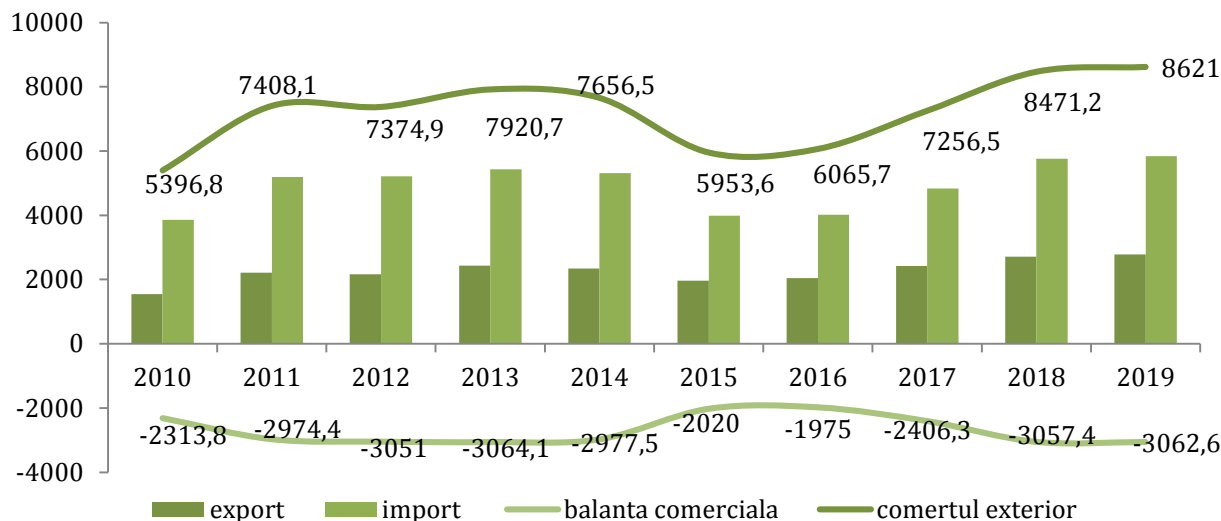
Este de menționat că transferurile de mijloace bănești din străinătate efectuate în favoarea persoanelor fizice prin intermediul băncilor nu constau doar din remiterile cetățenilor Republicii Moldova care lucrează peste hotare, ci includ și astfel de transferuri unilaterale precum pensii, indemnizații, moșteniri, cadouri.

Comerțul exterior cu bunuri

În anul 2019, **comerțul exterior cu bunuri**, comparativ cu perioada similară a anului precedent (valoarea căruia a constituit 8471,2 mil.USD) a înregistrat o creștere de 1,8%, astfel comerțul exterior cu bunuri a constituit 8621 mil.USD.

Exporturile de mărfuri, au constituit 2779,2 mil.USD, cu 2,7% mai mult comparativ cu perioada similară a anului precedent. În luna decembrie 2019 valoarea mărfurilor exportate s-au cifrat la 218,3 mil.USD, cu 18,1% mai puțin, față de luna precedentă și cu 0,2% comparativ cu luna decembrie 2018.

Importurile de mărfuri au constituit 5841,8 mil.USD, cu 1,4% mai mult față de perioada similară a anului precedent. În luna decembrie, importurile de mărfuri au constituit 539,7 mil.USD, cu 3,9% mai mult, față de luna decembrie 2018.

Figura 4.7. Tendințele comerțului exterior de mărfuri în perioada anului 2019, mil.USD

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Exporturile de mărfuri autohtone dețin o cotă parte de 71,9% în total exporturi, valoarea exportată de mărfuri autohtone a constituit 2 miliarde USD, fiind în creștere cu 7,9% față de anul 2018, care a contribuit la majorarea pe total exporturi cu 5,4%. *Reexporturile de mărfuri străine* au însumat 781,5 mil.USD (28,1% din total exporturi), sau cu 8,5% mai puțin comparativ cu anul 2018. *Reexporturile de mărfuri după prelucrare* au deținut 19,6% în total exporturi, iar *reexporturile clasice de mărfuri*, care nu au suferit transformări esențiale au deținut 8,5% în total exporturi.

Tabelul 4.2 Evoluția schimburilor comerciale pentru anul 2019, mil.USD

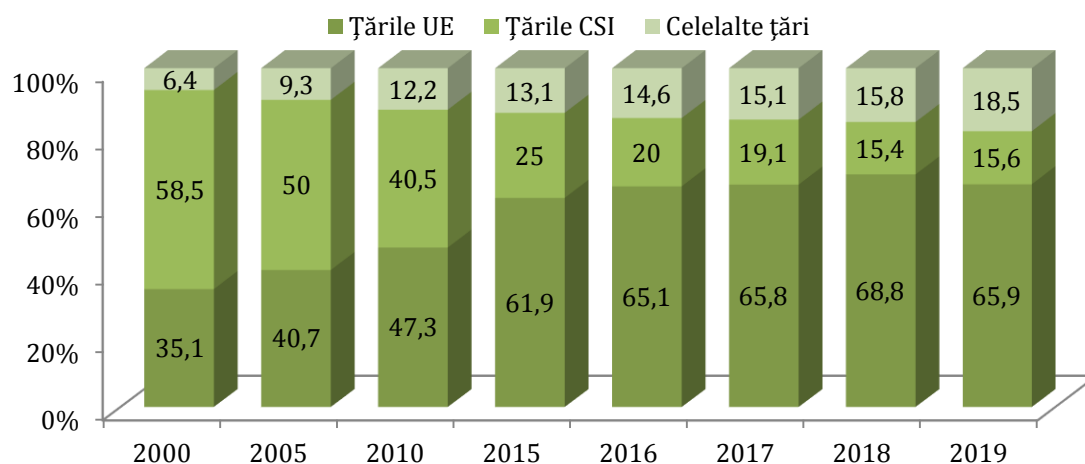
	2018	2019	Ritmul de creștere/ descreștere 2019/2018, %
	mil.USD	mil. USD	%
Comerțul exterior cu bunuri	8471,2	8621	1,8
Export	2706,2	2779,2	2,7
<i>Inclusiv:</i>			
țările UE	1862	1830,5	-1,7
țările CSI	416	435	4,6
alte țări	428,8	513,7	19,8
Import	5760,1	5841,8	1,4
<i>Inclusiv:</i>			
țările UE	2850,8	2890	1,4
țările CSI	1449,1	1416,6	-2,2
alte țări	1460,2	1535,2	5,1
Balanța comercială	-3057,4	-3062,6	0,3
Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi	47	47,6	-

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Decalajul în evoluția exporturilor și importurilor a determinat acumularea unui deficit al *balanței comerciale* în valoare de 3062,6 mil.USD, cu 8,7 mil.USD (+0,3%) mai mult, comparativ cu cel înregistrat în anul 2018.

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în anul 2019 a fost de 47,6%, comparativ cu 47,0% în anul 2018.

Principala destinație a exporturilor Republicii Moldova rămân a fi țările UE, cu o pondere de 65,9% în total exporturi (68,8% – în anul 2018). Exporturile de mărfuri destinate acestor țări au fost în scădere cu 1,7% față de anul 2018, valoarea exporturilor de mărfuri către aceste țări au constituit 1830,5 mil.USD. Exporturile către **țările CSI** au dețin o pondere de 15,6% în total exporturi (în anul 2018 – 15,4%), iar valoarea exporturilor către țările CSI au constituit 435 mil.USD. Exporturile de mărfuri către aceste țări s-au majorat cu 4,6%, comparativ cu anul 2018.

Figura 4.8. Structura exportului pe grupe de țări pentru anul 2019, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

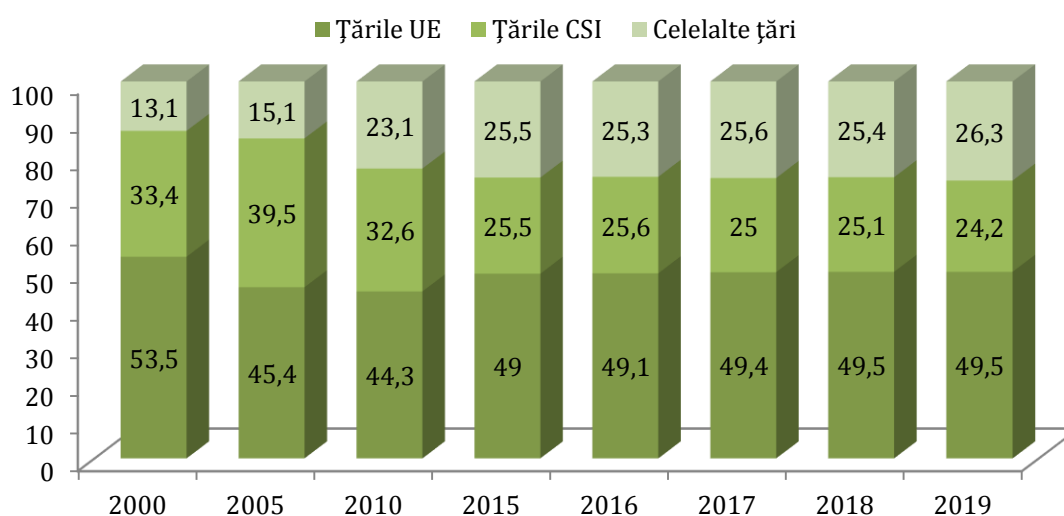
În anul 2019, comparativ cu anul 2018, analiza evoluției exporturilor pe țări, relevă majorarea exporturilor în Turcia de 1,6 ori, Federația Rusă cu 14,3%, Germania cu 11,8%, Elveția cu 42%, Republica Cehă de 1,5 ori, Polonia cu 15,3%, Bulgaria cu 30%, Spania cu 49,2%, Siria de 3,7 ori, Indonezia cu 42,5%, Afganistan de 48,6 ori, Ungaria cu 35,2%, SUA cu 11,8%, Canada cu 48%, Malaysia cu 21%, Grecia cu 4,9%, Israel cu 36,6%, Armenia de 1,5 ori, Gibraltar de 14,6 ori, Letonia cu 12,7%, Swaziland de 2,1 ori, Montenegro de 12,4 ori. Toate aceste majorări au favorizat creșterea pe total exporturi cu 9,4%. În același timp în Italia s-au micșorat exporturile cu 13,7%, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord cu 36,6%, România cu 3,4%, Franța cu 25,6%, Serbia cu 58,7%, Emiratele Arabe Unite cu 84%, Austria cu 21,2%, Belarus cu 7,7%, Kazahstan cu 38,6%, Slovacia cu 28,6%, Arabia Saudită cu 53,5%, Irak cu 22,9%, Myanmar cu 53,4%, Thailanda cu 75,9%, Belgia cu 9,4%, China cu 7,2%, Portugalia cu 11,7%, Macedonia de Nord cu 38,4%, Cipru cu 8,4%, Danemarca cu 50,9%, Etiopia cu 42,1%, atenuând astfel creșterea pe total exporturi cu 6,5%.

Structura exporturilor de mărfuri, indică o continuă creștere a activităților tradiționale pentru economia țării noastre. Exporturile de mașini și echipamente pentru transport au deținut o cotă de 23,3% în total exporturi. Exporturile de produse alimentare și animale vii au reprezentat 22,9% în totalul valoric al exporturilor. Exporturile de articole manufacturate diverse au avut o pondere de 20,9% în total exporturi. Exporturile de materiale brute necomestibile, exclusiv combustibili au

deținut o cotă de 10,7% în total exporturi. Exporturile de băuturi și tutun au reprezentat 7,9% în total exporturi. Exporturile de mărfuri manufacturate, clasificate mai ales după materia primă au avut o pondere de 6,2% în total exporturi. Exporturile de produse chimice și produse derivate au deținut o cotă de 5,2% în total exporturi. Exporturile de uleiuri, grăsimi și ceruri de origine animală sau vegetală au reprezentat 2,5% în total exporturi.

În anul 2019, s-au marcat creșteri la exporturile de mașini și aparate electrice și părți ale acestora cu 9,6%, legume și fructe cu 11%, produse medicinale și farmaceutice cu 35,5%, semințe și fructe oleaginoase cu 8,7%, cereale și preparate pe bază de cereale cu 4,1%, instrumente și aparate, profesionale, științifice și de control cu 23,2%, mașini și aparate industriale cu aplicații generale cu 18,9%, hrană destinată animalelor cu 15,7%, grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate cu 4,9%, vehicule rutiere cu 16,1%, articole din lemn, exclusiv mobilă cu 18,2%, comparativ cu anul 2018, care au contribuit la majorarea pe total exporturi cu 5,8%. Totodată, s-au micșorat exporturile de îmbrăcăminte și accesorii cu 10,2%, mobilă și părțile ei cu 7,9%, fire, țesături, articole textile și produse conexe cu 13,0%, zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere cu 29,7%, petrol, produse petroliere și produse înrudite cu 43,8%, uleiuri esențiale, produse pentru înfrumusețare cu 28,1%, produse lactate și ouă de păsări cu 27,9%, produse chimice organice cu 9,2%, produse tanante și colorante cu 66,6%, articole de voiaj; sacoșe și similare cu 10,6%, articole din minerale nemetalice cu 3,4%, animale vii cu 14,1%, încălțăminte cu 4,1%, cafea, ceai, cacao, condimente și înlocuitori ai acestora cu 11,4%, minereuri metalifere și deșeuri de metale cu 7,6%, piei crude, piei tăbăcite și blănuri brute cu 43,2%, atenuând astfel creșterea pe total exporturi cu 3,6%.

Importurile de mărfuri, în anul 2019 au constituit 5841,8 mil.USD, cu 1,4% mai mult față de perioada similară a anului precedent. În luna decembrie, importurile de mărfuri au constituit 539,7 mil.USD, cu 3,9% mai mult, față de luna decembrie 2018. Importurile de mărfuri din **țările UE** au constituit 2,9 miliarde dolari, cu 1,4% mai mult față de perioada similară a anului precedent. Importurile de mărfuri din aceste țări dețin o pondere de 49,5% în total importuri (49,5% – în anul 2018). Valoarea importurilor de mărfuri provenite din **țările CSI** au constituit 1,4 miliarde dolari cu 2,2% mai puțin față de perioada similară a anului precedent, care echivalează cu o cotă de 24,2% în total importuri (25,2% – în anul 2018).

Figura 4.9. Structura importurilor pe grupe de țări, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

Comparativ cu anul 2018, analiza evoluției importurilor pe țări în anul 2019, relevă *creșterea importurilor* din Turcia cu 17,7%, Republica Cehă cu 29,9%, Italia cu 4,4%, Franța cu 11,1%, Vietnam cu 22,3%, Kazahstan de 1,9 ori, Spania cu 6,8%, India cu 14,8%, Uzbekistan de 2 ori, România cu 0,4%, Belarus cu 2,2%, Croația de 1,8 ori, Coreea de Sud cu 6,6%, Portugalia cu 14,3%, Singapore de 2,1 ori, China cu 0,3%, Pakistan cu 39,4%, Lituania cu 13,7%, Mexic cu 32,6%, Maroc cu 26,8%, Irlanda cu 24,4%, Malaysia cu 14,4%, SUA cu 2,0%, care a contribuit la majorarea pe total importuri cu 3,1%. În același timp *s-au diminuat importurile* din Federația Rusă cu 4%, Austria cu 11,1%, Bulgaria cu 12,9%, Ucraina cu 1,4%, Turkmenistan cu 71,9%, Belgia cu 9,2%, Danemarca cu 22,1%, Olanda cu 5,8%, Canada cu 30,9%, Serbia cu 10%, Ungaria cu 1,8%, Grecia cu 7,9%, Chile cu 44,9%, Israel cu 13,8%, Argentina cu 30%, micșorând astfel creșterea pe total importuri cu 1,6%.

Structura importurilor de mărfuri, indică dominarea în continuare a produselor necesare pentru funcționarea economiei, precum și celor destinate consumului populației, astfel importurile de mașini și echipamente pentru transport au avut o pondere de 24,4% în total importuri. Importurile de mărfuri manufacturate, clasificate mai ales după materia primă au reprezentat 19,4% în total importuri. Importurile de combustibili minerali, lubrifianți și materiale derivate au deținut 15,8% în total importuri. Importurile de produse chimice și produse derivate au avut o cotă de 14,4% în total importuri. Importurile de articole manufacturate diverse au reprezentat 10,8% în total importuri. Importurile de produse alimentare și animale vii au înregistrat o pondere de 10,4% în total importuri. Importurile de băuturi și tutun au deținut 2,2% în total importuri.

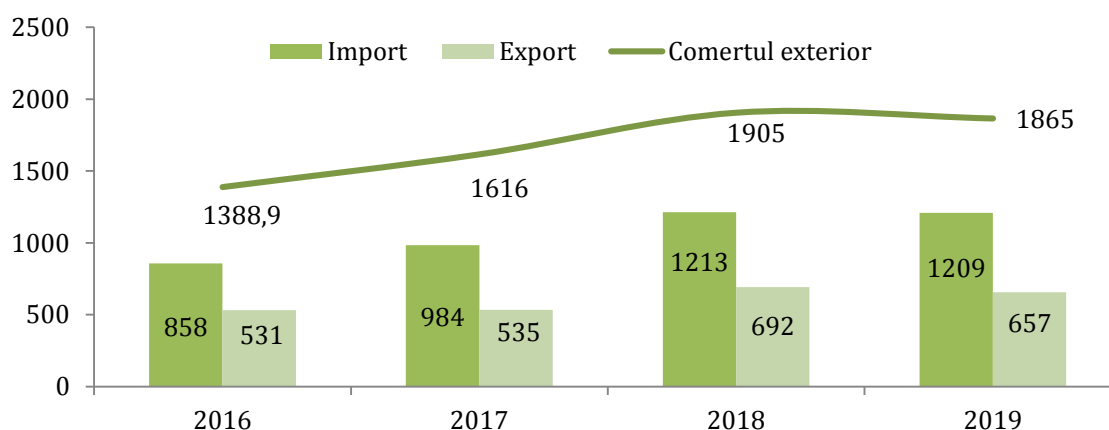
În anul 2019, au sporit importurile de produse medicinale și farmaceutice cu 12,4%, vehicule rutiere cu 8,2%, mașini și aparate industriale cu aplicații generale cu 9%, aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii cu 9,4%, legume și fructe cu 9,6%, fier și oțel cu 7,9%, mașini și aparate electrice și părți ale acestora cu 2,4%, produse lactate și ouă de păsări cu 16,8%, îngrășăminte naturale și minerale naturale cu 47,8%, cereale și preparate pe bază de cereale cu 10,1%, articole prelucrate din metal cu 4,4%, construcții prefabricate; alte instalații și accesorii pentru instalații sanitare, de încălzit și de iluminat cu 15,4%, peste, crustacee, moluște cu 12%), carne și preparate din carne cu 15,1%, încălțăminte cu 12%, hârtie, carton și articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton cu 4,9%, mobilă și părțile ei cu 8,8%, articole din lemn, exclusiv mobilă cu 4,2%, lemn și plută cu 8,8%, materiale plastice prelucrate cu 2,7%, uleiuri esențiale, preparate pentru toaletă, produse pentru înfrumusețare cu 2,4%, articole din minerale nemetalice cu 2,1%, produse tanante și colorante cu 6,7%, instrumente și aparate, profesionale, științifice și de control cu 3,9%, tutun brut și prelucrat cu 2,8%, articole de voiaj; sacoșe și similare cu 15,8%, băuturi alcoolice și nealcoolice cu 1,4%, comparativ cu anul 2018, toate acestea facilitând astfel creșterea pe total importuri cu 3,7%.

Totodată au scăzut importurile de petrol, produse petroliere și produse înrudite cu 7%, fire, țesături și articole textile și produse conexe cu 8,3%, mașini și aparate specializate pentru industriile specifice cu 7,9%, energie electrică cu 27,7%, metale neferoase cu 13,5%, gaz și produse industriale obținute din gaz cu 3%, mașini și aparate de birou sau pentru prelucrarea automată a datelor cu 12,7%, materiale plastice sub forme primare cu 10,1%, semințe și fructe oleaginoase cu 15,5%, mașini și aparate pentru prelucrarea metalelor cu 21,6%, hrană destinată

animalelor cu 8,8%, minereuri metalifere și deșeuri de metale cu 62%, îngrășăminte minerale sau chimice cu 2,6%, mașini generatoare de putere și echipamentele lor cu 7,9%, atenuând astfel creșterea pe total importuri cu 2,7%.

Regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru

În anul 2019, comerțul exterior al regiunii Transnistrene a scăzut cu 2% față de perioada similară anului precedent. Comerțul exterior al regiunii Transnistrene a constituit 1865 mil.USD ceea ce este cu 38,9 mil.USD (2,04%) mai puțin decât în anul trecut. Exporturile din regiune s-au redus cu 5%, până la valoarea de 657,3 mil.USD, iar importurile cu 0,35%, până la 1209 mil.USD.

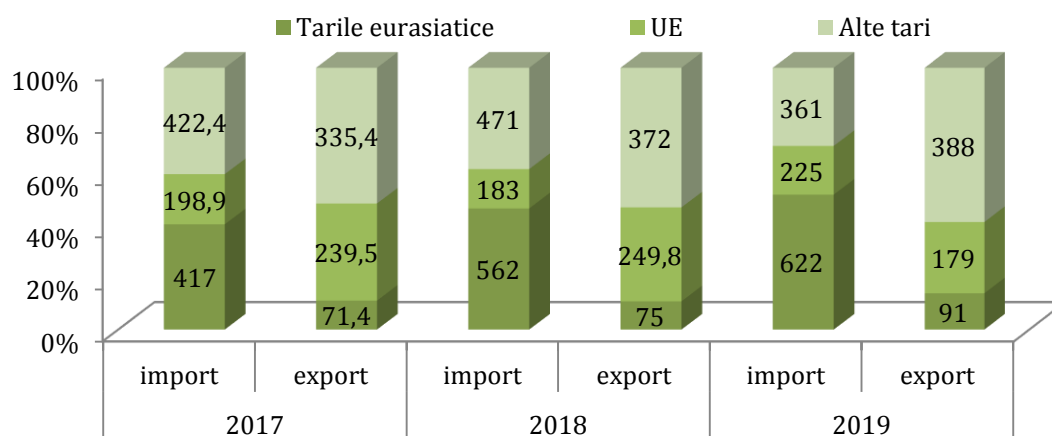
Figura 4.10. Evoluția valorii comerțului exterior al regiunii Transnistrene, pentru perioada 2016-2019, mil.USD

Sursa: Conform datelor, <http://tiraspol.ru/confirmed/statistika-vneshney-torgovli-pridnestrovyia/>

Exportul către țările Eurasiatice a constituit 91 mil.USD, în timp ce exportul către țările UE au constituit 179 mil.USD. Partenerul principal al Transnistriei din țările eurasiatice este Federația Rusă, ce reprezintă 96% din exportul acestor țări. Printre țările UE, principalul partener al regiunii transnistrene este România, cu 86 mil.USD, ceea ce reprezintă 48% din exportul UE. Exportul către alte țări a constituit 388 mil.USD, partenerul principal fiind Republica Moldova cu 247,3 mil.USD, ce deține o cotă de 64% din exportul acestui grup de țări.

Cele mai mari exporturi au fost asigurate de metale și produse metalice 211,9 mil.USD, deși livrările s-au redus într-un an cu 86,3 mil.USD sau aproape cu 30%. Pe locul doi se află resursele energetice și de combustibil (în general, energia electrică livrată Moldovei) 144,8 mil.USD cu 21,2% mai mult față de a. 2018. Pe locul trei se află produsele alimentare și materiile prime cu o valoare de 135,2 mil.USD în creștere cu 14,3%.

Totodată, importurile din țările eurasiatice s-au ridicat la 623 mil.USD, în timp ce importurile din UE s-au ridicat la 225 mil.USD. În structura importului domină resursele energetice și de combustibil (și anume gazul rusesc) 489 mil.USD, iar consumul acestora a crescut cu 9,29% sau cu 41,6 mil.USD. Urmează importul de metale (fier vechi în calitate de materie primă pentru industria metalurgică), valoarea căruia a constituit 174,7 mil.USD. Pe locul trei se află producția din industria constructoare de mașini cu 149,3 mil.USD fiind în creștere cu 11%, care au plasat pe locul patru produsele alimentare și materiile prime valoarea căruia a constituit 141,6 mil.USD cu 2,7% mai mult.

Figura 4.11. Structura comerțului exterior pe grupe de țări, mil.USD

Sursa: <http://tiraspol.ru/confirmed/statistika-vneshney-torgovli-pridnestrovy/>

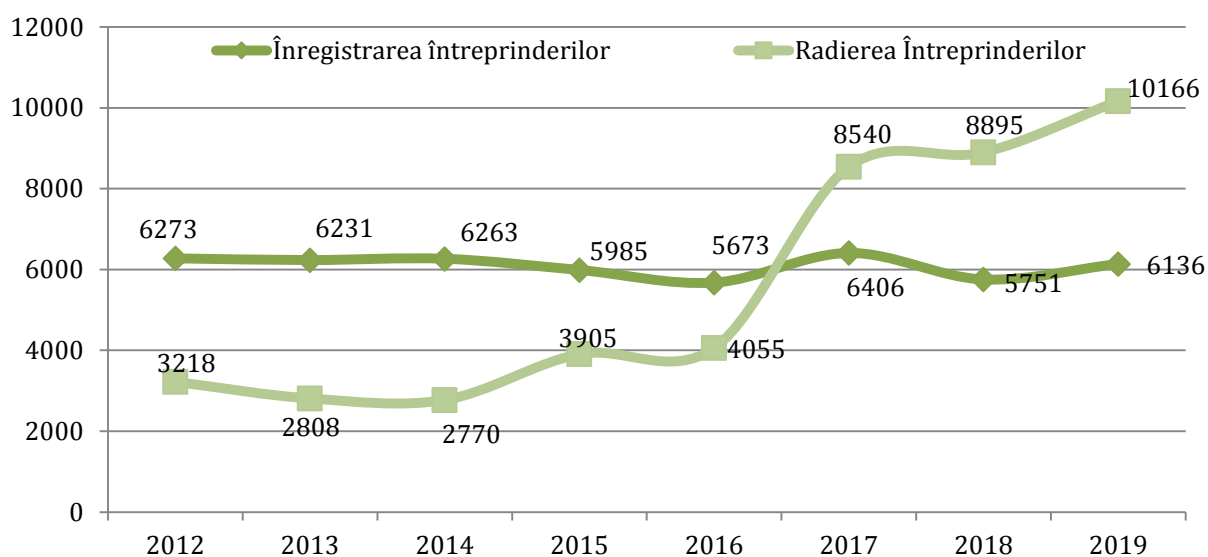
Principalii parteneri comerciali ai regiunii transnistrene rămân a fi Rusia, Moldova, Ucraina precum și țările UE. În anul 2019, Federația Rusă este cel mai mare partener comercial al Transnistriei și a deținut o cotă de 34% din cifra totală de afaceri. Schimbul comercial în 2019 al Rusiei cu regiunea transnistreană a constituit 640,7 mil.USD cu 14,3% mai mult față de a. 2018. Importurile din Rusia s-au redus cu 13,4%, până la 554 mil.USD, iar exporturile în această țară s-au majorat cu 20,5%, până la 86,7 mil.USD. Pe locul doi se află Republica Moldova valoarea comerțului exterior a constituit 354 mil.USD cu 8,6% mai mult față de a. 2018, care este principalul consumator de mărfuri transnistrene. Pe locul trei se află Ucraina cu 308,4 mil.USD cu 26% mai puțin față de a. 2018.

Capitolul V

MEDIUL DE AFACERI

Dinamica întreprinderilor înregistrate și radiate în anul 2019

Conform datelor Agenției Serviciilor Publice, la 01.02.2020 Registrul de stat al unităților de drept deținea informații despre 124373 persoane juridice și întreprinzători individuali.

Figura 5.1. Evoluția înregistrărilor și radierilor din Registrul de Stat în perioada 2012-2019
Sursa: Conform datelor Agenției Serviciilor Publice

Evoluția întreprinderilor noi înregistrate pe parcursul anilor 2012-2019 este una relativ stabilă, fiind caracterizată, în mare parte, de tendințe anuale de diminuare a numărului de înregistrări (excepție făcând anii 2014, 2017 și 2019, care au marcat o ușoară creștere a numărului de înregistrări față de perioada similară a anului precedent) (Tabelul 5.1).

Totodată, tendințe diferite indică întreprinderile radiate, care în perioada 2015-2019, au marcat o creștere a numărului de radieri față de perioada precedentă.

Tabelul 5.1. Indicii de creștere a numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în anii 2012-2019 față de perioada similară a anului precedent, %

Perioada	Înregistrarea întreprinderilor	Radierea întreprinderilor
2012	93,1	93,8
2013	99,3	87,3
2014	100,5	98,6
2015	95,6	141,0
2016	94,8	103,8
2017	112,9	210,6
2018	89,8	104,2
2019	106,7	114,3

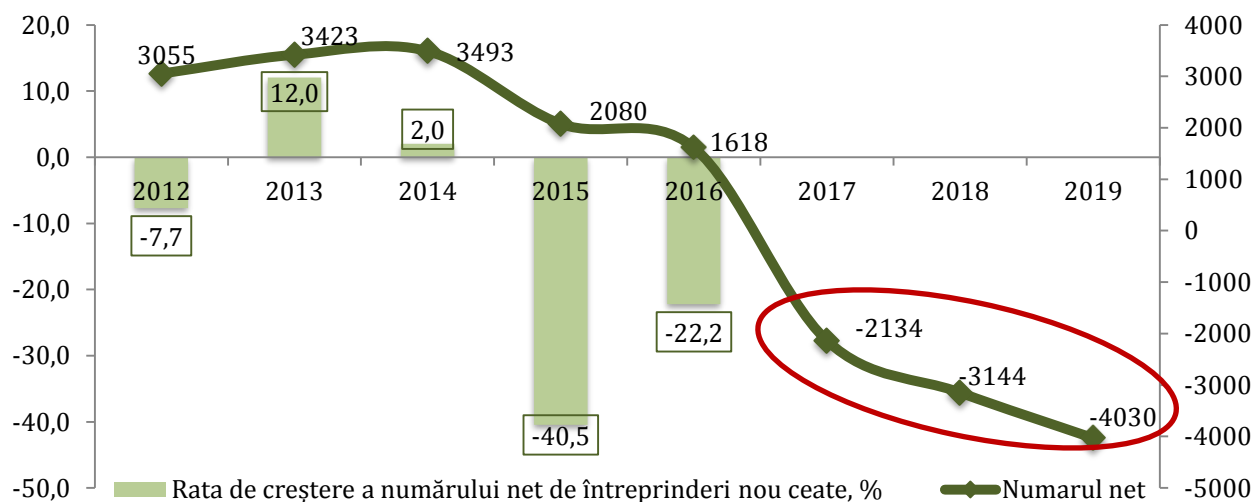
Sursa: Calculele autorului conform datelor Agenției Serviciilor Publice

În ansamblu, numărul întreprinderilor înregistrate în anul 2019 a marcat o creștere de 6,7% comparativ cu anul precedent, dar totuși fiind într-un ușor declin față de anul 2012 (cu 2,2% mai puțin). Astfel, potrivit datelor Agenției Serviciilor Publice, în Registrul de stat în anul 2019, au fost trecute 6136 întreprinderi noi.

Și în anul acesta continuă tendința de creștere a numărului de întreprinderi radiate. Astfel, în anul 2019, numărul întreprinderilor radiate a constituit 10166 de unități sau 14,3% în creștere față de anul 2018, atingând valoarea maximă înregistrată în perioada 2012-2019.

Figura 5.2 reflectă evoluția numărului net de întreprinderi nou create în perioada 2012-2019. Per ansamblu, în perioada 2012-2019 se remarcă o tendință de diminuare a numărului net de întreprinderi nou create (excepție făcând anul 2013 și 2014, care au marcat o ușoară creștere a numărului net de întreprinderi nou create f.p.s.a.p.). E de menționat, că începând cu anul 2017, pentru prima dată, în ultimii aproximativ 20 ani, numărul întreprinderilor radiate l-a depășit pe cel al întreprinderilor înregistrate. Astfel, per ansamblu, numărul net de întreprinderi nou create în anul 2017, pentru prima dată, a atins o valoare negativă, constituind -2134 de unități, ajungând în anul 2019 la -4030 unități.

Acest indicator s-a diminuat datorită faptului, că în anul 2019 față de anul precedent, la fel ca și în ultimii 3 ani numărul întreprinderilor radiate l-a depășit pe cel al înregistrărilor și în pofida creșterii numărului de întreprinderi noi înregistrate (cu 6,7%), cu ritmuri mai înalte a crescut numărul întreprinderilor radiate din registru (cu 14,3%).

Figura 5.2. Dinamica numărului net de întreprinderi nou create în Registrul de Stat, 2012-2019

Sursa: Calculele autorului conform datelor Agenției Servicii Publice

Există mai mulți factori, care au determinat creșterea semnificativă a numărului de întreprinderi radiate. Unul dintre factorii de bază se referă la simplificarea procedurii de lichidare a întreprinderilor din ultimii ani. Astfel, prin cumularea mai multor întreprinderi care erau pe parcursul mai multor ani în Registrul de stat în stare nefuncțională, urmare a simplificării procedurii de lichidare, s-a majorat și numărul întreprinderilor radiate.

Indicatorii de dezvoltare a businessului în regiunea din partea stângă a Nistrului

În primele 9 luni ale anului 2019, în regiunea din partea stângă a Nistrului, în sectorul businessului mic activau 3879 de întreprinderi. În ianuarie-septembrie 2019, în sectorul businessului mic, inclusiv întreprinderile mici și micro (cu excepția persoanelor fizice) erau angajați 21243 salariați, în creștere cu 5,4% f.p.s.a.p. În perioada analizată mai multe sectoare economice au marcat o tendință de creștere a numărului mediu de salariați f.p.s.a.p.: Industrie, Construcții, Comerț și alimentația publică, Operațiuni imobiliare, Activitate comercială generală, Gospodărie de locuințe și deservire comunală, Sănătate și asigurare socială, Cultura și arta, Activitate editorială (Tabelul 5.2).

Totodată, în această perioadă, un număr mare de sectoare economice înregistrează o tendință de diminuare a numărului de salariați (o descreștere de -2,3% în Agricultură, o descreștere de -5,6% în sectorul Transport, -7,7% în Comunicații, -27,3% în sectorul Logistica și distribuție, -4,4% în sectorul Învățământ, -3,8% în Sport, agrement și turism).

Tabelul 5.2. Date privind numărul mediu de salariați în întreprinderile sectorului businessului mic, inclusiv întreprinderile mici și micro (fără persoanele fizice) din partea stângă a Nistrului pe genuri de activitate, în ianuarie-septembrie 2019

	ianuarie-septembrie 2019	ianuarie-septembrie 2018	Indici, %
Total	21243	20155	105,4
Industrie	3437	3312	103,8
Agricultura	2212	2263	97,7
Transport	1029	1090	94,4
Comunicații	84	91	92,3
Construcții	2186	2037	107,3
Comerț și alimentația publică	7666	7126	107,6
Logistica și distribuție	40	55	72,7
Operațiuni imobiliare	1190	1152	103,3
Activitate comercială generală	489	367	133,2
Activitatea editorială	102	99	103,0
Gospodărie de locuințe și deservire comunală	353	332	106,3
Sănătate și asigurare socială	428	370	115,7
Învățământ	218	228	95,6
Cultura și arta	149	149	100,0
Sport, agrement și turism	478	497	96,2

Sursa: «Основные показатели деятельности субъектов малого предпринимательства, включая микро и малые предприятия, (с численностью работников до 50 человек и годовым доходом до 2000000 румзп) (без физических лиц) за январь – сентябрь 2019 года»

Capitolul VI SECTORUL SOCIAL

Situația demografică⁵

La 01.01.2019 numărul populației cu reședință obișnuită în țară a constituit 2681,7 mii locuitori, fiind în scădere cu 48,7 mii pers. sau cu 1,8% în comparație cu aceeași perioadă a anului precedent. În anul 2019 numărul născuților-vii total pe țară a constituit 29678 pers., fiind în scădere cu 5060 copii sau cu 14,6% comparativ cu anul precedent, rata natalității a fost de 8,4 născuți-vii la 1000 locuitori, fiind în scădere cu 4,3 p.p. f.a.p. Numărul de decedați a constituit 36799 pers., înregistrând o scădere de 486 pers. sau cu 1,3% f.a.p., iar rata mortalității a ajuns la 10,4 decedați la 1000 locuitori, în scădere cu 3,3 p.p. f.a.p.

La 01.01.2019, conform datelor BNS, numărul populației stabile în țară a constituit 3542,7 mii locuitori, fiind în scădere cu 4,8 mii pers. sau cu 0,1% în comparație cu aceeași perioadă a anului precedent. Numărul populației prezente în țară la 01.01.2019 a constituit 3314,9 mii locuitori, fiind în scădere cu 15,1 mii sau cu 0,5% în comparație cu aceeași perioadă a anului precedent. Numărul populației obișnuite⁶ în țară la 01.01.2019 a constituit 2681,7 mii locuitori, fiind în scădere cu 48,7 mii sau cu 1,8% în comparație cu aceeași perioadă a anului precedent. În cadrul numărului populației obișnuite 52,4% o reprezentau femeile, ceea ce înseamnă că la 100 bărbați revin 110 femei.

În anul 2019 numărul născuților-vii total pe țară a constituit 29678 pers., fiind în scădere cu 5060 copii sau cu 14,6% comparativ cu anul precedent, rata natalității a fost de 8,4 născuți-vii la 1000 locuitori, fiind în scădere cu 4,3 p.p. f.a.p. Numărul de decedați a constituit 36799 pers., înregistrând o scădere de 486 pers. sau cu 1,3% f.a.p., iar rata mortalității a ajuns la 10,4 decedați la 1000 locuitori, în scădere cu 3,3 p.p. f.a.p. Numărul copiilor decedați în vârstă sub 1 an în anul 2019 a constituit 278 cazuri și s-a redus cu 38 cazuri în comparație cu anul precedent. Scăderea naturală în 2019 a constituit -7121 pers. (-2547 pers. în anul precedent) sau -2,0 pers. la 1000 de locuitori (-0,9 pers. la 1000 de locuitori în anul precedent), majorându-se semnificativ față de anul precedent și fiind cea mai pronunțată scădere naturală din ultimii 10 ani (Figura 6.1).

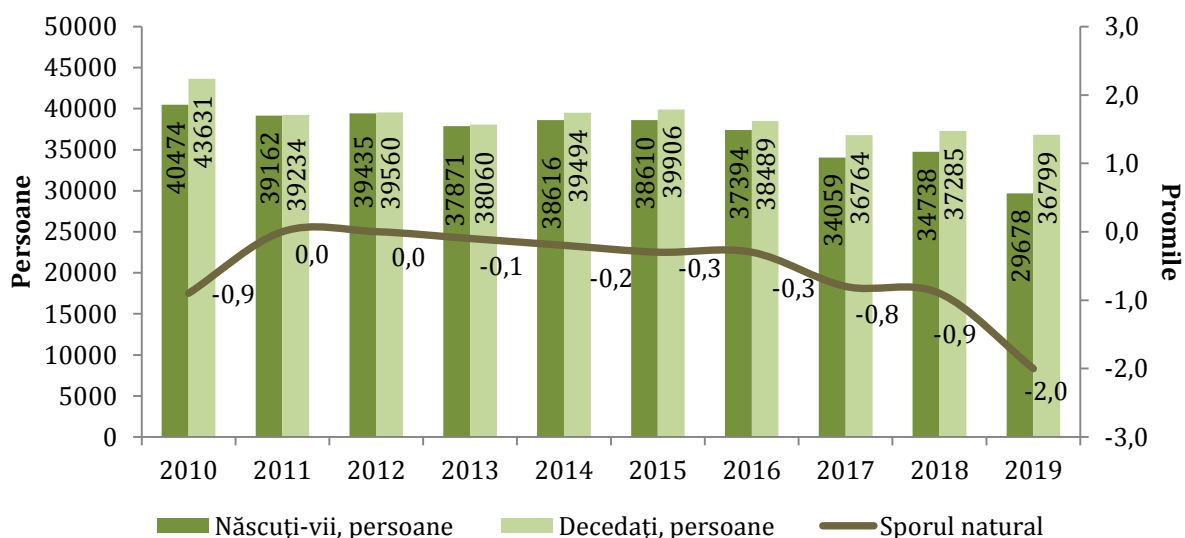
Numărul *căsătoriilor* total pe țară în anul 2019 a constituit 20289, micșorându-se cu 44 sau cu 0,2% față de anul trecut, iar rata nupțialității a constituit 5,7 căsătorii la 1000 locuitori, reducându-se cu 1,8 p.p. f.a.p. Indicatorul în cazul numărului *divorțurilor* din țară a constituit 10669, fiind în scădere cu 38 sau cu 0,4% față de anul precedent. Rata divorțialității a constituit 3,0 divorțuri la 1000 locuitori, cu 0,9 p.p. mai puțin f.a.p.

În ceea ce privește migrația internă determinată de schimbarea domiciliului în anul 2019 numărul total de sosiri în interiorul țării a constituit 39039 pers., cu 7641 sau cu 24,3% mai mult f.a.p. Dintre acestea, în localități urbane au fost 24834 sosiri, în creștere cu 23,4% f.a.p. și în localități rurale – 14205 sosiri, în creștere cu 26,0% f.a.p. Din numărul total de plecări din localități urbane au plecat 16750

⁵ Sunt utilizate date preliminare. Datele privind numărul născuților-vii și decedaților sunt calculate în baza datei de înregistrare a nașterii/decesului. În numărul născuților-vii nu sunt incluse actele de naștere transcrise.

⁶ Datele sunt recalulate prin aplicarea definiției internaționale privind reședința obișnuită. Reședința obișnuită este definită ca locul în care persoana a trăit preponderent în ultimele 12 luni indiferent de absențele temporare (în scopul recreării, vacanței, vizitelor la rude și prieteni, afacerilor, tratamentului medical, pelerinajelor religioase etc.).

pers., fiind cu 23,0% mai mult f.a.p. și din localități rurale au plecat 22289 pers., fiind cu 25,3% mai mult f.a.p. Cea mai mare parte a sosirilor au fost în localități urbane (63,6%), iar a plecărilor – din localitățile rurale (57,1%). Cea mai mare parte a populației ce pleacă din localitățile rurale o reprezintă tinerii cu vârsta între 15 și 34 de ani (54,6%), fiind urmați de populația cu vârsta între 35 și 59 de ani (38,2%). Cea mai mare pondere a populației ce pleacă din localități urbane o deține populația cu vârsta între 35 și 59 de ani (47,3%), fiind urmată de tinerii cu vârsta între 15 și 34 de ani (36,9%). Tinerii cu vârsta între 15 și 34 de ani dețin și cele mai mari ponderi ale sosirilor (48,4% – în localități urbane, 44,5% – în localități rurale), fiind urmați de populația cu vârsta între 35 și 59 de ani (41,2% - în localități urbane, 43,7% - în localități rurale).

Figura 6.1. Mișcarea naturală a populației în anii 2010-2019

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Piața forței de muncă⁷

În anul 2019, forța de muncă a constituit 919,3 mii pers. Rata de activitate a populației a fost de 42,3%. Populația ocupată a fost în mărime de 872,4 mii pers. Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste a ajuns la 40,1%. Numărul șomerilor, definit conform Biroului Internațional al Muncii în anul 2019 a constituit 46,9 mii pers. Rata șomajului la nivelul țării în anul 2019 a fost de 5,1%. Populația inactivă din țară (15 ani și peste) în anul 2019 a fost de 1255,9 mii pers., dintre care cea mai mare pondere o dețin pensionarii – 45,1%. Grupul NEET în grupa de vârstă de 15-29 ani a avut o pondere de 27,4%.

În anul 2019, forța de muncă, care include populația ocupată și șomerii, a constituit 919,3 mii pers. O pondere mai mare în forța de muncă au avut-o bărbații (51,7%) decât femeile (48,3%), precum și mediul rural (53,7%) față de mediul urban (46,3%). Totodată, rata de activitate a populației a fost de 42,3%. În rândul persoanelor economic active indicatorul a fost mai mare la bărbați (47,0%) decât la

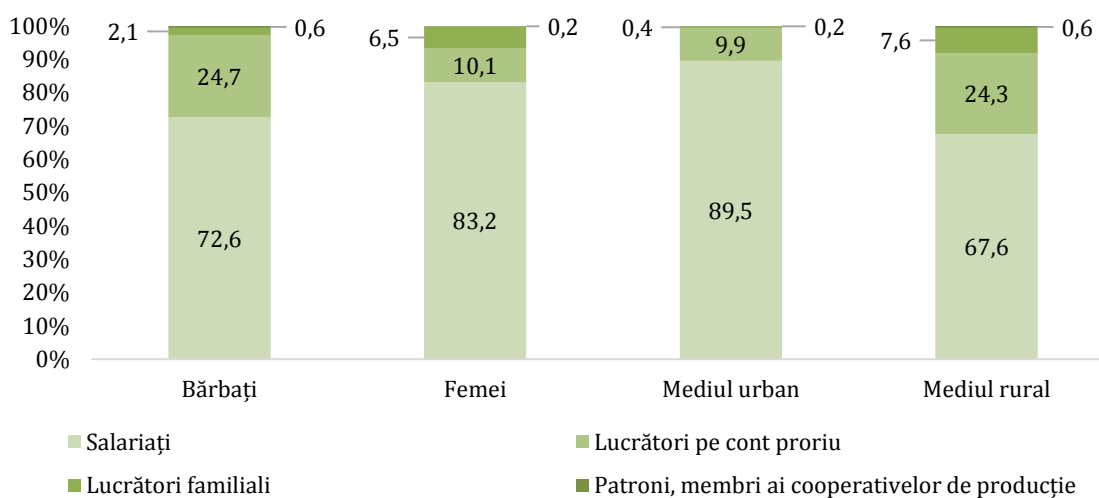
⁷ În anul 2019 au fost realizate o serie de modificări în metodologia Anchetei Forței de Muncă: includerea în cadrul persoanelor ocupate doar a celor care desfășoară activități de producere a bunurilor sau de prestare a serviciilor pentru plată sau profit și neinclusiunea persoanelor ocupate în gospodăria auxiliară (de pe lângă casă) cu producerea produselor agricole pentru consumul propriu al gospodăriei; utilizarea numărului populației cu reședință obișnuită (locul în care persoana a trăit preponderent în ultimele 12 luni indiferent de absențele temporare) în locul celei stabile; un nou eșantion de gospodării casnice și o nouă schemă de rotație. Aceste modificări determină datele din 2019 și cele până în anul 2018, inclusiv, cu privire la forța de muncă să nu fie deplin comparabile.

femei (38,2%). Rata de activitate este mai mare în mediul urban (49,4%) decât în cel rural (37,6%). În grupa de vârstă 15-29 ani rata de activitate a persoanelor economic active a constituit 33,7%, iar în grupa 15-64 ani – 49,4%. Rata de activitate economică a populației în vârstă de muncă (după legislația națională: 16-58 ani – femei și 16-63 ani – bărbați) a fost 52,6%.

Populația ocupată în anul 2019 a fost de 872,4 mii pers. O mai mare pondere în populația ocupată au avut-o bărbații – 51,3% decât femeile – 48,7%, precum și mediul rural – 53,6% față de mediul urban – 46,4%.

Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste a constituit 40,1%. Rata de ocupare a bărbaților – 44,2% a fost mai înaltă decât cea a femeilor (36,5%). După mediile de reședință, rata de ocupare a constituit în mediul urban – 47,0%, fiind mai mare decât cea din mediul rural – 35,6%. Rata de ocupare a persoanelor în vârstă de muncă (16-58 ani - femei/16-63 ani – bărbați) a avut valoarea de 49,8%, a persoanelor în vârstă de 15-64 ani – 46,8%, iar în grupa de vârstă 15-29 ani a constituit 30,9%.

Ponderea salariaților în populația ocupată este mai mare în rândul femeilor (83,2%) decât în rândul bărbaților (72,6%), și în mediul urban (89,5%) decât în mediul rural (67,6%), iar ponderea lucrătorilor pe cont propriu în populația ocupată este mai mare în rândul bărbaților (24,7%) decât în rândul femeilor (10,1%), și în mediul rural (24,3%) decât în mediul urban (9,9%)(Figura 6.2).

Figura 6.2. Ponderele populației ocupate după statutul profesional pe sexe și pe medii, anul 2019

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Ponderea activităților non-agricole în anul 2019 a fost de 79,0%, dintre care persoanele ocupate în *industrie* au constituit 14,7%, iar în *construcții* – 7,0%. În sectorul *servicii* au activat 57,3% din totalul persoanelor ocupate. Populația ocupată în repartizarea după *forme de proprietate* a constituit 70,7% în *sectorul privat* și 29,3% – în *sectorul public*. Ponderea salariaților după *statutul profesional* constituie 77,8%. Marea majoritate a salariaților au fost angajați pe o perioadă nedeterminată (89,3%).

Munca nedeclarată în rândul salariaților în anul 2019 a constituit 7,2%, dintre care mai mulți salariați sunt bărbați – 9,1% față de femei – 5,6%. Cele mai mari ponderi de salariați care lucrează doar în baza unor înțelegeri verbale sunt: în *agricultură* – 48,3%, *comerț* – 16,0%, *construcții* – 15,3% și *industrie* – 6,4%.

În *sectorul informal* în anul 2019 au activat 16,8% din totalul persoanelor ocupate în economie, iar 23,1% din numărul salariaților au avut un *loc de muncă informal*, astfel din numărul total de persoane ocupate informal salariații au constituit 26,0%.

Numărul *persoanelor sub-ocupate* (numărul persoanelor care au avut loc de muncă, a căror număr de ore efectiv lucrate, în total, în timpul perioadei de referință a fost mai mic de 40 de ore pe săptămână, care au dorit și au fost disponibile să lucreze ore suplimentare) a constituit 3,9% din totalul persoanelor ocupate.

Numărul șomerilor, definit conform BIM în anul 2019 a constituit 46,9 mii pers. Șomajul a fost într-o proporție mai mare în rândul bărbaților – 58,8% din numărul total al șomerilor, precum și în rândul persoanelor din mediul urban – 55,5%.

Rata șomajului la nivelul țării în anul 2019 a fost de 5,1%. Rata șomajului la bărbați a constituit 5,8%, iar la femei – 4,4%. Au fost înregistrate mici disparități între ratele șomajului în mediul urban și cel rural (respectiv 4,9% și 5,3%). În rândurile tinerilor (15-24 ani) rata șomajului a fost de 10,4%, iar în categoria de vârstă 15-29 ani a constituit 8,5%.

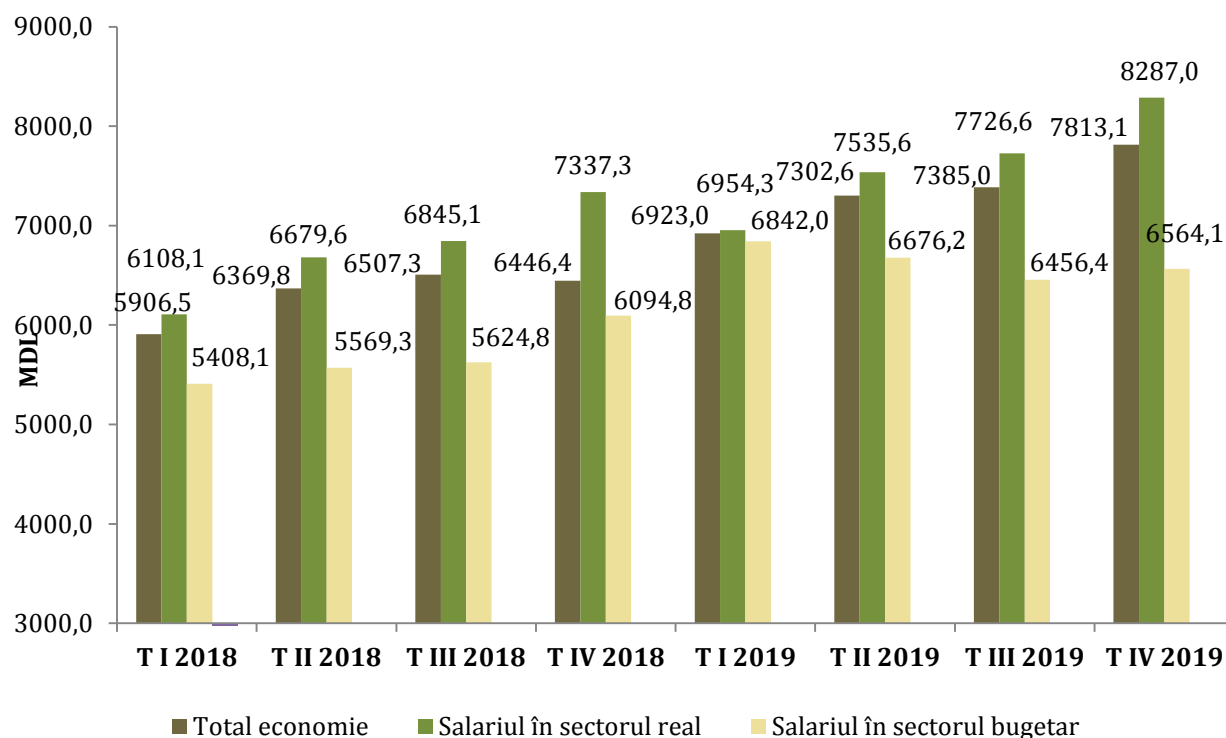
Populația inactivă din țară (15 ani și peste) în anul 2019 a fost de 1255,9 mii persoane. În populația inactivă se includ: *pensionarii* (45,1%); *persoanele care îngrijesc de familie* (persoanele casnice) (12,9%); *elevi și studenți* (12,8%); *persoanele care nu lucrează și nu caută un loc de muncă în Moldova, deoarece deja au un loc de muncă* (permanent sau sezonier) *peste hotare sau care planifică să lucreze peste hotare* (11,2%), *persoanele declarate de către gospodării ca fiind plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru pentru o perioadă mai mică de 1 an* (8,4%); *alte persoane în afara forței de muncă* (9,6%).

Grupul NEET îl constituie tinerii în grupa de vârstă de 15-29 ani, ce nu sunt parte a populației ocupate, nu studiază în sistemul formal de educație și nu participă la cursuri sau alte instruiri din afara sistemului formal de educație. În anul 2019 ponderea acestui grup a constituit 27,4% din populația din grupa de vârstă de 15-29 ani (în afară de populația plecată peste hotare la lucru sau în căutarea unui loc de muncă), fiind mai mare la femei (35,5%) decât la bărbați (19,4%).

Remunerarea muncii

În anul 2019, *câștigul salarial nominal mediu lunar brut* a constituit 7356,1 MDL, majorându-se cu 14,1% față de anul 2018, iar în termeni reali – cu 8,9%. În Trimestrul IV din anul 2019 în *sectorul bugetar* salariul mediu lunar (6564,1 MDL) s-a majorat f.p.s.a.p. cu 7,7%, într-o mai mică măsură decât *câștigul salarial mediu lunar din sectorul real* (8287,0 MDL), care a crescut f.p.s.a.p. cu 12,9%. Cele mai bine plătite tipuri de activități economice sunt: *Informații și comunicații* (17589,5 MDL), *Activități financiare și de asigurări* (15918,6 MDL) și *Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* (13525,8 MDL).

În anul 2019, *câștigul salarial nominal mediu lunar brut* în țară a fost în mărime de 7356,1 MDL, majorându-se în termeni nominali cu 14,1% f.p.s.a.p., iar în valoare reală a crescut cu 8,9% (cu ajustarea la indicii prețurilor de consum). În Trimestrul IV din anul 2019 *câștigul salarial nominal mediu lunar brut* în Republica Moldova a constituit 7813,1 MDL, mai mult cu 11,8% față de Trimestrul IV din 2018 (Figura 6.3).

Figura 6.3. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar și în cel real în perioada T I 2018 – T IV 2019, MDL

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

În sectorul bugetar salariul mediu lunar a fost în mărime de 6564,1 MDL, în creștere cu 7,7% f.p.s.a.p., iar în sectorul real – 8287,0 MDL, mai mult cu 12,9% f.p.s.a.p. În T IV din 2019 în toate activitățile economice s-au înregistrat f.p.s.a.p. creșteri ale salariului mediu brut lunar, cu excepția domeniului administrației publice și apărării și asigurărilor sociale obligatorii, la care s-a redus cu 0,8%. Creșteri mai puternice au avut loc în domeniile: *activităților financiare și de asigurări (+16,0%)*; *artelor, activităților de recreere și de agrement (+26,6%)* și *altor activități de servicii (+21,6%)*. Cele mai mari câștiguri salariale medii brute lunare au fost înregistrate în: *informații și comunicații (17589,5 MDL - de 2,25 ori mai mare decât salariul mediu pe economie, în creștere f.p.s.a.p. cu 11,7%)*; *activități financiare și de asigurări (15918,6 MDL - de 2,0 ori mai mare decât salariul mediu pe economie, în creștere f.p.s.a.p. cu 16,0%)*; *producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (13525,8 MDL - de 1,7 ori mai mare decât salariul mediu pe economie, în creștere f.p.s.a.p. cu 15,4%)*; *activități profesionale, științifice și tehnice (10243,0 MDL - de 1,3 ori mai mare decât salariul mediu pe economie, în creștere f.p.s.a.p. cu 10,6%)*. Cele mai mici salarii medii brute lunare au fost înregistrate în: *artă, activități de recreere și de agrement (5274,3 MDL)*; *agricultură, silvicultură și pescuit (5291,0 MDL, în creștere f.p.s.a.p. cu 10,4%)* și *activități de cazare și alimentație publică (5508,3 MDL, în creștere f.p.s.a.p. cu 11,0%)*.

În anul 2019 *salariu "în plic"* primeau 7,8% din salariați, iar cele mai mari ponderi ale acestora se estimează pentru activitățile din agricultură – 50,6%, comerț – 15,3%, construcții – 14,2% și industrie – 6,6%.

Veniturile disponibile ale populației pe o lună⁸ în anul 2019 au constituit 2880,6 MDL în medie la o persoană. Sursa principală de venit a populației o constituie câștigurile salariale (50,2%). Alte surse importante de venit rămân a fi în continuare: prestațiile sociale (18,7%) și transferurile bănești din afara țării (12,5%).

În anul 2019 veniturile disponibile în medie pe cap de locuitor au fost în mărime de 2880,6 MDL. Principala sursă de venit a populației o constituie câștigurile salariale (50,2%). A doua sursă importantă de venit este reprezentată de prestațiile sociale (18,7%), dintre acestea pensiile constituind 14,4%, indemnizațiile pentru copii – 1,4%, iar ajutorul social – 0,4%. Veniturile din activitățile pe cont propriu au avut o pondere de 18,7% (din activități individuale agricole – 8,9%, iar din activități individuale non-agricole – 6,3%). O altă sursă importantă de venit pentru populație o constituie transferurile bănești din afara țării – 12,5%. Celelalte surse de venit au constituit: 0,3% - veniturile din proprietate și 3,1% - alte venituri (fără transferurile din afara țării).

Veniturile disponibile lunare ale populației din mediul urban, în medie, au fost de 3521,9 MDL, fiind cu 1064,7 MDL sau de 1,4 ori mai mari față de cele din mediul rural. Pentru populația din mediul urban principalele surse de venituri sunt activitatea salarială, care a asigurat veniturile populației în proporție de 62,9% și prestațiile sociale – 16,8%. Veniturile populației din mediul rural sunt generate în baza activității salariale în proporție de 38,1%, iar contribuția acesteia fiind de 1,7 ori mai mică decât în mediul urban. În același timp, veniturile din activitatea individuală agricolă au avut o pondere de 16,6% din veniturile disponibile totale din mediul rural. Veniturile populației din mediul rural într-o proporție mai mare depind de prestațiile sociale și de transferurile de peste hotare decât veniturile populației din mediul urban. Astfel, prestațiile sociale în localitățile rurale au o proporție de 20,5%, în timp ce în localitățile urbane ponderea lor a fost de 16,8%, iar transferurile din afara țării în sate dețin o pondere de 16,0%, în timp ce în orașe ponderea dată este de 8,5%.

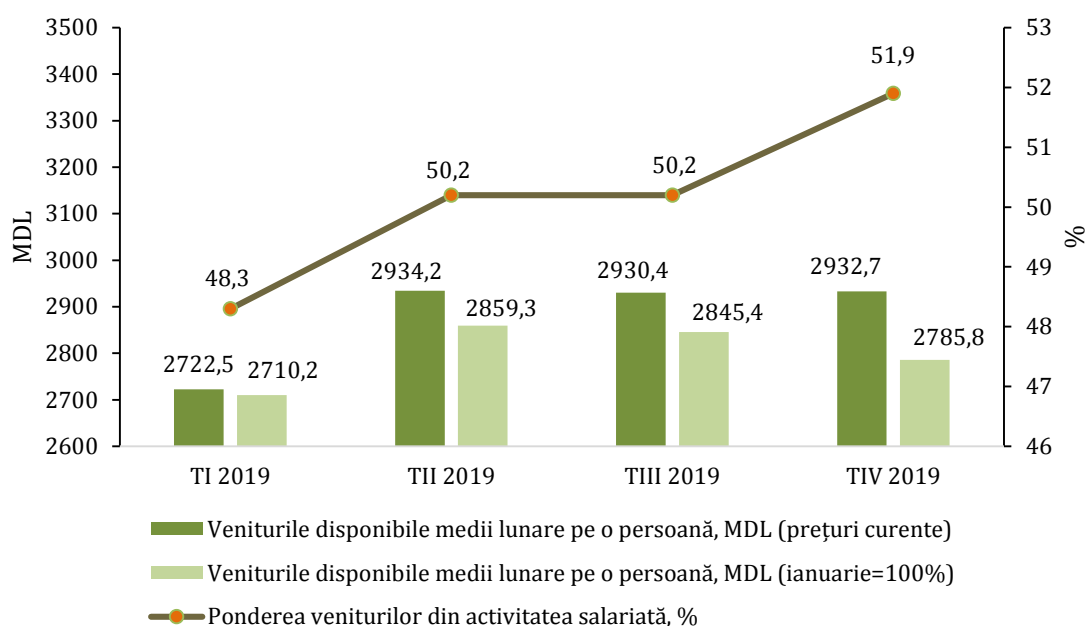
Veniturile disponibile bănești medii lunare pe o persoană au constituit 2658,0 MDL, dintre care cele din activitatea salarială au reprezentat 54,2%. În mediul urban veniturile disponibile bănești medii lunare pe o persoană au constituit 3405,6 MDL, fiind cu 1241,2 MDL sau de 1,6 ori mai mari decât în mediul rural. În mediul rural veniturile disponibile în natură medii lunare pe o persoană au constituit 292,8 MDL, fiind cu 176,4 MDL sau de 2,5 ori mai mari decât în mediul urban. Ponderea veniturilor din activitatea salarială în veniturile disponibile bănești medii lunare a fost mai mare în mediul urban (64,9%) decât în mediul rural (43,1%). Ponderea contravalorii consumului de produse alimentare din resursele proprii în veniturile disponibile în natură medii lunare a fost mult mai mare în mediul rural (87,3%) decât în mediul urban (25,3%). Veniturile disponibile bănești au avut în cadrul veniturilor disponibile totale o pondere mai mare în mediul urban (96,7%) decât în mediul rural (88,1%). În mediul rural a fost mai mare ponderea veniturilor disponibile în natură (11,9%) decât în mediul urban (3,3%).

Veniturile disponibile medii lunare pe cap de locuitor pentru gospodăriile cu 1 persoană au constituit 3664,3 MDL, fiind cu 361,2 MDL mai mari decât în cazul gospodăriilor cu 2 persoane, cu 650,4 MDL

⁸ În anul 2019 au fost efectuate un șir de modificări în metodologia Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice: un nou eșantion; o nouă schemă de rotație; calibrarea după medii de reședință (urban, rural), regiuni statistice (Nord, Centru, Sud și mun. Chișinău), gospodării cu copii și gospodării cu pensionari; utilizarea numărului populației cu reședință obișnuită (locul în care persoana a trăit preponderent în ultimele 12 luni indiferent de absențele temporare) în locul celei stabile. Aceste modificări determină datele din 2019 și cele până în anul 2018, inclusiv, cu privire la veniturile populației să nu fie deplin comparabile.

mai mari decât în cazul gospodăriilor cu 3 persoane, cu 1220,4 MDL mai mari decât în cazul gospodăriilor cu 4 persoane și cu 1805,3 MDL sau de 2 ori mai mari decât în cazul gospodăriilor cu 5 persoane și mai mult. Veniturile disponibile medii lunare pe cap de locuitor pentru gospodăriile cu 1 copil au constituit 2939,2 MDL, cu 578,6 MDL mai mari decât în cazul gospodăriilor cu 2 copii și cu 1259,6 MDL sau de 1,7 ori mai mari decât în cazul gospodăriilor cu 3 copii și mai mulți.

Veniturile disponibile medii lunare pe o persoană în prețuri curente au fost cele mai mari în T II din 2019 – 2934,2 MDL, iar cele mai mici – în T I – 2722,5 MDL. De-a lungul anului 2019 a oscilat și ponderea veniturilor din activitatea salariaală, cea mai mare fiind în T IV – 51,9%, iar cea mai mică – în T I – 48,3% (Figura 6.4).

Figura 6.4. Evoluția veniturilor disponibile ale populației, pe trimestre, T I – T IV 2019
Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

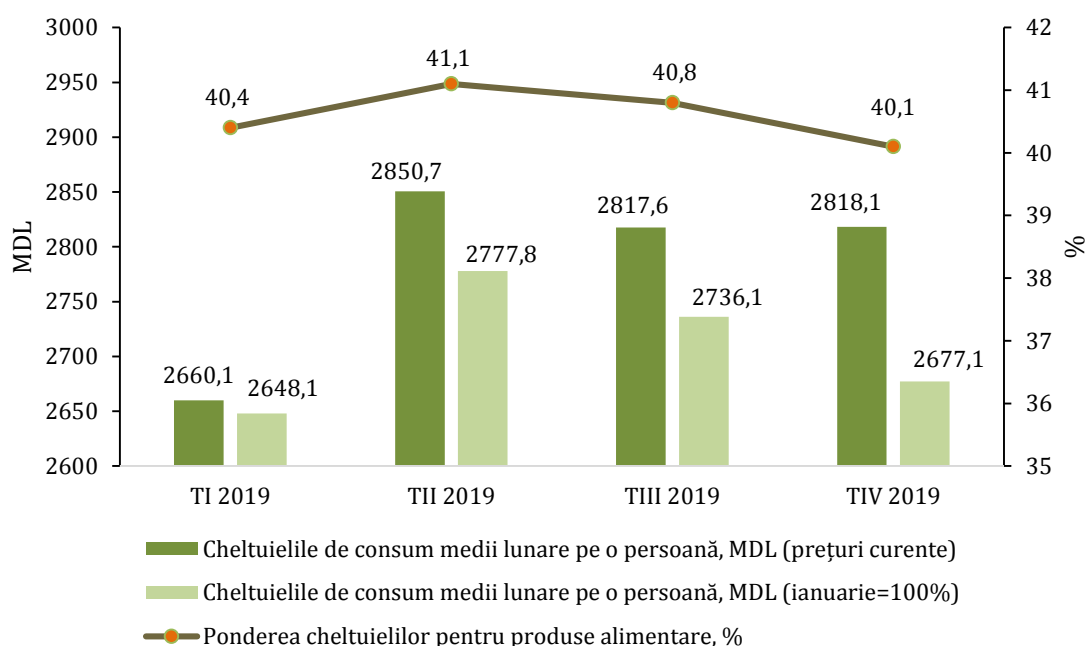
Cheltuielile de consum medii lunare ale populației⁹ în anul 2019 au constituit în medie pe o persoană 2786,5 MDL. Cea mai mare parte a cheltuielilor continuă să fie direcționată spre: produse alimentare (40,6%), întreținerea locuinței (16,2%) și îmbrăcăminte și încălțăminte (9,7%).

Cheltuielile de consum medii lunare ale populației în medie pe o persoană în anul 2019 au fost de 2786,5 MDL. În anul 2019 consumul alimentar reprezintă cea mai mare parte a cheltuielilor – 40,6%. Cheltuielile pentru întreținerea locuinței în medie la o persoană au avut o pondere de 16,2% din cheltuielile de consum totale. Cheltuielile pentru îmbrăcăminte și încălțăminte au constituit 9,7%, pentru transport – 6,1%, pentru servicii de sănătate – 5,2%, dotarea locuinței – 5,1%, comunicații – 4,5%, agrement – 2,8%, hoteluri, restaurante, cafenele etc. – 2,6%, băuturi

⁹ În anul 2019 au fost efectuate un șir de modificări în metodologia Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice: un nou eșantion; o nouă schemă de rotație; calibrarea după medii de reședință (urban, rural), regiuni statistice (Nord, Centru, Sud și mun. Chișinău), gospodării cu copii și gospodării cu pensionari; utilizarea numărului populației cu reședință obișnuită (locul în care persoana a trăit preponderent în ultimele 12 luni indiferent de absențele temporare) în locul celei stabile și schimbarea perioadei de înregistrare a cheltuielilor pentru procurarea produselor alimentare, utilizarea cheltuielilor de procurare a bunurilor de folosință îndelungată și a cheltuielilor pentru educație în ultimele 12 luni. Aceste modificări determină datele din 2019 și cele până în anul 2018, inclusiv, cu privire la cheltuielile populației să nu fie deplin comparabile.

alcoolice, tutun – 1,8%, învățământ – 1,1%, diverse – 4,3%. Cheltuielile de consum ale populației din mediul urban în medie au constituit 3469,2 MDL pe lună pe o pers., cu 1133,5 MDL sau de 1,5 ori mai mari decât în mediul rural. Cheltuielile de consum bănești medii lunare pe o persoană în mediul urban au constituit 3358,5 MDL, fiind cu 1312,7 MDL sau de 1,6 ori mari decât în mediul rural. Cheltuielile de consum în natură medii lunare pe o persoană în mediul rural au constituit 290,0 MDL, fiind cu 179,2 MDL sau de 2,6 ori mai mari decât în mediul urban. Cheltuielile de consum bănești au avut în cadrul cheltuielilor de consum totale o pondere mai mare în mediul urban (96,8%) decât în mediul rural (87,6%). În mediul rural a fost mai mare ponderea cheltuielilor de consum în natură (12,4%) decât în mediul urban (3,2%). Populația din mediul urban pentru consumul de produse alimentare a direcționat 36,6% din cheltuielile lunare de consum, iar în mediul rural – 44,5%. Totodată, populația urbană a cheltuit mai mult pentru servicii de sănătate – 5,6% versus 4,8% în mediul rural, transport – 6,9% față de 5,4%, pentru hoteluri, cafenele și restaurante – 4,4% versus 0,8%, servicii de agrement – 4,2% versus 1,4%, diverse – 4,6% versus 4,0%. Populația rurală a cheltuit mai mult pentru dotarea locuinței – 5,5% față de 4,7% în mediul urban, pentru întreținerea locuinței – 16,6% versus 15,8%, pentru îmbrăcăminte, încălțăminte – 9,9% în comparație cu 9,4%, pentru comunicații – 4,6% comparativ cu 4,5%, pentru băuturi alcoolice și tutun – 2,0% versus 1,6%.

Cheltuielile de consum medii lunare pe cap de locuitor pentru gospodăriile cu 1 persoană au constituit 3532,5 MDL, fiind cu 524,1 MDL mai mari decât în cazul gospodăriilor cu 2 persoane, cu 644,4 MDL mai mari decât în cazul gospodăriilor cu 3 persoane, cu 1004,6 MDL mai mari decât în cazul gospodăriilor cu 4 persoane și cu 1581,0 MDL sau de 1,8 ori mai mari decât în cazul gospodăriilor cu 5 persoane și mai mult. Cheltuielile de consum medii lunare pe cap de locuitor pentru gospodăriile cu 1 copil au constituit 2876,4 MDL, cu 379,6 MDL mai mari decât în cazul gospodăriilor cu 2 copii și cu 957,5 MDL sau de 1,5 ori mai mari decât în cazul gospodăriilor cu 3 copii și mai mulți.

Figura 6.5. Evoluția cheltuielilor de consum ale populației, pe trimestre, T I - T IV 2019
Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Ponderea populației cu cheltuielile gospodăriilor pentru sănătate mai mari de 10% în totalul cheltuielilor gospodăriilor și ponderea populației cu cheltuielile lunare pentru întreținerea locuinței care depășesc 30% din veniturile disponibile lunare ale gospodăriei sunt indicatori privind Obiectivele de Dezvoltare Durabilă. În anul 2019 ponderea populației cu cheltuielile gospodăriilor pentru sănătate mai mari de 10% în totalul cheltuielilor gospodăriilor a constituit în total 14,0%, fiind mai mare în mediul urban (15,4%) decât în mediul rural (13,1%), iar ponderea populației cu cheltuielile lunare pentru întreținerea locuinței care depășesc 30% din veniturile disponibile lunare ale gospodăriei a constituit în total 11,5%, fiind mai mare în mediul urban (12,2%) decât în mediul rural (11,0%).

Cheltuielile de consum medii lunare pe o persoană în prețuri curente au fost cele mai mari în T II din 2019, iar cele mai mici – în T I – 2660,1 MDL. De-a lungul anului 2019 a oscilat și ponderea cheltuielilor pentru produse alimentare, cea mai mare fiind în T II – 41,1%, iar cea mai mică – în T IV – 40,1% (Figura 6.5).

Boxa 6.1. Majorarea indemnizației unice la nașterea copilului

Pentru copiii născuți de la 01.01.2020 mărimea indemnizației unice la naștere va fi mai mare cu 388 MDL, ajungând la 8299 MDL. Pentru a stabili indemnizația unică la nașterea copilului este necesar de depus o cerere la casa teritorială de la locul domiciliului solicitantului sau cel al soțului sau soției sau, dacă a fost stabilită indemnizația de maternitate, la casa teritorială la care a fost stabilită indemnizația de maternitate, sau electronic, utilizând portalul guvernamental unic al serviciilor publice (www.servicii.gov.md) sau pagina web a Casei Naționale de Asigurări Sociale (www.cnas.md). În conformitate cu legislația în vigoare, indemnizațiile pentru familiile cu copii se achită pentru luna precedentă.

Sursa: <http://cnas.md/libview.php?l=ro&idc=360&id=5095&t=/Mass-media/Noutati/Indemnizatia-unica-la-nasterea-copilului-a-fost-majorata>

Protecția socială a populației. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 ianuarie 2020 a constituit 696,0 mii pers. sau cu 7,9 mii pers. mai puțin comparativ cu 1 ianuarie 2019. Mărimea medie a pensiei lunare stabilite la 1 ianuarie 2020 a constituit 1901,14 MDL, fiind în creștere cu 11,2% față de 1 ianuarie 2019. Pentru pensionari minimul de existență a constituit 1707,4 MDL.

Boxa 6.2. Indexarea pensiilor

În baza Hotărârii Guvernului RM nr. 165 din 11.03.2020 **cu privire la indexarea prestațiilor de asigurări sociale și a unor prestații sociale de stat** se stabilește că din data de 1 aprilie 2020 toate pensiile vor fi indexate cu 4,83%. Coeficientul de indexare a constituit media creșterii anuale a indicilor prețurilor de consum pentru ultimii 3 ani.

De menționat că în Hotărârea Guvernului RM nr. 165 se mai prevede că începând cu 1 aprilie 2020 au fost recalculate și alocațiile sociale de stat pentru 63581 beneficiari și alocațiile pentru îngrijire, însoțire și supraveghere pentru 14146 beneficiari, stabilite în temeiul Legii nr. 499 din 14.07.1999 privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni, reieșind din cuantumul pensiei minime pentru limită de vârstă, pensiei de dizabilitate severă, accentuată și medie.

Sursa: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120752&lang=ro

Minimul de existență. Minimul de existență în anul 2019 în medie pe lună la o persoană a constituit 2031,2 MDL, majorându-se cu 7,4% față de 2018. În orașele mari (mun. Chișinău și Bălți) minimul de existență a constituit 2292,3 MDL, mai mult cu 8,7% față de 2018 sau cu 13,8%

mai mult comparativ cu alte orașe – 2013,5 MDL, cu 6,6% mai mult față de 2018, pentru mediul rural el a constituit 1938,4 MDL, mai mult cu 7,9% față de 2018. Valoarea maximă a minimumului de existență revine populației în vârstă aptă de muncă – 2194,0 MDL și, în special, bărbaților – 2376,1 MDL, iar femeilor le revine 1989,5 MDL.

Boxa 6.3. Majorarea alocațiilor pentru vârstnicii, care nu au stagiul necesar de cotizare și pentru persoanele cu dizabilități

De la 01.01.2020 mărimea alocației sociale pentru persoanele vârstnice cu un stagiul de cotizare sub 15 ani și care nu sunt beneficiari de pensie pentru limita de vârstă se va majora cu 150%. Astfel, până la majorare alocația era de 215,87 MDL, iar din 2020 ea va fi în mărime de 539,67 MDL pe lună. De asemenea, începând cu anul 2020 va crește alocația socială pentru persoanele cu dizabilități cu 100%. Actualmente, această alocație pentru persoanele cu dizabilități severe este de 323,80 MDL pe lună, pentru cele cu dizabilități accentuate - 302,21 MDL pe lună, iar pentru persoanele cu dizabilități de mărime medie - 215,87 MDL pe lună. După ce vor fi majorate, alocațiile sociale pentru persoanele cu dizabilități vor fi în mărime de: 647,60 MDL/lună pentru persoanele cu dizabilități severe, 604,42 MDL/lună - pentru cele cu dizabilități accentuate și 431,74 MDL/lună - pentru cei cu dizabilități medii.

Sursa: <http://cnas.md/libview.php?l=ro&idc=360&id=5090&t=/Mass-media/Noutati/Varstniciei-care-nu-au-stagiul-necesar-de-cotizare-si-persoanele-cu-dizabilitati-vor-primi-alocatii-mai-mari>

Dezvoltarea socială a regiunii din partea stângă a râului Nistru¹⁰

Situația demografică. Declinul natural al populației în perioada anului 2019 s-a ridicat la 3164 pers., iar în comparație cu perioada anului 2018 s-a majorat cu 19,8%. S-au născut 3646 pers. și comparativ cu anul trecut, numărul acestora a scăzut cu 440 pers. sau cu 10,8%. Numărul de decese a ajuns la 6810 pers., ceea ce reprezintă cu 1,2% mai mult decât în 2018.

În 2019, în comparație cu 2018, numărul deceselor cauzate de boala coronariană a crescut cu 1,8%, rata mortalității cauzate de otrăviri, traume și omoruri a crescut cu 8,9%, de la neoplasme – cu 0,7%, de la leziunile vasculare ale creierului - cu 0,2%, de la bolile aparatului digestiv – cu 1,6%.

Mortalitatea infantilă a copiilor sub vârsta de un an în 2019 a fost de 16 pers., ceea ce reprezintă cu 40,7% mai puțin decât în anul 2018. Principalele cauze ale structurii mortalității infantile sunt: anomalii congenitale - 8 cazuri, afecțiuni apărute în perioada perinatală - 4 cazuri.

Situația migrațională. Creșterea migrației populației în perioada anului 2019, ținând cont de migrația internă și externă, a fost de 3263 pers. (în anul 2018 scăderea migrațională a fost de 1213 pers.). Pe parcursul anului 2019 au sosit 12452 pers. (din afara regiunii – 7901 pers.), ceea ce reprezintă 170,1% din numărul de sosiri din perioada anului precedent, dintre ei copii sub vârsta de 16 ani - 2192 pers., adică 17,6% din numărul total de sosiri.

Au plecat 9189 pers. (în afara regiunii – 4616 pers.) sau 107,7% din numărul celor care au plecat în anul 2018, inclusiv copii cu vârsta mai mică de 16 ani – 1609 pers. sau 17,5% din numărul total de plecări.

Din numărul total de sosiri, 47,9% sunt bărbați (5959 pers.), iar din numărul de plecări din regiune, ponderea bărbaților constituie 47,7% (4385 pers.). În 2019, în mediul urban au sosit

¹⁰ Analiza a fost efectuată în baza datelor Serviciului Statistic al Transnistriei

9050 pers. și au plecat 6448, care față de valorile din anul 2018 au constituit 185,9%, respectiv, 109,2%. În total, pentru anul 2019, 6214 pers. au sosit din afara regiunii, 3878 pers. au plecat în afara regiunii. În zonele rurale au sosit 3402 pers. și au plecat 2741 pers., ceea ce reprezintă 138,9% și respectiv, 104,3% față de valorile anului 2018. În anul 2019, 1687 pers. au sosit din afara regiunii, 738 pers. au plecat peste hotarele regiunii.

Numărul căsătoriilor înregistrate în registrele de stare civilă a fost de 2462 de unități și, comparativ cu anul 2018, a scăzut cu 5,7%. Numărul divorțurilor a fost de 1641 de unități și a scăzut cu 3,1% față de anul 2018.

Piața forței de muncă. Numărul scriptic de salariați din lista organizațiilor din toate sectoarele economiei (cu excepția întreprinderilor mici, a organizațiilor non-profit, a agențiilor de aplicare a legii și a autorităților vamale) a constituit 92,3 mii pers. la 01.01.2020 și a scăzut cu 1491 pers. sau cu 1,6% față de data similară a anului trecut. Încă de la începutul anului 2019, au fost recrutate 19661 de pers., dintre care 821 pers. au fost recrutate pentru locuri de muncă nou create și introduse suplimentar. Procentul de înlocuire a lucrătorilor plecați cu personal nou a fost de 93,0%. În perioada anului 2019, 21152 pers. au părăsit instituțiile și organizațiile, ceea ce reprezintă 22,6% din numărul scriptic total al angajaților la începutul anului. Principalul motiv pentru plecare este concedierea din propria inițiativă a angajatului, care reprezintă 18669 pers. (88,3%).

Potrivit Fondului Unic de Stat pentru Asigurări Sociale al regiunii transnistrene, numărul cetățenilor înregistrați oficial care nu sunt ocupați în activitatea de muncă la sfârșitul anului 2019 a fost de 3046 pers., cu 15,7% mai mult decât la sfârșitul anului 2018. Din numărul total de cetățeni înregistrați, femeile reprezintă 1533 pers. sau 50,3%. Pentru perioada anului 2019, organismele teritoriale ale Fondului Unic de Stat pentru Asigurări Sociale au înregistrat 5963 de pers. în căutarea unui loc de muncă, dintre care 3032 femei (50,8% din numărul total de cetățeni înregistrați). În perioada anului 2019, 10378,5 mii RUB au fost cheltuite pentru prestațiile de șomaj. Prestații de șomaj au primit 2364 de pers. Dimensiunea medie a prestațiilor de șomaj în perioada anului 2019 a fost de 429,7 RUB sau 28,3% din bugetul minimului de existență, în medie, pe cap de locuitor. Nevoia organizațiilor regiunii pentru angajați la 01.01.2020 a fost de 2814 de pers. Astfel, pentru un cetățean înregistrat care nu desfășoară activități de muncă există în medie 0,9 locuri vacante. Din numărul total de posturi vacante, 59,5% sunt destinate angajării lucrătorilor.

Remunerarea muncii. Pentru perioada anului 2019, salariul mediu lunar nominal pe angajat în regiune (cu excepția întreprinderilor mici, a organizațiilor non-profit, a agențiilor de aplicare a legii și a autorităților vamale) a constituit 4702 RUB sau 108,7% în comparație cu anul 2018. În organizațiile bugetare, salariul mediu lunar a fost de 3195 RUB, ceea ce reprezintă cu 11,8% mai mult decât în anul trecut.

În perioada anului 2019, salariile medii lunare nominale pe angajat în sub-sectoarele "Electro-și Radiocomunicații" (12196 RUB sau 758 USD)¹¹, "Bănci, credite" (8403 RUB sau 522 USD), "Asigurări" (7864 RUB sau 488 USD), "Industrie" (6365 RUB sau 395 USD), "Construcții" (5623

¹¹ Cursul oficial de schimb mediu al autorității monetare din partea stângă a râului Nistru pe perioada ianuarie-decembrie 2019 – 1 dolar SUA=16,1000 RUB (https://www.cbpmr.net/data/svk_nar_itog_11_01_2020.pdf)

RUB sau 349 USD), "Servicii de procesare a datelor" (5453 RUB sau 339 USD), "Activități comerciale generale" (5358 RUB sau 333 USD), "Cultură fizică, recreere și turism" (5314 RUB sau 330 USD), "Transport" (4791 RUB sau 298 USD) au depășit în mod semnificativ nivelul salariului mediu pe regiune (4702 RUB sau 292 USD). În același timp, salariul mediu lunar pe salariat în sub-sectoarele: "Silvicultură" (2302 RUB sau 143 USD), "Geologie și meteorologie" (2490 RUB sau 155 USD), "Comunicare poștală" (2570 RUB sau 160 USD), "Protecție socială" (2806 RUB sau 174 USD), "Cultură și artă" (2865 RUB sau 178 USD), "Învățământ" (3106 RUB sau 193 USD), "Îngrijirea sănătății" (3231 RUB sau 201 USD), "Servicii științifice" (3381 RUB sau 210 USD), "Tipuri de servicii publice non-productive" (4012 RUB sau 249 USD), "Edituri și tipografii" (4211 RUB sau 262 USD), "Tranzacții imobiliare" (4343 RUB sau 270 USD), "Agricultură" (4366 RUB sau 271 USD), "Gospodăria locativ-comunală" (4491 RUB sau 279 USD), "Comerț și alimentație publică" (4628 RUB sau 287 USD) au fost semnificativ sub nivelul salariului mediu pe regiune.

Tabelul 6.1. Minimul de existență în medie pe o persoană în Regiunea din partea stângă a Nistrului pentru perioada anului 2019, RUB pe lună

Lunile anului 2019	Total populație	Inclusiv:				
		Aptă de muncă		Pensionari	Copii	
		Bărbați 16-59 ani	Femei 16-54 ani		cu vârsta până la 6 ani	De la 7 până la 15 ani
Ianuarie	1494	1662	1540	1261	1378	1673
Februarie	1503	1673	1552	1267	1378	1684
Martie	1516	1686	1566	1278	1389	1698
Aprilie	1529	1701	1580	1291	1399	1713
Mai	1559	1736	1610	1317	1417	1748
Iunie	1543	1714	1590	1302	1417	1741
Iulie	1510	1676	1559	1271	1393	1707
August	1500	1667	1550	1263	1382	1692
Septembrie	1514	1685	1563	1274	1384	1702
Octombrie	1515	1686	1567	1277	1383	1697
Noiembrie	1519	1690	1571	1280	1389	1704
Decembrie	1526	1697	1578	1285	1393	1713

Sursa: Conform datelor Serviciului Statistic al Transnistriei

În perioada anului 2019, salariile medii lunare nominale ale lucrătorilor au fost mai mici decât media industriei pe regiune (6365 RUB sau 395 USD) în aproape toate sub-sectoarele industriei, cu excepția: "Metalurgiei feroase" (7893 RUB sau 490 USD), care este mai mare decât salariul mediu din regiune cu 67,9%, "Industriei de energie electrică" (7092 RUB sau 440 USD), care este mai mare decât salariul mediu din regiune cu 50,8% și "Industriei constructoare de mașini și prelucrării metalelor" (6968 RUB sau 433 USD), care este mai mare decât salariul mediu din regiune cu 48,2%. Salarii medii lunare mai mari decât media pe regiune în ramurile industriei s-au înregistrat și în: "Industria materialelor de construcții" - 6060 RUB sau 376 USD (cu 28,9%), "Industria alimentară" - 5653 RUB sau 351 USD (cu 20,2%), "Industria chimică" - 5548 RUB sau 345 USD (cu 18,0%), "Industria ușoară" - 5514 RUB sau 342 USD (cu 17,3%), "Industria morăritului și furajelor" - 5296 RUB sau 329 USD (cu 12,6%).

Protecția socială a populației. La sfârșitul anului 2019 numărul pensionarilor a fost de 101713 pers., cu 7,9% mai puțin decât anul trecut. Mărimea medie a pensiilor era de 1397,67 RUB. Valoarea totală a pensiilor care le-au fost alocate cu indemnizații, creșteri, compensații și pensii suplimentare acordate în perioada anului 2019 a constituit 142161,0 mii RUB.

Minimul de existență. În anul 2019, minimul de existență pe cap de locuitor era de 1519 de RUB, cu 4,8% mai mult decât în anul 2018.

Infrațiuni. Potrivit organelor de ocrotire a ordinii publice, în perioada anului 2019 s-au înregistrat 10168 cereri și rapoarte de infrațiuni, cu 1,4% mai puțin decât în perioada anului 2018. În anul 2019, au fost înregistrate 3515 de infrațiuni, ceea ce reprezintă cu 11,0% mai puțin decât perioada anului trecut. Au fost soluționate în total 2897 de cauze penale, dintre care 2115 au fost sesizate în instanță. În perioada anului 2019, au fost suspendate 124 cauze penale pentru căutarea învinuitului, 258 cazuri – pentru neidentificarea persoanelor care urmează să fie acuzate ca inculpați. Din totalul infrațiunilor înregistrate, 604 (17,2%) au fost clasificate drept grave, 323 (9,2%) au fost deosebit de grave. Este de remarcat că față de perioada anului 2018, numărul infrațiunilor deosebit de grave a crescut cu 13,3%, iar numărul celor grave a scăzut cu 14,9%. În 2019 au fost înregistrate 508 infrațiuni legate de traficul de droguri; 134 infrațiuni legate de traficul ilicit de arme; 1 infrațiune comisă cu utilizarea armelor, munițiilor și explozivilor.

În perioada anului 2019 au fost investigate 3279 de infrațiuni, dintre care 616 (18,8%) au fost comise de persoane condamnate anterior, 433 (13,2%) - de un grup de persoane, 356 (10,9%) erau femei, 232 (7,1%) – cetățeni minori. În perioada de raportare, 497 (15,2%) de infrațiuni au fost comise în stare de ebrietate alcoolică, narcotică și alte tipuri de intoxicații. Ca urmare a infrațiunilor comise, au suferit 1739 de pers., dintre care 28 de pers. au murit (1,6%), 58 au suferit pagube serioase de sănătate (3,3%).

Capitolul VII

PROGNOZA PENTRU ANUL 2020 (varianta preliminară)

Rezultatele activității economiei naționale în anul 2019

În anul 2019 economia Republicii Moldova a fost în creștere comparativ cu anul 2018 cu 3,6%, totodată ca și în anul precedent dinamica a continuat să tempereze (Tabelul 7.1). Principali factori care au o influență mai puțin pozitivă asupra creșterii, au fost evoluțiile negative din sectorul agricol și situația politică instabilă.

După 3 ani consecutivi de creștere, producția agricolă și, corespunzător valoarea adăugată brută generată de acest sector, a fost în scădere (-2,3%) comparativ cu anul precedent. Principala cauză a fost clima nefavorabilă. Declinul producției agricole, care rămâne să fie unul din principalele ramuri ale economiei naționale, de obicei influențează negativ și ale tipuri de activități. Totodată în 2019 industria alimentară a înregistrat o dinamică bună comparativ cu anul 2018 (+5,7% f.a.p.), iar volumul fizic al exporturilor deși a temperat semnificativ în ultimul trimestru al anului, s-a menținut pozitiv (1,9%). În anii 2012, 2015 când condițiile climaterice, la fel au influențat negativ sectorul agricol, acest lucru s-a exprimat printr-o scădere a volumului fizic al exporturilor în ultimele 2 trimestre ale anilor corespunzători și printr-o temperare sau chiar scădere a producției generată de industria alimentară.

Din punct de vedere politic, anul 2019 a fost destul de complicat. În primul rând au fost alegerile parlamentare, desfășurate la sfârșitul lunii februarie, în premieră, în baza unui sistem mixt, care a avantajat partidele politice mari și le-a defavorizat pe cele mici. Rezultatul alegerilor a dus la criza politică care a durat aproape trei luni. Această perioadă s-a caracterizat printr-o incertitudine cauzată de lipsa dialogului dintre forțele politice și iminența unor alegeri parlamentare noi. În anumite circumstanțe, la începutul lunii iunie, s-a ajuns la formarea unui Guvern susținut de o coaliție neobișnuită dintre forțele de stânga și dreapta. Însă, peste 5 luni, Guvernul a fost demis în baza moțiunii de cenzură susținută în Parlament. Totuși, în scurt timp a fost numit noul cabinet de miniștri. Astfel, pe parcursul acestui an s-au schimbat trei guverne și aceasta nu a adus plus valoare la dezvoltarea economică a țării, care comparativ cu alte state din regiune este la un nivel extrem de jos.

Produsul Intern Brut (PIB). În anul 2019, conform calculelor preliminare ale Biroului Național de Statistică, Produsul Intern Brut a constituit 210 mld. Lei, cu o creștere, în termeni reali, de 3,6% în raport cu anul precedent.

Contribuția categoriilor de resurse și de utilizări la modificarea PIB

Categorii de resurse

La creșterea PIB, în anul 2019, contribuții pozitive mai importante au avut următoarele activități economice:

- Construcțiile (+1,2%), cu o pondere de 8,6% la formarea PIB, înregistrând o creștere a Valorii Adăugate Brute (VAB) cu 15,9%;
- Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor; transportul și depozitările; activitățile de cazare și alimentație publică (+1,2%), cu o pondere de 21,8% la formarea PIB și o majorare a VAB cu 5,7%;
- Industria extractivă; industria prelucrătoare; producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor (+0,4%), cu o pondere de 14,2% la formarea PIB și o majorare a VAB cu 2,6%;
- Informațiile și comunicațiile (+0,4%), cu o pondere de 4,7% la formarea PIB și o majorare a VAB cu 9,2%;
- De menționat că deși deține o cotă mică în structura PIB care cauzează și influența sa puțin semnificativă la modificarea PIB-ului, în 2018-2019, sectorul HORECA a înregistrat o dinamică destul de înaltă comparativ cu anii precedenți. Această evoluție poate fi corelată cu reducerea cotei TVA aplicată pentru acest sector la finele anului 2018.

Volumul impozitelor pe produs s-a majorat cu 1,4% în raport cu anul precedent, contribuind la creșterea PIB cu 0,2% și la formarea acestuia cu 13,1%. Totodată, acestea au crescut semnificativ mai lent comparativ cu anul 2017-2018.

Activitățile care au avut o contribuție negativă la creșterea PIB:

- Agricultură, silvicultură și pescuit a consemnat o contribuție (-0,2%) ca urmare a reducerii VAB cu 2,3%.
- Administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii; învățământ; sănătate și asistență socială a consemnat o contribuție (-0,1%) ca urmare a reducerii VAB cu 0,8%.

În ansamblu pe economie VAB a depășit cu 3,4% nivelul anului precedent, contribuind la creșterea și formarea PIB cu 3,4% și 86,9%, respectiv.

Categorii de utilizări

În vederea utilizării PIB creșterea s-a datorat, în principal:

- Consumului final al gospodăriilor populației (+2,5%), cu o pondere de 83,3% la formarea PIB și o majorare a volumului cu 3,0%. Comparativ cu anii 2017-2018 acesta a temperat însă, semnificativ.
- Formării brute de capital fix (+3,1%), cu o contribuție la formarea PIB de 26,3% și o majorare a volumului cu 12,9%.

Contribuție negativă la creșterea PIB a avut-o exportul net (-1,5%), consecință a aportului mai semnificativ a volumului importurilor de bunuri și servicii la formarea PIB (55,2%) față de cel al exporturilor de bunuri și servicii (30,5%) și a creșterii a volumului importurilor de bunuri și servicii cu 6,7% corelată cu o creștere a volumului exporturilor de bunuri și servicii cu 7,3%.

Agricultura. În anul 2019 gospodăriile agricole de toate categoriile au marcat o reducere cu 1,9% a producției globale agricole, în comparație cu anul precedent, după o creștere de 3 ani consecutiv.

Micșorarea producției agricole a fost determinată de reducerea producției **animalieră** (-6,0%), dar și a producției **vegetale** (-0,3%). Descreșteri s-au atestat la tutun (-34%), sfeclă de zahar (-16,8%), struguri (-10,1%), lapte (-10,6%), rapiță (-9,7%). Mai mult de cât în anul 2018 s-au recoltat: legume (+8,5%), soia (+8,2%), cartofi (1,2%), cereale și leguminoase boabe (+1,1%). Referitor la producția animalieră, aici se atestă o reducere pe toate pozițiile: producția laptelui - cu 10,6%, cu 5,3% a cărnii (în masă vie) și cu 1,9% - producția de ouă.

Industria. Producția industrială, pe parcursul anului 2019, a consemnat o evoluție de 2% în comparație cu evoluția din anul precedent. Majorarea producției industriale s-a datorat creșterii în industria prelucrătoare (+3,1%). În același timp au avut loc descreșteri în furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (-4,0%) și industria extractivă (-1,9%). În componența ramurii industrie, ca și în trecut, n-au intervenit careva schimbări structurale semnificative, partea leului aparținând subramurii „industria prelucrătoare” cu o pondere în jur de 80%.

Transportul de mărfuri și pasageri. În anul 2018 volumul mărfurilor transportate cu toate felurile de transport a constituit 18,9 mil. tone, fiind cu 3,7% mai puțin decât nivelului anului precedent. Parcurusul mărfurilor a înregistrat o creștere de +1,3% și a atins cifra de 4,9 mld. tone-km. Întreprinderile de transport feroviar au înregistrat descreșteri cât la volumul de mărfuri transportate, atât și la parcursul acestora, creșteri au înregistrat transportul aerian și fluvial. Cu toate felurile de transport au fost transportați 103 milioane de pasageri, ori cu 0,8% mai mult de cât în anul 2018.

Comerțul exterior. Exportul de mărfuri, în anul 2019, a constituit 2779,2 mil.USD și s-a majorat cu 2,7% în comparație cu valoarea din anul precedent. Importurile de mărfuri au totalizat 5841,8 mil.USD, majorându-se față de anul 2018 cu 1,4%. Deficitul balanței comerciale a rămas la nivelul de trei mld. USD (3062,6), fiind cu aproape 10 mil.USD inferior nivelului anului 2018. Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a rămas la nivelul anului precedent, constituind 47%. Reexporturile de mărfuri străine au totalizat 0,7 mld. USD, micșorându-se cu 28,1% comparativ cu anul 2018.

Ponderea exporturilor și a importurilor destinate țărilor UE nu a suferit modificări esențiale în comparație cu anii precedenți. Astfel exporturile au revenit la nivelul anului 2017, constituind 65,9% (65,8% în 2017, 68,8% în 2018). Importurile din țările UE a constituit 49,5% (49,1% în 2017, 49,4% în 2018). Ponderea statelor CȘI la exporturi în 2019 a constitui 15,7%, puțin mai mare decât în 2018, iar la importuri puțin s-a micșorat – de la 25,1% la 24,25%.

În structura comerțului exterior, în anul 2019, nu au intervenit modificări semnificative. A menținut poziția de lider exportul de mașini și echipamentelor pentru transport, care a constituit 23,3%, majorându-se cu 1,6 p.p. față de în 2018.

În anul 2019, comparativ cu anul 2018, s-au marcat creșteri la exporturile de mașini și aparate electrice (+9,6%), fructe și legume (+11%), produse medicinale și farmaceutice (+35%), semințe și fructe oleaginoase (+8,7%), cereale și preparate pe bază de cereale (+4,1%), instrumente și aparate, profesionale, științifice și de control (+23,2%). Concomitent au sporit importurile de produse medicinale și farmaceutice (+12,4%), legume și fructe (+9,6%), produse lactate și ouă de

păsări (+16,8%), îngrășăminte naturale și minerale naturale (+47,8%), cereale și preparate pe bază de cereale (+10,1%), construcții prefabricate; alte instalații și accesorii pentru instalații sanitare, de încălzit și de iluminat (+15,4%).

Investițiile în active imobilizate. Volumul investițiilor în active imobilizate a constituit 27,8 mld. lei și s-a majorat cu 9,4% față de anul 2018. Din volumul total al investițiilor 16,5 mld. lei sunt mijloace proprii ale investitorilor, ori 59,2% din total, 4,6 mld. lei – surse bugetare (16,4%), 1,5 mld. lei – surse din străinătate (4,3%) și 2,8 mld. lei – alte surse (10,0%). Spre deosebire de anii precedenți, această creștere a fost determinată de impulsul investițiilor private stimulate de reducerea poverii fiscale în T4 2018 – reducerea cotei contribuțiilor sociale de la 23% la 18%. Investițiile din mijloacele proprii ale investitorilor au sporit cu 8,2%. În 2019 au sporit investițiile străine cu 33,9%, fiind înregistrat și un salt major, dublu în valoarea influxului net de ISD. În același timp, investițiile din mijloacele alocate din contul bugetelor de stat s-au micșorat cu 0,6% după o creștere impunătoare în 2017, 2018 (inclusiv din contul dezvoltării proiectului „Drumuri Bune”, deși investițiile locale s-au majorat cu 8,3%).

Cifra de afaceri în comerț și servicii. În anul 2019 cifra de afaceri din comerțul cu amănuntul a crescut cu 13,2%, din comerțul cu ridicata – cu 14,7%, iar cifra de afaceri pentru serviciile de piață prestate populației - cu 14,6% față de anul 2018.

Salariul nominal mediu lunar al unui lucrător în economia națională a constituit 7356 lei, în creștere cu 17,4% față de anul precedent, iar valoarea lui reală a crescut cu 12%.

Transferurile de peste hotare a mijloacelor bănești (remiterile) au constituit 1222 mil.USD, cu 44 mil.USD mai puțin de cât în anul precedent.

Creșterea economică atestată în anul 2019 este sub nivelul mediu obținut în anii 2000-2018. Rezultatele anului au fost negativ influențate de instabilitatea politică și de nivelul sporit de incertitudine în rândul oamenilor de afaceri în legătură cu situația politico-economică tensionată din țară, care a complicat procesul normal al creditării businessului, extinderii implementării investițiilor private autohtone și, mai ales, a celor străine.

Particularitățile anului 2020

Dacă evoluția economică din primele luni ale anului 2020 nu se deosebește de ritmurile caracteristice RM, atunci introducerea stării de urgență, din cauza pandemiei, pentru perioada 17 martie-15 mai a intervenit cu modificări semnificative în parcursul economic al țării. Sistarea activității economice a majorității întreprinderilor va duce la un colaps enorm, care la moment este dificil de evaluat. Dificultatea evaluării este determinată și de faptul că până la moment nu este clar dacă starea de urgență se va termina în 15 mai. Conform experților, cel mai probabil aceasta ar putea fi prelungită și după 15 mai. Fiind o economie mică și deschisă gravitatea declinului economic în RM este determinată și de faptul că recesiunea va afecta majoritatea țărilor din lume. La moment nu fac față pandemiei țările cu o economie dezvoltată și cu un sistem medical mult superior celui din RM. O țară săracă, cum este RM, nu dispune de mari fonduri operaționale, care pot fi îndreptate spre atenuarea crizei. Pentru a face față crizei vom necesita subvenții și finanțare din partea comunității globale.

Pandemia declanșată va afecta toate ramurile economiei naționale, în deosebi transportatorii și cei din domeniul HORECA. De durată stării de urgență va depinde dacă falimentează sau nu aceste întreprinderi, ceea ce va determina durată crizei economice post-pandemie și capacitatea de relansare.

Pe lângă starea de urgență, care împiedică agricultorii să-și vândă producția timpurie, mai sunt și alte probleme. Contribuția sectorului agrar la formarea PIB-ului este mai importantă în semestrul doi și trei, dar aceasta depinde de efectuarea lucrărilor în primul semestru, care vor fi efectuate în condiții mai dificile. În plus se prevede un an mai puțin favorabil pentru agricultură și din punct de vedere al condițiilor climaterice. Umiditatea redusă a solurilor nu dă mari speranțe agenților economici.

Se știe că creșterea economică din țara noastră este bazată pe consum, care în mare măsură este determinată de remitențe. În acest an, conform unor prognoze optimiste, volumul remitențelor va scădea drastic, posibil peste 40%, ceea ce va diminua cererea la majoritatea produselor industriale.

Vor avea loc modificări importante pe piața schimburilor valutare, care deja se observă, și aceasta se va datora din nou remitențelor, care vor intra tot mai puține.

La moment își continuă activitatea magazinele de produse alimentare și sanitare, farmaciile și stațiile PECO. Mai activează agenții din zonele economice libere. În condițiile menținerii cererii, pot activa, cei care lucrează la distanță, anume din domeniul informaticii. Sectorul devine important pentru economia națională. Contribuția sa la creșterea economică în anul trecut a constituit 0,4% și a avut o contribuție importantă și la creșterea exportului de servicii. Un alt moment pozitiv este că unele întreprinderi au trecut la deservirea on-line.

De durată perioadei de stare de urgență va depinde impactul asupra economiei naționale, dar nu mai puțin important va fi capacitatea și durată de relansare post-pandemie. Aceasta depinde de capacitatea actualei guvernări de a salva de la faliment întreprinderile mici și mijlocii, păstrarea rețelelor de afaceri și comerț. Închiderea acestor întreprinderi va însemna disponibilizarea a unui număr mare de angajați, ceea ce va duce, pe termen scurt, la creșterea semnificativă a șomajului și la revolte sociale, dar pe termen lung, economia națională se va lipsi de plătitori de impozite.

Conform experților internaționali în această perioadă rolul guvernării devine tot mai important. Intervenția sectorului public este justificată atâta timp cât persistă circumstanțe excepționale, dar trebuie asigurată într-un mod transparent și cu clauze clare de apariție: garantarea funcționării principalelor sectoare, controlul prețurilor, asigurarea resurse suficiente pentru persoanele afectate de criză, protejare rețelei dintre lucrători și angajatori, producători și consumatori, creditori și împrumutați, astfel încât întreprinderile să poată relua activitatea după criză.

Exercițiul de prognoză pentru anul 2020 s-a efectuat cu ajutorul modelului macroeconomic elaborat în cadrul INCE, ținându-se cont de impactul pandemiei asupra evoluției economiei naționale și a unor posibile devieri de la normalitate care ar putea avea loc (vezi Tabelul 7.1).

Tabelul 7.1. Evoluția indicatorilor macroeconomici principali în anii 2016-2019 și prognoza pentru anul 2020

	Unitatea de măsură	2016	2017	2018	2019	2020
		Efectiv				
PIB nominal	mld. lei	160,8	178,9	192,5	210,1	196,1
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	104,5	104,7	104,3	103,6	96
Indicele prețului de consum mediu anual	%	106,4	106,6	103,0	104,8	107
Cursul mediu de schimb	lei/USD	19,9	18,5	16,8	17,6	18,2
Export de bunuri	mil.USD	2045	2425	2707	2779	2440
Față de anul precedent	%	104	118,6	111,6	102,7	87,8
Import de bunuri	mil.USD	4020	4831	5760	5841,8	5063,9
Față de anul precedent	%	100,8	120,2	119,2	101,4	86,7
Soldul negativ al balanței comerciale	mil.USD	1975	2406	3054	3506	2624
Producția industrială în prețuri curente	mld.lei	47,6	52,7	56,2	59	51,9
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	100,9	103,4	103,7	102	84,8
Producția agricolă în prețuri curente	mld.lei	30,5	34,1	32,6	34,4	32,7
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	118,8	109,1	102,9	98,1	97,4
Investiții în active imobilizate	mld.lei	19,7	23,5	27,5	27,8	26,1
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	87,2	103,5	112,9	109,4	91,6
Salariul nominal mediu lunar	lei	4998	5587	6268	7356	7645
Față de anul precedent						
nominal	%	110,1	111,8	112,2	117,4	104
real	%	103,5	104,9	108,9	112	97,2
Fondul de remunerare a muncii	mld.lei	56,7	63	77,2	85	71,8
Rata șomajului	%	4	3,9	2,9	5,1	7
Transferuri de peste hotare a mijloacelor bănești	mil. dol.	1079	1199	1266	1222	734

Sursa: BNS, estimările-autorilor

Conform calculelor efectuate în baza modelului și ajustate de experți, producția **agricolă** în 2020 va descrește cu 2,6%, atingând un volum de 32,7 mld. lei. Este o descreștere relativ mică în comparație cu alte poziții. Este o prognoză optimistă, bazată pe ameliorarea situației climatice și speranța că mai multe produse autohtone din sectorul agricol vor apărea pe rafturile magazinelor din țară. Sectorului agricol continuă să aibă un rol important pentru economia națională, deoarece de rezultatele acestuia depinde activitatea industriei, a transporturilor, asigurarea pieței interne și a exportului cu produse alimentare. Având în vedere că țara noastră, în prezent, nu este în stare să acopere pe măsură necesitățile interne de consum din resursele proprii și este nevoită să importe o bună parte din produsele de origine vegetală și animalieră, situația din acest domeniu trebuie să fie permanent în vizorul organelor de resort. Țara dispune de potențial în substituirea unor produse importate, inclusiv producția de carne și lapte.

Pentru anul 2020 producția **industrială** va înregistra o descreștere de 15,2% și va constitui un volum egal cu 52 mld. lei. Involuția este determinată de descreșterile din agricultură din anul trecut, dar și cea prognozată pentru acest an. Din această cauză volumul de producție, care trebuie procesat va fi mai mic. Desigur, pe lângă aceasta este stoparea activității întreprinderilor industriale, reducerea cererii interne și externe pentru unele sectoare.

Comerțul extern va fi afectat, atât din cauza stopării activității economice, cât și din cauza dificultăților, care apar la trecerea hotarelor. Una din cauzele diminuării importului este reducerea consumului. Estimările efectuate indică că, în anul 2020, **importurile** se vor diminua cu 13,3%, iar exporturile cu 12,2%. Aceasta va duce la îmbunătățirea soldului **balanței comerciale**, în comparație cu anul trecut. Ca rezultat deficitul balanței comerciale va atinge în acest an 2624 mil.USD, ori cu 892 mil.USD mai puțin de cât în anul 2019.

În 2019 investițiile au fost un catalizator important al creșterii, având în vedere dinamica înregistrată și temperarea consumului și a exportului pe de altă parte. Comparativ cu 2017-2018 când acestea au fost susținute, preponderent din bugetul de stat, în 2019 au reanimat investițiile private și impulsul a venit din partea politicii fiscale care a fost relaxată ușor. Pentru anul 2020 deși Guvernul va încerca să găsească instrumente de stimulare pentru mediul de afaceri, posibilitățile vor fi mai limitate din cauza constrângerilor majore cu care se va confrunta bugetul public. Astfel pentru acest an se prognozează un ritm de descreștere de 8,4%, dar care poate să se înrăutățească, în virtutea mai multor circumstanțe.

Menținerea înaltă a ritmului de creștere a **saleriului** nominal în ultimii ani, poate influența o creștere nominală și în 2020 (+4%), dar nu și o creștere reală.

Se prevede ca rata șomajului să fie în jur de 7%.

Cu toate că prognoza efectuată vorbește despre înrăutățirea situației economice în țară, se poate întâmpla ca în final aceasta să fie un scenariu optimist. Evoluțiile recente, atât pe plan național cât și la nivel global indică asupra amplificării dinamicii negative. Din această cauză în 2020 nu este exclus să avem o recesiune și mai mare decât cea prognozată. Capacitatea economiei naționale de a se relansa depinde de mulți factori, inclusiv de capacitatea guvernării de a gestiona situația, dar și a populației de a acționa corect.

ANEXE STATISTICE

UTILIZĂRI PIB														
Perioada	PIB			Consum final			Formarea brută de capital fix			Variația stocurilor			Export net	
	mil. lei	în %	f.p.s.a.p.	mil. lei	în %	f.p.s.a.p.	mil. lei	în %	f.p.s.a.p.	mil. lei	în %	f.p.s.a.p.	mil. lei	în %
	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț.	f.p.s.a.p.	preț.	f.p.s.a.p.	preț.	f.p.s.a.p.	preț.	f.p.s.a.p.
2015	121850,9	99,5	131230,0	98,1	29492,3	98,8	-1952,2	x	-36919,2	x	x	-36919,2	x	
2016	134476,6	104,1	142112,0	103,0	30021,5	97,0	172,5	x	-37829,5	x	x	-37829,5	x	
2017	150369,3	104,5	157666,1	104,0	32864,9	105,3	2129,9	x	-42291,7	x	x	-42291,7	x	
2018	190016,3	104,0	191142,3	103,2	46148,1	114,0	1831,8	x	-49105,9	x	x	-49105,9	x	
2019	2100098,8	103,6	206785,8	102,6	53713,9	112,9	1552,2	x	-51953,0	x	x	-51953,0	x	
Trimestrul I 2016	27097,4	100,8	29742,0	101,9	5946,8	96,4	449,7	x	-9040,6	x	x	-9040,6	x	
Trimestrul II 2016	31433,8	101,8	34136,9	101,8	6838,3	90,6	113,1	x	-9654,5	x	x	-9654,5	x	
Trimestrul III 2016	39749,3	106,3	39624,7	104,1	8667,7	98,9	889,1	x	-9432,2	x	X	-9432,2	X	
Trimestrul IV 2016	36196,0	106,5	38608,8	103,7	8568,7	101,0	-1279,3	x	-9702,1	x	x	-9702,1	x	
Trimestrul I 2017	29669,7	103,1	32357,3	103,4	6657,4	103,3	830,5	x	-10175,5	x	x	-10175,5	x	
Trimestrul II 2017	34251,2	102,5	37579,8	103,2	7449,2	106,3	756,6	x	-11534,37	x	x	-11534,37	x	
Trimestrul III 2017	45523,5	105,4	447566,8	104,6	9662,6	98,9	1866,6	x	-10762,5	x	x	-10762,5	x	
Trimestrul IV 2017	40924,9	106,4	42972,2	104,7	9095,8	105,9	-1323,7	x	-9819,4	x	x	-9819,4	x	
Trimestrul I 2018	37608,5	103,7	40745,1	103,3	7687,5	104,2	-629,9	x	-10194,1	x	x	-10194,1	x	
Trimestrul II 2018	44166,31	105,2	37022,84	102,8	11406,47	109,3	137,07	x	-12354,6	x	x	-12354,6	x	
Trimestrul III 2018	57370,49	103,4	51087,05	101,9	15636,67	120,3	3322,83	x	-12676,07	x	x	-12676,07	x	
Trimestrul IV 2018	50871,0	103,9	54332,85	104,7	11417,51	118,1	-998,17	x	-13881,19	x	x	-13881,19	x	
Trimestrul I 2019	41184,8	104,4	43909,3	101,9	8487,3	111,3	-691,4	x	-10520,3	x	x	-10520,3	x	
Trimestrul II 2019	49704,1	105,8	48885,3	101,7	15137,1	126,1	-349,1	x	-13969,25	x	x	-13969,25	x	
Trimestrul III 2019	64323,5	104,3	56934,6	104,6	17835,8	110,9	3352,3	x	-13799,1	x	x	-13799,1	x	
Trimestrul IV 2019	54886,5	100,2	57056,6	102,0	12253,8	103,3	-759,6	x	-13664,3	x	x	-13664,3	x	

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

RESURSE PIB

Perioada	PIB		VAB		Agricultura		Industria		Construcții		Alte activități		Impozite nete pe produs	
	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %
	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.
2015	121850,9	99,5	103160,8	99,6	14267,8	86,6	14919,3	103,4	4359,7	100,6	69441,4	102,8	18690,1	99,2
2016	134476,6	104,1	114531,6	104,8	16409,4	118,2	20254,2	102,1	4388,4	93,3	73479,6	102,2	19945,0	100,6
2017	150369,3	104,5	126440,9	103,8	18357,6	107,9	21952,2	103,0	4928,6	104,3	81202,6	102,4	23228,3	108,6
2018	190016,3	104,0	164179,4	104,2	19306,1	101,9	28602,1	104,3	15050,5	116,0	101220,7	103,1	25836,9	102,7
2019	210098,8	103,6	182594,9	103,9	20718,3	97,7	29744,9	102,6	18153,5	115,9	113978,3	103,6	27503,9	101,4
Trimestrul I 2016	27097,4	100,8	23018,9	100,6	1005,9	105,1	4529,9	101,14	697,3	96,0	17143,0	98,8	4078,4	102,2
Trimestrul II 2016	31433,8	101,8	26575,5	102,4	2078,4	104,1	4839,2	100,00	1410,5	85,5	18247,4	102,5	4858,3	98,7
Trimestrul III 2016	39749,3	106,3	34143,8	107,1	8202,8	124,2	4647,6	101,2	1463,3	97,2	19099,6	101,3	5605,5	101,7
Trimestrul IV 2016	36196,0	106,5	30793,2	107,6	5122,2	117,6	5506,9	106,2	817,3	99,8	19346,8	105,5	5402,8	100,1
Trimestrul I 2017	29669,65	103,1	24685,63	103,7	990,94	101,8	4685,5	101,2	834,96	102,7	18174,2	103,7	4984,02	100,1
Trimestrul II 2017	34251,17	102,5	28336,6	101,1	2140,64	93,1	5091,95	100	1592,77	105,5	19511,2	102,1	5914,57	110
Trimestrul III 2017	45523,5	105,4	38896,8	104,6	9241,1	106,0	6100,4	104,9	1625,5	104,0	21929,8	102,1	6626,7	110,1
Trimestrul IV 2017	40925,0	106,4	34521,9	105,3	5985,0	118,5	6074,3	105,1	875,3	104,3	21587,3	101,7	6403,0	113,3
Trimestrul I 2018	37608,54	103,7	32238,71	103,6	1115,93	100,0	6467,87	104,6	2230,05	103,5	22424,9	103,6	5369,83	104,0
Trimestrul II 2018	44166,31	105,2	37965,114	104,9	2587,0	105,0	6856,59	109,3	4595,41	108,0	23926,1	114,5	6201,2	102,2
Trimestrul III 2018	57370,49	103,4	50251,63	103,5	9796,0	98,6	7522,73	102,5	5533,4	130,0	27399,5	101,5	7118,85	102,4
Trimestrul IV 2018	50871,0	103,9	43724,0	104,1	5807,2	105,9	7754,9	101,7	2691,6	116,2	27470,3	103,2	7147,0	102,3
Trimestrul I 2019	41184,8	104,4	35376,6	105,1	1139,4	99,0	6694,4	103,1	2603,3	115,7	24939,6	104,9	5808,1	100,3
Trimestrul II 2019	49704,1	105,8	43044,25	106,6	2893,6	95,6	7253,7	103,9	6294,35	132,0	26602,7	103,5	6659,8	101,5
Trimestrul III 2019	64323,5	104,3	56932,1	104,7	9677,7	106,3	8058,6	104,3	6435,4	109,6	32760,3	103,4	7391,4	101,7
Trimestrul IV 2019	54886,5	100,2	47241,9	99,9	7007,6	89,1	7738,1	99,4	2820,5	101,7	29675,6	102,9	7644,6	102,0

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Prețurile de consum					
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2015	9,7	9,8	11,8	6,2	6,2
2016	6,4	7,4	6,3	4,9	4,9
2017	6,6	7,9	4,5	7,1	7,1
2018	3,0	5,4	2,7	0,2	0,2
2019	4,8	7,6	4,2	1,5	1,5
TI 2016	11,0	12,2	10,0	10,5	10,5
TH 2016	7,9	8,3	7,1	7,7	7,7
TI 2016	4,5	6,2	5,0	2,1	2,1
TI 2016	2,5	3,2	3,5	0,2	0,2
TI 2017	4,3	4,5	4,7	3,1	3,1
TH 2017	7,1	8,4	4,9	8,2	8,2
TI 2017	7,4	8,9	4,4	8,7	8,7
TI 2017	7,5	10,0	4,1	8,2	8,2
TI 2018	5,2	8,4	2,9	3,2	3,2
TH 2018	3,2	5,4	2,8	0,3	0,3
TI 2018	2,9	5,9	2,9	-2,0	-2,0
TI 2018	1,0	2,2	2,1	-2,3	-2,3
TI 2019	2,5	3,4	3,2	-0,1	-0,1
TH 2019	4,1	6,6	4,0	0,1	0,1
TI 2019	5,7	8,7	4,7	2,4	2,4
TI 2019	7,1	11,6	4,8	3,5	3,5

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE

Prețurile de consum				
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Ianuarie 2018	6,0	8,4	3,4	5,4
Februarie 2018	5,0	8,1	2,8	3,0
Martie 2018	4,7	8,8	2,4	1,3
Aprilie 2018	3,7	6,8	2,4	0,4
Mai 2018	2,8	4,2	2,7	0,4
Iunie 2018	3,2	5,1	3,3	0,1
Iulie 2018	3	5,5	3,4	-1,7
August 2018	3,2	6,9	2,7	-1,9
Septembrie 2018	2,4	5,3	2,6	-2,5
Octombrie 2018	1,2	2,3	2,5	-2,3
Noiembrie 2018	0,9	2	2	-2,3
Decembrie 2018	0,9	2,2	1,7	-2,3
Ianuarie 2019	2,2	3	3	-0,3
Februarie 2019	2,4	3,5	2,9	-0,2
Martie 2019	2,8	3,8	3,7	0,1
Aprilie 2019	3,2	4,5	3,7	0,5
Mai 2019	4,6	8	4	0,1
Iunie 2019	4,4	7,3	4,4	-0,3
Iulie 2019	5,4	8,6	4,6	1,4
August 2019	5,5	8,3	4,8	2,2
Septembrie 2019	6,3	9,3	4,6	3,7
Octombrie 2019	6,8	10,7	4,7	3,6
Noiembrie 2019	7,1	11,8	4,6	3,5
Decembrie 2019	7,5	12,4	5,2	3,5
Ianuarie 2020	6,9	11,5	3,8	4,1
Februarie 2020	6,4	11,0	3,2	3,8

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE

Prețurile producției industriale						
	Ritmul de creștere al prețurilor la IPPI, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor în construcții, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele agricole, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2015	6.3	4.4	6.8	2.8	8.0	22.5
2016	4.5	2.8	4.3	6.2	8.7	-3.4
2017	3.3	2.5	3.0	6.8	7.1	-2.1
2018	0.4	3.0	0.2	2.3	6.3	-7.5
2019	1.8	13.0	1.7	0.4	5.7	3.8
T I 2016	6.7	3.3	6.2	10.7	9.1	-0.4
T II 2016	5.2	3.1	5.1	6.6	7.6	7.8
T III 2016	3.5	2.7	3.5	3.6	8.7	-7.5
T IV 2016	2.8	2.1	2.6	4.4	8.9	-4.8
T I 2017	2.9	1.3	3.2	1.4	6.6	0.8
T II 2017	3.6	1.9	3.1	8.7	4.6	-1.1
T III 2017	3.9	3.9	3.2	11.5	2.1	1.2
T IV 2017	2.9	3.0	2.6	6.1	5	-5.2
T I 2018	1.5	3.8	1.2	5.1	1.9	-8.5
T II 2018	0.5	2.0	0.3	2.9	2.1	-4.6
T III 2018	-0.2	1.8	-0.4	1.1	2.6	-4.6
T IV 2018	-0.1	5.5	-0.2	0.3	3.4	-12
T I 2019	0.5	6.5	0.4	0.1	8.7	-4.8
T II 2019	1.7	17.8	1.6	-0.6	7.1	-6.5
T III 2019	2.7	16.0	2.6	0.3	5	0.7
T IV 2019	2.5	11.9	2.3	2.0	2	8.8

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE

Cursul valutar						
	Cursul nominal de schimb MDL/USD	Cursul nominal de schimb MDL/EUR	Ritmul de creștere a cursul nominal de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul nominal de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul real de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul real de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)
2015	18,8	20,9	34,3	12,4	19,7	2,2
2016	19,9	22,1	5,3	5,7	0,7	-0,6
2017	18,5	20,8	-7	-5,8	-11,2	-10
2018	16,8	19,8	-9,2	-4,8	-8,2	-5,9
2019	17,6	19,7	4,6	-0,6	0,2	-3,5
T I 2016	20,1	22,1	11,4	8,8	1,0	-2,0
T H 2016	19,8	22,4	9,2	11,5	1,4	3,3
T III 2016	19,8	22,1	2,1	2,3	-1,5	0,2
T IV 2016	20,0	21,6	0,7	-0,7	-1,4	-2,6
T I 2017	20,0	21,2	-0,6	-0,4	-2,6	-6,4
T H 2017	18,8	20,6	-5,3	-7,9	-10,2	-12,6
T III 2017	17,9	21,0	-9,5	-4,9	-14,2	-10,0
T IV 2017	17,4	20,5	-13,3	-5,5	-17,6	-10,5
T I 2018	16,7	20,6	-16,1	-3,2	-13,8	-6,5
T H 2018	16,7	19,9	-11,2	-3,4	-11,6	-4,8
T III 2018	16,7	19,4	-6,9	-7,7	-6,9	-8,3
T IV 2018	17,1	19,5	-1,5	-4,5	-0,4	-3,9
T I 2019	17,2	19,5	2,4	-5,3	-3,6	-5,7
T H 2019	17,9	20,1	7,7	1,3	5,4	-0,3
T III 2019	17,8	19,7	6,4	1,8	2,1	-1,9
T IV 2019	17,5	19,3	2,0	-1,1	-3,2	-6,0

Sursa: Conform datelor BNM, ENS, OCDE, calculele INCE

Politica monetară					
	Agregatul monetar M0, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M1, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M2, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M3, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Baza monetară, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)
2015	15509,4	23561,8	39260,8	64006,2	29689,1
2016	17274,3	28091,2	46429,5	70519,6	33276,5
2017	19052,6	34593,0	52989,3	77055,9	36997,0
2018	21077,4	39165,0	58334,2	83158,6	43556,9
2019	22953,2	42629,7	63137,0	89950,7	46851,0
Ianuarie 2018	18411,1	34255,2	52819,6	77179,5	38102,7
Februarie 2018	18400,7	33356,2	53224,5	77692,6	37185,7
Martie 2018	18458,3	33254,7	52914,3	76918,4	39039,9
Aprilie 2018	18483,3	33501,4	53137,4	77243,5	38680,8
Mai 2018	18296,5	33554,2	53523,9	77427,5	38562,6
Iunie 2018	18611,1	34237,0	54149,1	77895,2	38796,9
Iulie 2018	19053,2	34913,9	54764,7	78486,9	38187,3
August 2018	19427,1	35529,6	55276,2	79149,5	39054,1
Septembrie 2018	19819,0	36037,5	56152,8	80157,5	40723,3
Octombrie 2018	19641,8	35855,9	55796,7	80429,8	40731,5
Noiembrie 2018	19791,2	37451,3	56430,4	82041,4	41178,5
Decembrie 2018	21077,4	39165,0	58334,2	83158,6	43556,9
Ianuarie 2019	20508,5	38035,4	57018,5	82248,5	40722,9
Februarie 2019	20669,7	37896,9	57081,5	82588,0	41820,7
Martie 2019	20936,3	37883,6	56936,4	81953,0	42732,8
Aprilie 2019	22432,0	39871,0	59109,8	86467,7	44096,8
Mai 2019	22428,2	39978,8	59371,5	86859,1	44236,1
Iunie 2019	23159,8	41270,4	60640,6	87293,4	44960,6
Iulie 2019	23157,2	41535,0	61094,8	87601,8	45653,8
August 2019	23234,4	41692,7	61383,2	87773,2	45737,6
Septembrie 2019	22765,8	41545,5	60963,4	87455,0	45637,0
Octombrie 2019	22745,4	41548,7	61091,0	88242,5	45570,8
Noiembrie 2019	22578,9	41578,7	61357,8	87904,6	46309,7
Decembrie 2019	22953,2	42629,7	63137,0	89950,7	46851,0
Ianuarie 2020	22666,6	42391,6	62891,6	90296,2	46696,2
Februarie 2020	22703,6	42769,7	63310,8	90886,7	46901,1

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Politica monetară							
	Rata de bază, %	CBN, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la credite overnight, %	Credite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la depozite overnight, %	Depozite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata rezervelor obliga-torii atrase în MDL, %
Ianuarie 2018	6,5	8842,0	9,5	0	3,5	733,3	40
Februarie 2018	6,5	9043,2	9,5	0	3,5	633,6	40
Martie 2018	6,5	9076,5	9,5	110	3,5	898,8	40
Aprilie 2018	6,5	7916,9	9,5	0	3,5	832	40
Mai 2018	6,5	8364,1	9,5	0	3,5	806,5	40
Iunie 2018	6,5	8533,3	9,5	0	3,5	840,4	40
Iulie 2018	6,5	8898	9,5	0	3,5	484,9	40
August 2018	6,5	8947,3	9,5	0	3,5	270	40
Septembrie 2018	6,5	8384,3	9,5	0	3,5	412	42,5
Octombrie 2018	6,5	7646,8	9,5	6,8	3,5	238,2	42,5
Noiembrie 2018	6,5	7262,2	9,5	0	3,5	370	42,5
Decembrie 2018	6,5	7920,2	9,5	0	3,5	421,7	42,5
Ianuarie 2019	6,5	6698,4	9,5	0	3,5	359,2	42,5
Februarie 2019	6,5	5560,2	9,5	0	3,5	356	42,5
Martie 2019	6,5	6482,4	9,5	0	3,5	628,1	42,5
Aprilie 2019	6,5	4758	9,5	0	3,5	245,1	42,5
Mai 2019	6,5	5380,2	9,5	3,9	3,5	416,5	42,5
Iunie 2019	7,0	4809,3	9,5/10	3,8	3,5/4,0	201,4	42,5
Iulie 2019	7,0	5147,9	10/10,5	0	4,0/4,5	193	42,5
August 2019	7,5	4965,5	10,5	19,4	4,5	103,3	42,5
Septembrie 2019	7,5	5308,8	10,5	3,7	4,5	204,7	42,5
Octombrie 2019	7,5	5273,8	10,5	18,2	4,5	123,6	42,5
Noiembrie 2019	7,5	8742,2	10,5	0	4,5	257,5	42,5
Decembrie 2019	5,5	5739,3	8,5	0	2,5	374,6	42,5
Ianuarie 2020	5,5	6802	8,5	0	2,5	418,3	42,5
Februarie 2020	5,5	6519,8	8,5	0	2,5	365,2	42
Martie 2020	5,5/4,5/3,25	6096	8,5/7,5/6,25	4,4	2,5/1,5/0,25	213,1	41,5

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

FINANȚE PUBLICE							
Perioada	Veniturile la BPN, mil. MDL	Creșterea veniturilor la BPN, % (f.p.s.a.p.)	Cheltuielile din BPN, mil. MDL	Creșterea cheltuielilor din BPN, % (f.p.s.a.p.)	Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Presiunea fiscală, %	
2015	43 660,7	2,86	46 393,9	4,51	2733,2	35,8	
2016	45 946,9	5,24	48 434	4,40	3 298,5	31,61	
2017	53 379,4	16,2	54 524,1	12,5	1 144,7	33,24	
2018	57 964,9	8,6	59 576,9	9,3	-1 612,0	28,84	
2019	62949,2	8,5	69 171	16	5738,7	30,31	
Trimestrul I 2017	11 993,2	20,8%	12 260,7	24,7	678,8		
Trimestrul II 2017	24 909,2	18,5	25 010,7	15,2	101,5		
Trimestrul III 2017	38 425,5	18,3	37 263,4	11,2	-1162,1		
Trimestrul IV 2017	53 379,4	16,2	54 524,1	12,5	1 144,7		
Trimestrul I 2018	13 248,8	10,8	12 153,7	-0,9	-1131,1		
Trimestrul II 2018	27 776,9	11,5	26 884,4	7,5	-892,5		
Trimestrul III 2018	42 645,4	11,0	40 874,7	9,7	1 770,7		
Trimestrul IV 2018	57 964,9	8,6	59 576,9	9,3	-1 612,0		
Trimestrul I 2019	14 128,3	6,3	14 483,8	19,1	-355,5		
Trimestrul II 2019	29 467,2	6,0	31 572,3	17,4	-2105,1		
Trimestrul III 2019	45 278,6	6,2	46 761,7	14,4	1483,1		
Trimestrul IV 2019	62949,2	8,5	69 171	16	5738,7		

SECTORUL BANCAR																
Perioada	Indicatori				Structura Depozitelor, %				Veniturile și profitabilitatea, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %			
	Total Active, mil. MDL *	Total Obligățiuni, mil. MDL *	Total Credite, mil. MDL *	Total Depozite, mil. MDL *	depozite ale fizice/total depozite	depozite pers. juridice/total depozite	depozite in valută/total depozite	depozite ale depozite	Rent-active- lor	Rent- capi- talului	princi- piul I	princi- piul II > 20 %	în moneda națională	în moneda străină	în moneda națională	în moneda străină
2015	69095,5	57330,1	38186,6	50201,4	69,7	29,9	52,4	29,9	1,7	10,2	0,70	41,73	12,10	2,56	14,06	7,01
2016	72 942,2	46318,7	34 761,3	54838,5	68,69	31,0	46,47	31,0	1,8	11,1	0,64	49,30	10,71	2,12	14,20	5,90
2017	79 541,8	69 435,1	33 473,3	59 896,8	66,15	33,85	42,79	33,85	1,9	11,4	0,61	55,46	5,73	1,63	10,33	5,01
2018	83 152,6	68 860,7	35 452,7	63 577,3	65,67	34,33	41,14	34,33	1,9	11,6	0,72	54,64	4,47	1,00	8,79	4,69
2019	90599,4	74190,1	40375,4	68357,6	66,71	33,29	40,98	33,29	2,47	14,63	0,72	50,65	5,26	1,10	8,43	4,33
T I 2017	70 233,77	60 956,72	38 165,6	55 616,5	67,89	32,11	45,71	32,11	2,5	15,6	0,7	42,6	6,12	1,96	11,03	5,33
T II 2017	76567,63	61853,28	34216,6	55 370,4	67,87	32,13	45,16	32,13	2,4	14,6	0,64	51,3	6,35	1,79	10,55	5,87
T III 2017	77547,5	66956,8	33841,9	58178,8	66,19	33,81	45,99	33,81	2,4	14,3	0,6	53,2	5,82	1,44	9,96	4,9
T IV 2017	79 541,8	69 435,1	33 473,3	59 896,9	66,15	33,85	42,79	33,85	1,85	11,07	0,61	55,48	5,19	1,37	9,58	4,66
T I 2018	80978,7	67118,5	32354,5	60 577,8	65,87	34,13	42,74	34,13	2,4	15,2	0,6	56,8	4,46	1,07	9,0	4,69
T II 2018	80327,8	66396,2	33146,1	61014,4	65,55	34,31	41,31	34,31	2,19	13,40	0,61	55,5	4,58	0,91	8,72	4,71
T III 2018	82303,7	67978,4	34580,6	62018,3	64,80	35,20	41,03	35,20	2,08	12,72	0,67	54,56	4,51	0,83	8,50	4,60
T IV 2018	83 152,6	68 860,7	35 452,7	63 577,3	65,67	34,33	41,14	34,33	1,9	11,6	0,72	54,64	4,10	1,08	8,61	4,56
T I 2019	82871,4	68057,2	36463,4	62369,3	67,55	32,45	41,93	32,45	2,39	14,6	0,73	52,28	4,36	0,86	8,17	4,27
T II 2019	86862,6	71585,9	38771,0	65700,5	67,77	32,23	42,57	32,23	2,56	15,5	0,73	51,53	4,6	1,04	8,11	4,41
T III 2019	87497,2	71597,8	39606,2	66023,5	66,17	33,63	41,83	33,63	2,61	15,57	0,72	50,41	4,69	0,90	8,36	4,42
T IV 2019	90599,4	74190,1	40375,4	68357,6	66,71	33,29	40,98	33,29	2,47	14,63	0,72	50,65	5,26	1,10	8,43	4,33

* stoc la sfârșitul perioadei

Perioada	SECTORUL BANCAR														
	Indicatori					Veniturile și profitabilitatea, %					Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %		
	Total Active, mil. MDL*	Total Obligațiuni, mil. MDL*	Total Credite, mil. MDL*	Total Depozite mil. MDL*	depozite ale fizice/total depozite	depozite pers. juridice/total depozite	depozite in valuta/total depozite	ROA	ROE	princi- piul I	princi- piul I > 20%	in moneda națională	in moneda străină		
Ianuarie 2018	81349.1	67696.6	33034.4	61492.6	64.75	35.25	42.31	3.2	19.8	0.6	56.6	5.17	1.21	9.8	4.94
Februarie 2018	81349.5	68141.4	31143.3	61876.8	64.69	35.31	43.25	2.7	16.8	0.6	57.1	4.54	1.08	9.47	4.85
Martie 2018	80978.7	67123.4	32354.5	60670.9	65.87	34.13	42.74	2.43	15.23	0.59	56.76	4.66	1.07	9.35	4.69
Aprilie 2018	80217.0	66204.7	32507.9	60570.7	65.86	33.99	42.38	1.94	12.08	0.59	56.65	4.47	0.99	9.00	4.76
Mai 2018	80474.7	66270.5	32699.5	60881.1	65.28	34.57	41.73	2.06	12.67	0.60	56.14	4.20	0.85	8.63	4.93
Iunie 2018	80327.8	66396.2	33146.1	61014.4	65.55	34.31	41.31	2.19	13.40	0.61	55.5	4.58	0.91	8.72	4.71
Iulie 2018	80988.6	66875.5	33365.5	61210.2	65.01	34.85	41.21	2.22	13.55	0.63	55.48	4.44	1.13	8.67	4.82
August 2018	81135.1	66934.2	33846.6	61430.3	64.46	35.45	41.22	2.15	13.06	0.64	55.65	4.19	0.86	8.45	4.53
Septembrie 2018	82303.7	67978.4	34580.6	62018.3	64.80	35.20	41.03	2.08	12.72	0.67	54.56	4.51	0.83	8.50	4.60
Octombrie 2018	81654.6	67233.2	34901.4	62393.8	64.57	35.43	41.68	2.05	12.53	0.69	54.88	4.59	1.07	8.52	4.53
Noiembrie 2018	83262.9	68901.4	35392.8	63698.8	64.08	35.92	42.23	2.06	12.55	0.71	54.9	4.45	0.87	8.45	4.61
Decembrie 2018	83152.2	68860.6	35452.8	63462.5	65.67	34.33	41.14	1.9	11.6	0.72	54.64	4.10	1.08	8.61	4.56
Ianuarie 2019	83346.1	68828.8	35276.8	63263.8	66.16	33.84	42.03	2.94	17.82	0.72	54.25	4.43	1.02	8.34	4.38
Februarie 2019	84238.5	69561.8	35776.8	63294.4	66.50	33.50	42.14	2.38	14.4	0.74	53.99	4.35	0.94	8.30	4.46
Martie 2019	82871.4	68057.2	36463.4	62369.3	67.55	32.45	41.93	2.39	14.6	0.73	52.28	4.36	0.86	8.17	4.27
Aprilie 2019	86728.2	71666.2	37497.8	65968.5	65.36	34.64	44.04	2.52	15.16	0.73	53.38	4.44	1.31	8.08	4.33
Mai 2019	87017.1	72015.4	37897.6	66149.4	66.18	33.82	43.78	2.42	14.6	0.73	52.5	4.53	0.95	8.08	4.58
Iunie 2019	86862.6	71585.9	38771.0	65700.5	67.77	32.23	42.57	2.56	15.5	0.73	51.53	4.6	1.04	8.11	4.41
Iulie 2019	87483.1	71955.8	39901.1	65999.6	66.24	33.76	42.21	2.64	15.9	0.72	51.52	4.54	0.94	8.0	4.42
August 2019	87507.6	71782.1	39378.6	66087.6	66.28	33.43	41.87	2.65	15.89	0.72	50.88	4.54	1.04	8.13	4.53
Septembrie 2019	87497.2	71597.8	39606.2	66023.5	66.17	33.63	41.83	2.61	15.57	0.72	50.41	4.69	0.90	8.36	4.42
Octombrie 2019	88773.0	72687.1	40021.4	67105.3	65.85	34.15	42.52	2.59	15.39	0.72	50.96	4.69	1.02	8.36	4.47
Noiembrie 2019	88636.9	72427.4	40137.2	66716.7	66.79	33.21	41.54	2.49	14.75	0.71	51.06	4.63	0.99	8.63	4.39
Decembrie 2019	90599.4	74190.1	40375.4	68357.6	66.71	33.29	40.98	2.47	14.63	0.72	50.65	5.26	1.10	8.43	4.33

* stoc la sfârșitul perioadei

SECTORUL EXTERN: INVESTIȚII ȘI TRANSFERURI DE MIJLOACE BĂNEȘTI						
Perioada	Capital social	Venit reinvestit	Alt capital	Transferuri de mijloace bănești		
Trimestrul I 2017	6,74	33,05	28,47		241,78	
Trimestrul II 2017	4,24	16,36	30,24		299,89	
Trimestrul III 2017	14,6	43,58	37,81		320,59	
Trimestrul IV 2017	14,14	-60,73	90,68		327,71	
Trimestrul I 2018	35,58	47,12	53,73		297,71	
Trimestrul II 2018	15,13	-0,64	62,80		342,67	
Trimestrul III 2018	33,35	9,08	29,98		315,46	
Trimestrul IV 2018	31,09	-30,28	55,66		311	
Trimestrul I 2019	64,48	53,7	31,21		276,02	
Trimestrul II 2019	322,59	-7,11	32,07		313,47	
Trimestrul III 2019	22,35	34,31	83,22		314,51	
Trimestrul IV 2019	50,93	-6,23	75,5		319,92	

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Perioada	Valoarea totală a schimburilor comerciale cu bunuri, mil. USD										Valoarea exportului, mil. USD					Valoarea importului, mil. USD					Exportul net, mil. USD	Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi, %
	Valoarea totală a schimburilor comerciale cu bunuri, mil. USD					Valoarea exportului, mil. USD					Valoarea importului, mil. USD											
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări						
2015	5953,7	1510,4	3171,7	1271,6	1966,9	492,3	1217,6	257,0	3986,8	1018,1	1954,1	1014,6	3986,8	1018,1	1954,1	1014,6	-2019,9	49,3				
2016	6065,7	1441,6	3306,1	1317,5	2045,3	414,2	1332,4	298,7	4020,4	1027,4	1973,7	1019,2	4020,4	1027,4	1973,7	1019,2	-1975,1	50,8				
2017	7256,8	1668,8	3986,1	1601,4	2425,3	462,8	1596,9	365,3	4831,3	1206	2389,2	1236,1	4831,3	1206	2389,2	1236,1	-2406	50,2				
2018	8471,2	1865,3	4713,8	1892,1	2706,9	416	1862,1	428,8	5764,3	1449,3	2851,7	1463,3	5764,3	1449,3	2851,7	1463,3	-3057,4	47				
Trimestrul I 2017	1559	377,5	826,3	352,2	528,2	106,0	335,6	86,6	1030,8	271,5	490,7	268,6	1030,8	271,5	490,7	268,6	-502,6	51,2				
Trimestrul II 2017	1650,7	382,2	898,7	369,8	500	110,8	316,6	72,6	1150,7	271,4	582,1	297,2	1150,7	271,4	582,1	297,2	-650,7	43,5				
Trimestrul III 2017	1880,9	427,2	964,4	398,3	623,6	119,5	414,5	89,6	1257,3	307,7	549,9	308,7	1257,3	307,7	549,9	308,7	-633,7	49,6				
Trimestrul IV 2017	2166,2	482	1205,8	478,4	773,5	126,5	503,4	116,6	1392,7	355,5	675,4	361,8	1392,7	355,5	675,4	361,8	-619,2	55,5				
Trimestrul I 2018	2004,4	445,3	1098,6	459,5	678,2	113,7	454,7	109,8	1326,2	332,6	643,9	349,7	1326,2	332,6	643,9	349,7	-648	51,1				
Trimestrul II 2018	2045,9	399,4	1198,6	447,9	637	94,6	446,1	96,3	1408,9	304,8	732,5	351,6	1408,9	304,8	732,5	351,6	-771,9	45,2				
Trimestrul III 2018	2091,3	475,1	1175	441,2	644,9	98,7	463,2	83	1446,4	376,4	711,8	358,2	1446,4	376,4	711,8	358,2	-801,5	45,6				
Trimestrul IV 2018	2329,5	544,3	933,7	544,5	746,8	109	498,2	139,6	1582,7	435,3	742,5	404,9	1582,7	435,3	742,5	404,9	-835,9	47,2				
Trimestrul I 2019	2098	469,2	1123,9	504,8	733,0	102,2	470,8	159,9	1365	367	653,1	344,9	1365	367	653,1	344,9	-632	53,7				
Trimestrul II 2019	2070,9	433,1	1159,1	447,4	628,5	104,4	409,4	118,7	1442,4	328,7	749,7	328,7	1442,4	328,7	749,7	328,7	-813,9	43,6				
Trimestrul III 2019	2129,9	434,8	1180,5	514,8	664,8	99,5	448,3	117	1465,1	335,3	732	397,8	1465,1	335,3	732	397,8	-800,3	45,3				
Trimestrul IV 2019	2322,5	518,7	1257,3	546,5	753,2	133,1	502,1	118	1569,3	385,6	755,2	428,5	1569,3	385,6	755,2	428,5	-816	47,8				

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

Perioada	SECTORUL EXTERN															Ritmul de creștere a exportului net, f.p.s.a.p., %
	Creșterea schimburilor comerciale cu bunuri f.p.s.a.p., %					Ritmul de creștere a exporturilor, f.p.s.a.p., %					Ritmul de creștere a importurilor, f.p.s.a.p., %					
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	
2015	-22,2	-30,9	-16,8	-23,3	-15,9	-33,1	-2,3	-28,2	-2,5	-29,8	-23,9	-22	-32,2			
2016	1,9	-4,6	4,2	3,6	3,9	-15,9	9,4	16,2	0,8	0,9	1,0	0,5	-2,3			
2017	19,6	15,8	20,6	21,5	18,6	11,7	20	22,3	20,2	17,4	21,1	21,3	21,8			
2018	16,7	11,8	18,3	18,2	11,6	-10,1	16,6	17,4	19,3	20,2	19,4	18,4	27			
2019	1,8	-0,8	0,1	18,2	2,7	4,6	-1,7	19,8	1,4	-2,2	1,4	5,1	0,2			
Trimestrul I 2017	19,3	12,5	19,2	27,6	26,6	20,4	26,4	31,2	19,7	8,4	23,2	26,5	-6,4			
Trimestrul II 2017	10,3	17,7	8	8,9	2,3	7,9	2,8	-7,2	14,2	22,3	14,1	13,7	-25,4			
Trimestrul III 2017	25,7	15,5	13	20,4	18,3	5,5	21,6	22,7	22,4	19,9	7,3	19,7	-26,8			
Trimestrul IV 2017	24,7	17,1	26	29,4	26,3	11,7	20,5	43,2	23,8	19,2	25,4	25,5	-20,8			
Trimestrul I 2018	28,6	17,9	32,9	29,4	28,4	7,3	35,5	26,8	28,7	22,5	31,2	30,2	28,9			
Trimestrul II 2018	23,9	4,5	33,3	21,1	27,4	-14,7	40,9	32,6	22,4	12,3	29,3	18,3	-18,6			
Trimestrul III 2018	11,2	11,2	21,8	10,7	3,4	-17,4	11,7	-7,4	15	22,3	29,4	16	-26,5			
Trimestrul IV 2018	7,5	12,9	77,4	13,8	-3,5	-13,8	-1	19,9	13,6	22,4	9,9	11,9	35			
Trimestrul I 2019	4,6	5,4	2,3	9,6	8	-10,1	3,5	45,6	2,9	10,3	1,4	-1,4	-2,5			
Trimestrul II 2019	1,2	8,4	-3,3	-0,2	-1,3	10,4	-8,3	23,3	2,4	7,8	-0,4	-6,5	5,4			
Trimestrul III 2019	1,8	-8,5	0,5	16,7	3,1	0,8	-3,2	40,9	1,3	-10,9	2,8	11,1	-0,1			
Trimestrul IV 2019	-0,4	-4,7	34,7	0,4	0,9	22,1	0,8	-15,5	-0,8	-11,4	1,7	5,8	-2,4			

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

SECTORUL EXTERN: INDICII COMERTULUI CU BUNURI						
Perioada	Indicii valorici ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorici ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %
2016	104	101,5	96,2	68,8	108,3	108,4
2017	118,5	116,4	104,6	104,7	113,4	114,7
2018	114	120	105,8	109,9	107,3	109,1
2019	102,7	101,5	96,2	96,8	106,8	104,9
Trimestrul I 2017	126,8	119,7	99,4	99,7	127,6	120,1
Trimestrul II 2017	102,3	114,3	97,4	100,8	105	113,3
Trimestrul III 2017	118,3	107,9	107,7	107,9	109,8	113,4
Trimestrul IV 2017	126,4	123,8	113,9	110,5	111	112
Trimestrul I 2018	128,4	128,7	111,5	115	115,1	111,9
Trimestrul II 2018	127,4	122,4	111,4	112,1	114,4	109,2
Trimestrul III 2018	103,5	115	103,5	108	99,9	106,5
Trimestrul IV 2018	96,6	113,7	96,9	104,4	99,6	108,9
Trimestrul I 2019	108,1	102,9	94,9	97,9	113,8	105,1
Trimestrul II 2019	98,7	102,4	95,7	96,6	103,1	106,0
Trimestrul III 2019	103,1	101,5	94,9	95,7	108,7	106,1
Trimestrul IV 2019	100,9	99,2	99,3	96,9	101,6	102,4

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

SECTORUL EXTERN														
Valoarea exporturilor, mil.USD														
	T1/16	T2/16	T3/16	T4/16	T1/17	T2/17	T3/17	T4/17	T1/18	T2/18	T3/18	T4/18	T1/19	T2/19
Total export	417,2	488,8	527,3	612,7	528,2	500,0	623,6	773,6	678,2	367	644,9	746,8	732,9	628,4
Produse agroalimentare	176,1	205,8	230,6	329,4	238,7	191,4	282,6	418,2	318,0	246	258	345,4	338,8	223,3
Fruite și legume	41,5	34,1	32,8	61,4	48,8	25,4	43,8	112,6	70,97	47,8	39	56,9	62,2	42,1
Cereale	14,2	37,7	70,3	43,1	32,9	20,5	76,4	53,2	51,2	34	66,4	71	68	35,4
Semințe oleaginoase	36,3	49,6	33,4	82,7	58,3	44,9	54,3	85,2	74,9	44,2	42,5	80,6	85,1	43,5
Băuturi	35,5	42,8	45,8	43,0	41,8	49,1	52,5	62	54,1	53	58,8	57,4	47,3	50,8
Uleiuri	13,3	11,5	1,4	28,0	13,2	11,7	1,2	27,7	24,5	23,7	1,6	17,2	25,2	9,0
Mașini și echipamente electrice	53,0	62,7	66,4	69,2	70,2	80,4	90,4	105,4	118	140,9	146,2	159,5	171,4	163,8
Material textile	54,8	61,8	67,0	59,3	61,6	83,5	89,7	92,9	96,8	93,2	92,0	87	59,6	88,0
Medicamente	4,5	11,5	14,0	18,9	11,6	14,4	19,2	17,5	17,9	14,7	15,7	23,8	17,9	22,5
Mobilă	29	29,7	34,4	31,6	31,8	34	36,9	41	41,7	42,2	40	41,7	38,2	37,4
Valoarea importurilor, mil.USD USD														
	T1/16	T2/16	T3/16	T4/16	T1/17	T2/17	T3/17	T4/17	T1/18	T2/18	T3/18	T4/18	T1/19	T2/19
Total import	861,1	1007,2	1026,9	1125,2	1030,7	1150,7	1257,4	1392,6	1326,2	1408,9	1446,5	1582,8	1365	1442,4
Produse alimentare	23,2	24,9	28,7	30,2	27,3	31,8	35,0	37,2	33,5	36,2	36,3	37,8	38,8	37,6
Uleiuri, grăsimi	4,7	6,3	7,2	5,8	5,2	6,4	7,9	6,3	5,0	4,8	4,7	6,2	4,7	4,8
Băuturi și tutun	22,7	27,5	29,9	29,6	17,5	31,2	37,6	37,9	16,8	32,0	38,4	38,5	20,6	36,2
produse minerale	159,3	130,4	140,9	199,5	177,5	175,6	184,5	236,7	228,8	217,7	256,3	305,5	247,8	216,0
Produse farmaceutice	28,1	44,9	46,4	64,6	47,9	55,9	56,5	63,3	55,6	57,3	57,3	74,6	63,9	63,2
Mașini și echipamente, aparate de înregistrat...	61,8	79,2	92,5	110,2	84,2	186,5	219,0	247,9	210,3	261,7	269,8	283,5	222,5	266,9
Material plastic și articole din materiale plastice	51,4	66,1	75,0	65,3	53,8	72,7	82,6	83	70,7	87,6	95,8	91,5	72,9	88,0

Sursa: Calculele ajutorului conform datelor Biroului Național de Statistică.

Perioada	Mediul de afaceri	
	înregistrarea întreprinderilor	Radieră întreprinderilor
2012	6273	3218
2013	6231	2808
2014	6263	2770
2015	5985	3905
2016	5673	4055
2017	6406	8540
2018	5751	8895
2019	6136	10166
Ian.2019	560	584
Feb.2019	541	626
Mar.2019	592	1234
Apr.2019	553	1400
Mai2019	444	706
Iunie 2019	456	842
Iulie 2019	528	1084
August 2019	445	876
Septem. 2019	558	665
Oct. 2019	489	780
Noiem. 2019	494	723
Dec. 2019	476	646

Sursa: Conform datelor Agenției Servicii Publice

Situția demografică															
Perioada	Numărul populației stabile (mii locuitori) la începutul anului	Numărul populației prezente (mii locuitori) la începutul anului	Numărul populației obișnuite (mii locuitori) la începutul anului	Născuți-vii		Decedați		Decedați în vârstă sub 1 an		Sporul natural		Căsătorii		Divorțuri	
				Numărul de născuți-vii (pers.)	la 1000 locuitori	Numărul de decedați total (pers.)	decedați la 1000 locuitori	Numărul de decedați în vârstă sub 1 an - total (pers.)	la 1000 locuitori	Sporul natural (pers.)	la 1000 locuitori	Numărul total căsătorii (numărul)	căsătorii la 1000 locuitori	Numărul total divorțurilor (numărul)	divorțuri la 1000 locuitori
2015	3555.2	3384.1	2844.7	3861.0	10.9	3990.6	11.2	375	9.7	-1296	-0.3	24709	7.0	11199	3.2
2016	3553.1	3369.1	2824.4	37394	10.5	38489	10.8	353	9.4	-1095	-0.3	21992	6.2	10605	3.0
2017	3550.9	3356.8	2780.0	34059	9.6	36764	10.4	330	9.6	-2705	-0.8	20921	5.9	9312	2.6
2018	3547.5	3330.0	2730.4	32605	9.2	37199	10.5	326	9.9*	-4594	-1.3	20333	5.7	10707	3.0
2019	3542.7	3314.9	2681.7	29678	8.4	36799	10.4	278	9.4*	-7121	-2.0	20289	5.7	10669	3.0
Trimestrul I 2016				9342	10.6	10752	12.2	99	10.6	-1410	-1.6	3679	4.2	2767	3.1
Trimestrul II 2016				18258	10.3	20160	11.4	179	9.8	-1902	-1.1	8661	4.9	5574	3.2
Trimestrul III 2016				28264	10.6	28626	10.8	256	9.1	-362	-0.2	16872	6.3	7955	3.0
Trimestrul IV 2016				37390	10.5	38487	10.8	353	9.4	-1095	-0.3	21992	6.2	10605	3.0
Trimestrul I 2017				8526	9.6	10834	12.2	86	10.1 ^{*12}	-2308	-2.6	3343	3.8	2498	2.8
Trimestrul II 2017				16868	9.5	19775	11.2	174	10.3*	-2907	-1.6	8060	4.6	4980	2.8
Trimestrul III 2017				26064	9.8	27585	10.4	250	9.6*	-1536	-0.6	16366	6.1	6978	2.6
Trimestrul IV 2017				34059	9.6	36764	10.4	330	9.7*	-2705	-0.8	20921	5.9	9312	2.6
Trimestrul I 2018				8068	9.2	10185	11.7	86	10.7*	-2117	-2.4	3176	3.6	2669	3.1
Trimestrul II 2018				16040	9.1	19099	10.9	173	10.8*	-3059	-1.7	7899	4.5	5051	2.9
Trimestrul III 2018				24915	9.4	27307	10.3	257	10.3*	-2392	-0.9	15844	6.0	7973	3.0
Trimestrul IV 2018				32605	9.2	37199	10.5	326	9.9*	-4594	-1.3	20333	5.7	10707	3.0
Trimestrul I 2019**				7339	8.4	10489	12.0	66	9.0*	-3150	-3.6	3544	4.1	2682	3.1
Trimestrul II 2019**				14615	8.3	19612	11.2	140	9.6*	-4997	-2.9	8105	4.6	5280	3.0
Trimestrul III 2019**				22609	8.5	27686	10.5	220	9.7*	-3077	-1.9	15897	6.0	7928	3.0
Trimestrul IV 2019**				29678	8.4	36799	10.4	278	9.4*	-7121	-2.0	20289	5.7	10669	3.0

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

¹² Cifrele marcate cu asterisc (*) au fost calculate în baza datelor BNS după formula $D/N*1000$ (%), unde D – numărul de decedați sub vârsta de 1 an, N – Numărul de născuți-vii în perioadele respective. ** Date preliminare. Datele privind numărul născuților-vii și decedaților sunt calculate în baza datelor de înregistrare a nașterii/decesului. În numărul născuților-vii nu sunt incluse actele de naștere transmise

Perioada	Piața forței de muncă																							
	Numărul persoanelor economice active (mii pers.)				Rata de activitate a populației, %				Numărul persoanelor ocupate (mii pers.)				Rata de ocupare a populației, %				Numărul șomerilor BIM (mii pers.)				Rata șomajului, %			
	Total		rural		Total		rural		Total		rural		Total		rural		Total		rural		Total		rural	
	bărbați	femei	urban	rural	bărbați	femei	urban	rural	bărbați	femei	urban	rural	bărbați	femei	urban	rural	bărbați	femei	urban	rural	bărbați	femei	urban	rural
2015	1265,6	919,3	42,4	45,1	39,9	44,9	40,4	1203,6	40,3	42,3	38,4	42,0	38,9	62,1	4,9	6,2	3,6	6,4	3,5					
2016	1272,8	1259,1	42,6	45,4	40,1	45,0	40,8	1219,5	40,8	40,8	43,0	39,0	42,3	53,3	4,2	5,5	2,9	6,0	2,6					
2017	1259,1	1290,7	42,2	45,3	39,4	44,5	40,4	1207,5	40,5	43,1	38,1	41,9	39,3	51,6	4,1	4,8	3,3	5,7	2,7					
2018	1290,7	919,3	43,3	45,8	41,0	42,8	43,6	1252,2	42,0	44,2	40,0	40,9	42,8	38,4	3,0	3,5	2,5	4,5	1,8					
Trimestrul I 2016	1198,1	1362,9	40,1	43,1	37,5	44,9	36,3	1123,7	37,6	39,5	35,9	41,1	34,8	74,4	6,2	8,3	4,0	8,4	4,0					
Trimestrul II 2016	1362,9	1337,0	45,7	48,3	43,3	45,3	46,0	1307,9	43,8	45,6	42,2	42,2	45,1	55,0	4,0	5,6	2,5	6,8	1,9					
Trimestrul III 2016	1337,0	1193,3	44,8	47,8	42,1	45,1	44,5	1298,3	43,5	46,2	41,1	43,2	43,7	38,7	2,9	3,4	2,4	4,3	1,8					
Trimestrul IV 2016	1193,3	1201,6	40,0	42,7	37,5	44,6	36,3	1148,3	38,5	40,6	36,5	42,6	35,2	44,9	3,8	4,8	2,7	4,5	3,1					
Trimestrul I 2017	1201,6	1316,0	40,3	43,7	37,2	45,0	36,5	1125,7	37,7	40,2	35,5	41,7	34,6	75,8	6,3	8,0	4,5	7,2	5,4					
Trimestrul II 2017	1316,0	1308,7	44,1	48,1	40,5	44,4	43,9	1270,3	42,6	46,3	39,2	42,2	42,9	45,7	3,5	3,8	3,2	5,0	2,3					
Trimestrul III 2017	1308,7	1210,2	43,9	46,9	41,1	45,1	42,9	1264,1	42,4	45,2	39,9	42,4	42,3	44,6	3,4	3,7	3,1	5,8	1,4					
Trimestrul IV 2017	1210,2	1172,9	40,6	42,5	38,8	43,5	38,3	1169,9	39,2	40,8	37,8	41,4	37,5	40,3	3,3	4,0	2,7	4,8	2,1					
Trimestrul I 2018	1172,9	1384,3	39,3	41,3	37,5	42,5	36,8	1124,6	37,7	39,3	36,2	40,4	35,6	48,3	4,1	4,7	3,5	4,9	3,4					
Trimestrul II 2018	1384,3	1407,7	46,4	49,1	44,0	43,1	49,0	1343,4	45,0	47,5	42,8	40,7	48,4	40,9	3,0	3,2	2,8	5,6	1,1					
Trimestrul III 2018	1407,7	1197,8	47,2	49,8	44,9	44,5	49,3	1377,3	46,2	48,5	44,1	42,9	48,7	30,4	2,2	2,6	1,7	3,5	1,2					
Trimestrul IV 2018	1197,8	898,6	40,2	43,1	37,5	41,2	39,4	1163,6	39,0	41,5	36,8	39,5	38,6	34,2	2,9	3,6	2,1	4,0	1,9					
Trimestrul I 2019	898,6	943,0	41,3	46,5	36,7	48,1	36,8	829,0	38,1	42,4	34,3	45,5	33,2	69,6	7,7	8,9	6,5	5,4	9,7					
Trimestrul II 2019	943,0	947,7	43,4	48,6	38,8	50,8	38,4	901,1	41,4	45,8	37,6	48,2	36,9	42,0	4,5	5,7	3,1	5,1	3,9					
Trimestrul III 2019	947,7	887,7	43,6	48,0	39,7	50,9	38,8	909,8	41,8	46,1	38,2	48,5	37,5	37,8	4,0	4,1	3,9	4,6	3,4					
Trimestrul IV 2019	887,7		40,8	44,7	37,5	48,0	36,2	849,7	39,1	42,7	35,9	45,8	34,7	38,1	4,3	4,5	4,0	4,5	4,1					

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Perioada	Remunerarea muncii									
	Câștigul salarial mediu lunar - Total				Indicele câștigului salarial nominal lunar (față de aceeași perioadă din anul precedent), %				Indicele câștigului salarial real lunar (față de aceeași perioadă din anul precedent), %	
	MDL	USD	EUR		MDL	USD	EUR		MDL	EUR
Trimestrul I 2017	5218,9	261,5	245,6		111,3	112,0	115,9			106,7
Trimestrul II 2017	5636,7	300,6	273,7		113,2	119,5	122,8			105,7
Trimestrul III 2017	5809,1	324,2	276,3		111,1	122,7	116,8			103,4
Trimestrul IV 2017	6113,6	352,0	298,8		112,4	129,7	118,9			104,6
Trimestrul I 2018	5906,5	352,7	287,2		113,2	134,9	116,9			107,6
Trimestrul II 2018	6369,8	382,4	320,3		113,0	127,2	117,0			109,5
Trimestrul III 2018	6507,3	389,8	335,4		112,0	120,2	121,4			108,9
Trimestrul IV 2018	6987,5	408,3	357,6		114,3	116,0	119,7			113,2
Trimestrul I 2019	6923,0	403,7	355,3		117,2	114,5	123,7			114,3
Trimestrul II 2019	7302,6	407,2	362,6		114,6	106,5	113,2			110,2
Trimestrul III 2019	7385,0	416,0	373,9		113,5	106,7	111,5			107,4
Trimestrul IV 2019	7813,1	447,6	404,4		111,8	109,6	113,1			104,3

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Remunerarea muncii după activități economice																	
Activități economice	Total economie	Agricultura, silvicultura și pescuit	Industrie	Construcții	Comerț cu ridicata și cu amănuntul; și cu amănuntul; și repararea și întreținerea și	Transport și depozitare	Activități de cazare și alimentație publică	Informații și comunicații	Activități financiare și de asigurări	Tranzacții imobiliare	Activități profesionale, științifice și tehnice	Activități de servicii administrative și activități de servicii	Administrație publică și apărare; activități sociale	Învățământ	Sănătate și asistență socială	Artă, activități de recreere și de agrement	Alte activități de servicii
2016	5084,0	3321,4	5353,7	5064,5	4558,0	4746,3	3454,8	11027,5	10338,9	4779,6	6806,8	4144,3	6144,2	4017,7	5010,0	3130,1	9081,0
Trimestrul I 2017	5218,9	3265,6	5276,5	4784,8	4713,4	4797,7	3495,2	11567,4	9821,9	4634,6	6908,5	4836,6	7197,4	4085,6	5066,8	3318,1	7039,6
Trimestrul II 2017	5636,7	3554,6	5812,6	5577,6	5047,8	5244,8	3680,1	12553,8	10503,2	5010,6	7448,0	4651,2	7258,2	4530,6	5718,6	3307,2	7406,0
Trimestrul III 2017	5809,1	4035,5	6112,6	5884,2	5304,7	5650,6	3965,9	12775,1	10763,9	5337,0	7413,5	5019,8	7272,2	4565,9	5517,3	3209,3	7547,7
Trimestrul IV 2017	6113,6	4254,2	6367,7	6225,1	5398,2	5881,1	4106,0	12875,5	13021,6	5475,8	7814,9	5012,5	7727,9	4663,9	6234,9	3460,2	8353,7
2017	5697,1	3798,0	5902,7	5649,8	5120,1	5389,6	3812,9	12443,7	11034,7	5107,2	7392,1	4752,3	7361,4	4459,0	5634,6	3323,9	7592,9
Trimestrul I 2018	5906,5	3713,3	5904,5	5597,8	5509,2	5470,0	4075,5	13089,4	11262,6	5188,5	7770,6	4944,5	8307,2	4679,5	5476,8	3685,1	6592,4
Trimestrul II 2018	6369,8	4154,6	6533,9	6413,0	5931,1	5943,0	4404,8	14026,3	11724,7	5596,8	8531,1	5201,7	8187,4	5142,0	6331,6	3734,8	7229,9
Trimestrul III 2018	6507,3	4530,5	6759,7	6682,2	6154,1	6227,0	4750,7	14228,4	11976,5	5583,0	8265,6	5327,8	8123,5	5263,1	6096,6	3529,7	7089,1
Trimestrul IV 2018	6987,5	4793,1	6946,9	6979,5	6436,2	6658,0	4063,0	15741,6	13723,0	5785,8	9262,8	5499,8	8971,6	5513,2	6999,9	4165,6	7809,8
2018	6446,4	4318,4	6544,7	6456,2	6009,7	6077,0	4544,0	14276,1	12181,8	5534,9	8447,7	5243,1	8397,8	5147,4	6228,0	3780,2	7182,1
Trimestrul I 2019	6923,0	4241,1	5480,8	6558,0	6241,6	6438,3	4702,2	15454,9	12502,5	5673,4	9421,0	5158,1	9404,2	6247,7	6469,1	5015,0	8188,3
Trimestrul II 2019	7302,6	4578,3	7143,0	7187,5	6564,1	6933,4	4965,9	16056,6	13834,4	6008,5	9748,4	5694,9	8665,2	6523,3	7300,1	5158,8	8540,0
Trimestrul III 2019	7385,0	5180,0	7372,9	7661,5	6880,2	7265,7	5372,3	16174,6	13087,2	6239,9	9776,6	5966,1	8692,8	6203,4	6915,1	5065,1	8882,8
Trimestrul IV 2019	7813,1	5291,0	7728,3	7751,3	7233,9	7285,8	5508,3	17589,5	15918,6	6478,2	10243,0	6201,2	8897,3	6379,6	7952,2	5274,3	9499,7
2019	7356,1	4834,4	7184,3	7301,5	6729,4	6979,3	5136,5	16323,5	13834,0	6096,9	9792,6	5748,2	8916,9	6338,7	7160,1	5128,4	8773,4

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Notă: Informația cuprinde unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare, indiferent de numărul de salariați.

Perioada	Veniturile disponibile ale populației									
	Veniturile disponibile ale populației, MDL	Structura veniturilor disponibile ale populației, %								alte surse
		activitatea salariată	activitatea individuală agricolă	activitatea individuală non-agricolă	proprietate	prestații sociale	activitatea individuală agricolă	activitatea individuală non-agricolă	proprietate	
2015	1956,6	41,4	9,0	6,9	0,2	20,9	21,6			
2016	2060,1	42,1	8,3	6,6	0,2	22,1	20,8			
2017	2244,9	43,1	7,8	5,5	0,1	23,4	20,1			
2018	2383,1	43,7	7,3	5,4	0,1	24,7	18,8			
2019	2880,6	50,2	8,9	6,3	0,3	18,7	15,6			
Trimestrul I 2016	2027,8	42,4	8,7	6,2	0,2	19,5	23,0			
Trimestrul II 2016	2029,3	41,1	9,2	6,7	0,0	21,4	21,6			
Trimestrul III 2016	2080,5	41,6	7,6	7,0	0,1	24,3	19,4			
Trimestrul IV 2016	2105,2	42,9	8,0	6,6	0,3	23,2	19,1			
Trimestrul I 2017	2134,5	40,2	8,6	5,4	0,0	23,8	22,0			
Trimestrul II 2017	2227,6	43,2	7,4	6,5	0,0	22,0	20,9			
Trimestrul III 2017	2222,5	43,6	8,0	4,4	0,1	25,8	18,1			
Trimestrul IV 2017	2399,2	45,2	7,6	5,5	0,3	22,1	19,4			
Trimestrul I 2018	2353,5	40,8	7,9	5,3	0,0	23,9	22,1			
Trimestrul II 2018	2374,0	42,4	7,3	6,2	0,2	23,9	20,0			
Trimestrul III 2018	2412,0	45,1	6,9	5,5	0,0	25,0	17,5			
Trimestrul IV 2018	2466,2	45,8	7,1	4,7	0,1	25,3	17,1			
Trimestrul I 2019	2722,5	48,3	9,1	5,6	0,0	19,5	17,5			
Trimestrul II 2019	2934,2	50,2	8,4	7,2	0,1	19,4	14,7			
Trimestrul III 2019	2930,4	50,2	9,7	6,5	0,9	18,1	14,6			
Trimestrul IV 2019	2932,7	51,9	8,3	5,8	0,2	17,9	16,0			

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Perioada	Cheltuielile de consum ale populației													
	Structura cheltuielilor de consum ale populației, %													
	Cheltuielile de consum ale populației, MDL	produse alimentare	băuturi alcoolice, tutun	îmbrăcăminte și încălțăminte	locuințe și comodități	dotarea locuinței	sănătate	transport	servicii de comunicații	agrement	invățământ	hotel, restaurant, cantină	alte bunuri și servicii	
2015	2048,5	42,1	1,4	11,2	17,9	3,9	6,5	4,5	4,3	1,4	0,7	1,7	4,4	
2016	2116,8	42,6	1,5	10,5	17,8	4,0	6,4	4,8	4,7	1,3	0,7	1,5	4,4	
2017	2250,3	43,4	1,5	10,4	18,6	3,9	5,9	3,7	4,5	1,3	0,5	1,8	4,5	
2018	2407,9	43,8	1,6	10,7	18,2	3,8	5,1	4,0	4,6	1,5	0,5	1,9	4,3	
2019	2786,5	40,6	1,8	9,7	16,2	5,1	5,2	6,1	4,5	2,8	1,1	2,6	4,3	
Trimestrul I 2017	2091,3	44,1	1,4	9,7	18,7	3,8	6,3	3,5	4,6	1,5	0,6	1,5	4,3	
Trimestrul II 2017	2246,8	44,3	1,6	10,4	18,4	3,8	5,5	3,9	4,5	1,2	0,5	1,4	4,3	
Trimestrul III 2017	2303,1	43,0	1,5	10,8	19,8	4,0	5,7	3,5	4,2	1,1	0,3	1,8	4,3	
Trimestrul IV 2017	2359,5	42,4	1,5	10,6	17,6	4,1	6,0	3,9	4,6	1,5	0,7	2,3	4,9	
Trimestrul I 2018	2329,8	43,9	1,5	10,4	17,9	3,4	6,2	3,8	4,6	1,5	0,5	1,9	4,4	
Trimestrul II 2018	2379,1	45,0	1,6	10,4	18,2	3,7	5,4	3,8	4,4	1,4	0,4	1,6	4,3	
Trimestrul III 2018	2437,5	43,4	1,7	11,0	18,8	4,0	4,2	3,9	4,7	1,7	0,4	1,9	4,3	
Trimestrul IV 2018	2473,7	43,3	1,5	10,9	18,1	3,9	4,8	4,7	4,7	1,2	0,6	2,1	4,3	
Trimestrul I 2019	2660,1	40,4	1,9	9,3	15,8	4,8	6,2	6,5	4,7	2,9	1,2	2,2	4,1	
Trimestrul II 2019	2850,7	41,1	1,8	10,0	15,9	5,1	5,2	5,4	4,6	2,6	1,1	2,6	4,6	
Trimestrul III 2019	2817,6	40,8	1,9	9,7	16,6	5,1	5,0	6,1	4,2	2,8	1,1	2,3	4,4	
Trimestrul IV 2019	2818,1	40,1	1,6	9,6	16,5	5,4	4,5	6,4	4,5	2,9	1,2	3,2	4,0	

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Perioada	Infrațiuni																							
	Infrațiuni înregistrate - total, (cauze)		Infrațiuni contra vieții și sănătății persoanei (cauze)			Infrațiuni privind viața sexuală (cauze)			Infrațiuni contra patrimoniului (cauze)							Infrațiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale (cauze)			Infrațiuni contra familiei și minorilor (cauze)		Infrațiuni economice (cauze)		Infrațiuni contra securității publice și a ordinii publice (cauze)	
			Omor	Vătămare intenționată	Viol	Total	Furt	Tălhărie	Jaf	Escrocherie	Pungășie	Șanta	Total	Infrațiuni legate de droguri	Trafic de copii	Total	Contrabanda	Fabricarea banilor falși	Total	Total	Total			
	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total	Total				
2015	39782	1389	177	252	639	303	20588	15363	113	994	2077	1011	67	1362	1191	2058	38	1429	229	433	1752	1491		
2016	41921	1505	189	250	642	341	22440	16238	128	1082	2390	1598	92	1330	1153	1836	28	1132	240	216	1954	1699		
2017	35581	1250	154	196	592	301	17224	12154	98	846	2159	1217	69	1411	1269	1025	41	1060	212	194	1653	1447		
2018	32035	1218	170	208	611	266	15240	10411	85	762	2071	1081	99	1485	1351	1111	37	881	239	200	1539	1335		
2019	31657	1127	175	199	644	331	15116	10378	98	645	2114	1001	81	1183	1052	1142	29	538	135	199	1523	1342		
Trimestrul I 2017	8287	n/d	41	48	n/d	59	n/d	2835	34	198	n/d	n/d	n/d	n/d	287	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	331	
Trimestrul II 2017	16778	n/d	76	89	n/d	136	n/d	5754	49	367	n/d	n/d	n/d	n/d	564	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	635	
Trimestrul III 2017	25818	n/d	113	137	n/d	215	n/d	8735	65	612	n/d	n/d	n/d	n/d	961	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	1052	
Trimestrul IV 2017	35581	1250	154	196	592	301	17224	12154	98	846	2159	1217	69	1411	1269	1025	41	1060	212	194	1653	1447		
Trimestrul I 2018	7402	n/d	49	51	n/d	58	n/d	2223	16	194	n/d	n/d	n/d	n/d	310	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	313	
Trimestrul II 2018	15041	n/d	89	91	n/d	114	n/d	4742	29	357	n/d	n/d	n/d	n/d	634	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	633	
Trimestrul III 2018	23265	n/d	126	144	n/d	199	n/d	7506	57	572	n/d	n/d	n/d	n/d	1011	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	965	
Trimestrul IV 2018	32035	n/d	170	208	n/d	266	n/d	10411	85	762	n/d	n/d	n/d	n/d	1351	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	1335	
Trimestrul I 2019	6722	n/d	44	46	n/d	79	n/d	1964	30	165	n/d	n/d	n/d	n/d	308	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	318	
Trimestrul II 2019	14241	n/d	92	90	n/d	150	n/d	4378	49	307	n/d	n/d	n/d	n/d	529	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	647	
Trimestrul III 2019	22699	n/d	134	143	n/d	248	n/d	7407	75	482	n/d	n/d	n/d	n/d	802	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	967	
Trimestrul IV 2019	31657	n/d	175	199	n/d	331	n/d	10378	98	645	n/d	n/d	n/d	n/d	1052	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	1342	

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Echipa redacțională a Serviciului Editorial:
Redactor-șef: Bîrcă Iulita, machetare
Inginer mecanic cat. I-a: Bîrcă Valentin, tehnoredactare
Specialist cat. I-a: Alexandru Sandulescu, design copertă

Bun de tipar: 17.04.2020, Tirajul 300 ex.
Coli de tipar 8,5, Coli editoriale 9,2, Com.2
Complexul-Editorial al INCE, 2019

Complexul Editorial, INCE, 2020
MD 2068. Chișinău, str. Ion Creanga, 45.
fax. (+37322) 74-37-94, tel.: (+37322) 50-11-30
www.ince.md, bircaiulita@mail.ru